విషయసూచిక.

☞ 104వ పుటలో, [illegible] పద్యమునందలి [illegible] రార్ధమి-

దివిధమున మార్చికొనఁదగు,

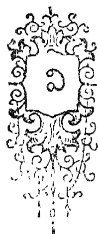
"నరుల విశేషం బెఱుఁగక, సురుచిరముగు [illegible]

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

దేవీభాగవతము

తిరుపతివేంకటీయము.

షష్ఠస్కంధము.

విమలతరహృదయ సర్వో
త్తమచిత్రచరిత్ర శాస్త్రతత్త్వజ్ఞ కలా
ర్ధిమహిత సుమహిత సతత
భ్రమరహిత మనోజ్ఞమూర్తి బ్రహ్మయశాస్త్రీ ౧

వ॥ అవధరింపు మంతట శౌనకాదులు సూతుం గాంచి.

సీ॥ పరమవిజ్ఞానివై నట్టి వ్యాసమునీశుఁ, గొల్చి శ్రమచేసి విద్యలఁ గొంటి
నంఘు, నీ వుపనిషదా మృతంబు నొసంగి తృప్తిఁ, గోరెదిమా కాద
రం బెసఁగఁ [illegible] ౨

చ॥ [illegible] సమంచితబుద్ధివిశాలు నిమ్ముని
త్యాగులు [illegible] ప్రసిద్ధ మగు సత్కథ నొక్కటిఁ జెప్పు గోరనంచి రా
[illegible] జెప్పుమయ్య మును త్వష్టసుతుండు వృత్రుఁ డపారం
[illegible] ప్రసిద్ధమే కదా. ౩

వ॥ సురపతియుం దగు త్వష్టకుఁ గొమరుండై వృత్రుని వధించు టను సత్త్వగుణోత్పన్నుం [illegible] నెట్లు గావించెఁ? విష్ణుం డీకృత్యమ్మునకుఁ దోడ్పడి పవిమధ్యమ్మున నెట్లు [illegible]గె? నిద్యాది సత్త్వమూర్తి యగు నతనికిం దగు నే? యని మఱియును. ౪

క॥ ఇరువురు హరులును సత్త్వం, బరయక జలఫేనమున మహామహు

వృతుని, హరియించిరికద ? ధర్మవు, మరియాద యొకింత వలదె మహనీయులకున్. ౫

క॥ కేవలమిషగతి విశ్వా, సావహు నొనరించి వృత్రహరియించినయ ద్దేవపతి బ్రహ్మహత్యా, పాప్రవృతుఁడై లోకనిందఁబడయఁగ లేదే.

వ॥ ఇదియిట్లుండ నీవు వృత్రుండు దేవిచే నిహతుండయ్యెనని నుడివితి వదియెట్లనవుడు సూతుండు మునులంగని యిట్లను మునులారా! సావధానులరై యాలింపుఁడు మీ యట్ల జనమేజయుండు పరాశర సూతి కిట్లనియె. ౭

క॥ హరి హరిసాహాయ్యమ్మునఁ, బొరిగొనె వృత్రుని నని దేవి పొరిగొనె నను టె, క్కరణి లగియించు? నొక్కరుఁ, డిరువురవధ కెట్లు విస యుఁ డెఱిఁగింపు మొగిన్. ౮

క॥ పరమాత్మములనఘులు సత్త్వరతులగణ్యపరిభావధన్యులు లోకో త్తరు లగుపుణ్యాత్ములస, చ్చరితలు వినుకతఁజన్మసాఫల్య మగున్.

వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె,

క॥ నరవర! ధన్యుఁడ వీ వా, క్కరుఁడవె సచ్చరిత లిట్లు కాంక్షించువెత త్పరులై వినువారుండినఁ, బరమప్రీతి యగు నొడువువారికినెందున్.

ఉ॥ వేదములం బురాణముల విశ్రుతమై తగుఁ దా వృత్ర ధర్మమ ర్యాదకుఁ దక్క విష్ణుని సహాయునిఁ గాఁ గొని పాకవైరి దా భేదిలఁజేసి దుఃఖమును బెల్లుగ నందె నటంచు; మాయఁ బెం పేది మునీంద్రులే కుటిలకృత్యములం బడ నొడ్లశక్యమే. ౧౧

గీ॥ ఈతఁ డొక్కరుఁ డన నేల కృష్ణుఁ డకట!, సత్త్వవిగ్రహుఁ డగు మిషగతిఁ దునిమె, రక్కసులనెల్ల జ్ఞానంబు నుక్కడంచు, మాయ భగవతి యేరి కజేయ గాదె. ౧౨

క॥ వేలకొలఁదియుగముల మా, యాలీలన్ జలచరాది కాకారమ్ముల్ దాలిచి శిష్టా హితము, లోలిం దెలియకయ విష్ణు వొనరుచు ననఘా. ౧౩

చ॥ హరి యన నొక్కఁడేమి జను లందఱు గామకతమ్ముఁ బరా
పరము లెఱుంగ లేక సదుపాయము గానక సాధనంబు నా
తరుణి,యటంచు మోహమునఁ దద్దయు మున్గుచుఁ దేలుచుం బొన
ర్తురు సుకృతమ్ము దుష్కృతము తుందుడుకొప్పఁ బరీక్షిదాత్మజా.

క॥ నరుఁ డొక్కరుఁడును మాయా,తరణోపాయం బెఱుంగఁ దగఁడు
హరిపురందరు లావృత్రాసురుఁ, బోరిఁ గొనుటయుఁ దన్మయత్వ
మునన నృపాలా. ౧౬

గీ॥ స్వార్థసాధనతత్పరతాత్ములగుచు,హరిపురందరులు నెపము నలవరించి
పొలియఁజేసిరి వృత్రునిఁ బూర్వవైర,కారణంబువచించెదధారుణీశ

గీ॥ దివిజులకు నెల్ల ఘనుఁడు భూదేవహితుఁడు, కలఁడు త్వష్టృప్రజాపతి
కడుఁదపస్వి, యతఁడు సృజియించెఁ ద్రిశిరస్కుఁ డైన పుత్త్రు, విశ్వ
రూపుని నింద్ర విద్వేషచె నయ ౧౭

విశ్వరూపుఁడు తపమ్మునల్పుట

క॥ వదనమ్ములు మూఁడింటను, బదపడి వేదైకసనులు పచరించుచు స
ద్వ్యదితగతివృద్ధిఁజెందెన్,ముదిగి సదనుఁజూచి మ్రొల్లమునులు నుతింపన్

గీ॥ ఒక్కమొగమున వేదమ్మునోగిఁ జదివి, నొక్కమొగమునసురఁద్రా
వు నొక్కమొగమున,సన్ సమస్తప్రపంచమ్ముననగలుగువి, శేషము
లు చూచుసతఁడు మనీషిహితుఁడు ౧౯

క॥ తపమాచరించెఁ బంచా, గ్నిపరీక్షుఁడగుచుఁ దగ నకిల్బిషబుద్ధిన్
విపరీతశీర్షాఘ, ర్మ పరాయణుఁడగుచుఁ దన్నుమాన్యులు మెచ్చన్

గీ॥ పాదపాగ్రమ్ముపై నొకపరివసించి, ప్రుంచువంటిచలిని నీటనుండిముందు
వేసవినిజుట్టునగ్నులవిసువకునిచి,యతఁడుదపమాచరించసాహార మొదలి

గీ॥ అట్లుతపమాచరించుచుయ్యనఘుఁగాంచి, తనపదవిఁ దీతఁడుహరించున
నుచు నెంచి, తపము విఘ్నం బొనర్చెడితలఁపు మించి, యిందుఁడు
సభాస్థలమునకు నేగుదెంచి ౨౨

వ॥ కామమ్మునఁ దపం బడంగు నని రంభోర్వశీ మేనకలం బిలువం బంచి తారుణ్యమదగర్విత లగునక్కాంతల కిట్లనియె. ౨౩

ఆ॥ వె॥ పూఁడుతలలతపసి మునుకొని నాదుసిం, హాసనము హరించుస బలలార! మెట్టు లైనమీరు నెట్టనవానిత, పమ్ముచెఱచినిలుపవలయునన్ను

క॥ సింగారములూనికన, త్సంగీతరవముల నాట్యసంగతులఁ గలా భంగుల రంగుల నతని న, నంగుని గొల్పింపవలయు నంగనలారా.

వ॥ అనికనికరం బుట్టిపడఁ దమ్ముం గోరుశచీపతి కచ్చరలిట్లనిరి

చ॥ తలరఁగనేల? యబ్బురపుఁదళ్కులఁ గుల్కులఁ బల్కులన్ ఝుళం ఝుళితవిరావ నూపురలసత్పదసంగతి నొప్పులాస్యరీ తుల మృదుగానపద్ధతులఁ దోరపునేరుపు గల్గుబెళ్కుచూ పుల వివశుం బొనర్చి మునిపుంగవు దాసునిగాఁగ నేలమే ౨౭

వ॥ అనిచెప్పి యమ్మునియాశ్రిమమ్మున కరిగి.

క॥ పాడుదురుసుస్వరమ్ముగ, నాడుదురుల యానుగతులనభినయమున బల్ పోఁడిమినెఱపుదురుమునిక్, రూడిగఁగఱగింప వేల్పురోయింతులాగిన్

క॥ నాకాంగన లతినైపుణి, మేకొనఁగ నొనర్చునట్టిమేళపుఁగృతులన్ మూకాంధబధిరపద్ధతి, గైకొని యతఁ డించుకేనిఁగఱఁగఁడు వింటే

వ॥ అచ్చరలును నచ్చటఁ గొన్నిదినమ్ము లుండి యతనిధైర్యమ్ము న కచ్చెరువడి మరలి యింద్రునికడ కరిగి దీనాననమ్ములతో నిట్లనిరి.

ఉ॥ చేసితి మిన్నినా శ్శశనిచెంత శ్రిమంపడి హావభావవి న్యాసములన్ రసాభినయ నాట్యమృదంగరవానుషంగపీ ణాసరసస్వరానుమతనవ్యగుణోల్బణగాన మాదిగాఁ జేసెడిచేష్టలన్నియును; జెక్కుచెమర్పను మాని కింతయున్. ౩౨

గీ॥ ఎన్ని చేసిన నాతనిమెడలఁబూదెఁ, బోయు పన్నిరు" లామమాహోయ గములు, శాపహతిఁగంచకే నీదుసన్నిధికి న, దృష్టమున వచ్చితిమి దేవదేవ? మరల. ౩౩

క॥ నా వృషదివిజేంద్రుండ, ప్రావృషుండగు మానివసునిం బరిమార్పంగ జిం
తావిష్టుండయ్యె నదిసుతు, భావమ్మగు కృత్యమునుచు నారయుండఘి పా

వ॥ ఇట్లింద్రుండు దుర్మనస్కుండై గజమ్ము నధిష్ఠించి తపస్సమాధిదీ
క్షితుండగు నమ్మునివరు నీక్షించి. ౩౬

చ॥ తపసి మహానుభావుండతి శాంతుండటంచు [illegible] పాత్రకుర్
రిపుండగు నంచు వజ్రి నుతియించి కరమ్మున నైచె దర్భలన్
వ్యపగతజీవుండై పడియె నమ్ముని, మానులు శోకమంది యీ దే
వపతి యిదేల తపస్వుల నపాయులం జంపంగనేల యక్కటా. ౩౭

క॥ అని మాక్రోశింపుచుని, వ్యసఘునింబొరిగొన్న యింద్రుండ చిరమ్ము పమః
ఖనియయ్యెండ [illegible] చవియె సురేంద్రుండు మునసనమ్ముంకున్

వ॥ అంత నమ్మునివరుండసహాయుండయ్యెను వనసహితుండు నంబో
లె నవర్గళ తేజమ్మునం బొల్పుగ నింద్రుండతండు పునర్జీవితుండగు నో
క్కో! యని శంకించి తన్మునిం [illegible] యిట్లనియె. ౩౮

ఆ॥ వె॥ అనఘుండితండు వజ్రిహతుండయ్యెనని, హింసనవసు చెంది
యొసంగు [illegible] మునిగతి [illegible] ములను జెప్ప
మానుడుం బలికెనతండు ౩౯

చ॥ అటు? [illegible] వజ్రిహతుండై నమృతిం [illegible] మృతుల్ [illegible]
[illegible] చేస్తు [illegible] నృ [illegible] [illegible] చ్చి తే
[illegible]
[illegible] ౪౦

క॥ మృతుండె [illegible]
[illegible] నాకుపుర్

వ॥ ఇంద్రుండిట్లు సతతము మహానుభావుం [illegible]
నాకశతృత్వం [illegible] ౪౧

క॥ హతుండయ్యెను బ్రతుకంగినా, [illegible] సృష్టి ధర్మ విమలగ్నిబుణా
వ్రతనిరశేషమ్ముంచిన, కతన్ మహాప్రాణవు సంద్రు గా దే యెందున్

వ॥ అనిన నతం డిట్లను నిట్టి నిరపరాధి యగు బ్రహ్మతేజస్కుఁ దపస్వి వధింప నుంకించిన నీకు బ్రహ్మహత్యాభయంబు లేదే నావుడు నింద్రుం డిట్లనియె. ౪౪

ఆ॥ వె॥ బ్రహ్మహత్య కేనుభయపడ శత్రుశేషమ్ము కతననామనమ్ముకలఁక
చెందఁజొచ్చెఁబాపచేష్టప్రతిక్రియ, వలనఁబాపికొనఁగవచ్చు సనఘ

వ॥ ఎట్టిపాపియశ్చిత్తం బొనర్చినను శత్రుశేషంబు నశింపనుగా నఁబౌపపుణ్యమ్ములెంచక యేగతినైన శత్రుండు వధ్యుండు నావుడుఁ ద త్షుం డిట్లనియె. ౪౬

గీ॥ ఈవు లోభాభిహతిఁ జేసియిట్టిపాప, కృత్యమునకియ్యకొంటివో క్కింత
యేని,లోభ మెనయనినాకెట్టులుహితమిట్టి, యహితకృత్యం బటన్న
నిట్లను బలారి. ౪౭

వ॥ అట్లేని నీకిది మొదలు జన్నముల భాగంబేర్పఱచెద యజ్ఞా ర్థంబగుపశువుశిరంబునీయది నావుడు సమ్మతించి తత్షుం డతనిశిరమ్ముఁ దనపరశువున నఱికె నంతట. ౪౮

క॥ శిరములుధరఁబడునాలోఁ,గరమాశ్చర్యంబు వొడమఁగా వేఁకొలం
దిరహిజనించెంబక్షులు, తరతరమ శిరములనుండి ధరణీనాథా.

వ॥ శ్రుత్యధ్యయనమ్మును సోమపానమ్మును నొనర్చుముఖమ్మునఁ గపింజలమ్ములును సర్వదిక్ నిరీక్షణం బొనర్చుమొగమ్మునఁ దిత్తిరిపక్షులును గలుదాగ్రువక్త్రమ్మునఁ గలవింకమ్ములును బొడమె నంత నింద్రుండు దన్నుం గృతకృత్యునిఁగా నెంచికొని బ్రహ్మహత్యం బాపికొన నెంచు నంతఁ ద్వష్టృప్రజాపతి తనపుత్రుమరణమ్ము విని యింద్రునిమొడ నగ్గల పుటలుకవొడమి యిట్లను. ౫౦

క॥ కనుఁగొనుఁడు సురలు నాదగు,తనయునిరపరాధు మౌనతత్పరునింజం
పినయింద్రునిగీటడఁగిం,పనొకమహాబలునిఁబుత్రుఁబ్రసవింతుశొగిఁ.

వ॥ అని కృతనిశ్చయుండై యథర్వణోదితమ్ము లగుమంత్రమ్ముల నగ్ని నారాధించి వ్రేల్చినఁ దత్కుండమ్మునుండి పావకుఁడునుంబోని

యొక్క జాజ్వల్యమానశరీరుండగు సుతుండు పుట్టిన వానిం గాంచి త్వష్ట యిట్లను. ౫౨

క॥ ఆవిర్భవింప నేమగుఁ, గేవలమింద్రారి బలము గీటడఁగింపం
గా వైరి వగుచు నిప్పుడ, నేవృద్ధిం జెందు మనదివిజులు వడంకన్.

గీ॥ అంతలోఁ బర్వతాకారుఁడై యసురుండు, కాలమృత్యువు నాఁ దండ్రిఁ
గాంచి పలుకు, నాదు పేరేమి? యే కారణమున నన్ను, సృష్టి చేసితి?
నీ కేల చింత సెపుము. ౫౩

వృత్రాసురోత్పత్తి

క॥ నీ మదినిఁ గలుగు కోరిక, సామాన్యము గాని దేని సాధించెద వాఁ
డేమిటికిఁ దండ్రికిం గల, కామము నెఱవేర్పలేనివాఁ బుత్రుఁ డిలన్.

చ॥ సురల హరింతునో? జలధిఁ జొప్పడఁగింతునొ? యింద్రుఁ ద్రుంతునో?
నగముల నడంతునో? శశిదినాకరులన్ వధియింతునో? ధరా
ధరములు ముక్కముక్కలుగ దంతునో? యీ జలరాసులన్ సము
ద్ధురగతిఁ ద్రావనెంతునో? సుతున్ నను బాపు మనంగ నాతఁడున్.

వ॥ కొమరున కిట్లను నీవు సృజింపఁబడిన రక్షింప నుద్భవింపు
టం జేసి వృత్రుండనఁ బరఁగి త్రిశిరస్కుండును దపోనిష్ఠాగరిష్ఠుండును వేద
వేదాంగతత్త్వజ్ఞుండును నగుచున్న ననుఁబరాఁగు వధించిన బ్రహ్మఘ్ను
నింద్రు వధియింపు మని చెప్పె ౫౪

గీ॥ తనయశోకాకులుండయి త్వష్ట విధిగ, గురుఁడు నాయగములు చేసి
యతులబలున, కాత్మజునకిచ్చి యింద్రారి యనుపేర, బొంగారి
పూన్కి నైఁ బంపె ద్వేషమూన్చి. ౫౫

వ॥ పదంపడి వృత్రుండు శుభదినమ్మున బ్రాహ్మణాశీర్వచపూర్వకం
బుగఁ బితృదత్తంబగు రథంబధిష్ఠించి రుద్రత్రిశూలగదాఖడ్గశూలగదా
తోమరపరిఘపట్టసాద్యాయుధమ్ములును సహస్రారంబై సువర్ణంబునుం
బోని చక్రమ్మును దివ్యంబగు కవచమ్మును నక్షయతూణీరమ్ములును ధను
ర్బాణమ్ములును ధరియించి మున్ను దేవతలచే ధిక్కృతులగు రక్కసుల

తోడుగా శక్రహననార్థమ్ముగా వెడలుటయు దూతలు వైళంబ చని యింద్రునితో నిట్లనిరి. ౫౯

గీ॥ పుత్రశోకాతురుఁడు త్వష్ట పుట్టఁజేసె,నినువధించుటకై వృత్రుఁ డనెడికాముకు, మేరుమందరతుల్యుఁ డమ్మేటి వచ్చె, బలియు రగురక్కసులు చుట్టు బలిసి కొలువ. ౬౦

వ॥ ఆలోనన వృత్రసైన్యదర్శనమాత్రపలాయమానులై కొందఱు దేవత లచ్చటికి వచ్చి యిట్లనిరి. ౬౧

క॥ దేవా? దేవరిపురమున, భావింపఁగ రాక ప్రబలభయజనకంబై
యావిర్భవించె దుశ్శకు, నావళి దైవగతి కేమి యనఁదగు నకటా.

సీ॥ కాకగృధ్రమ్ములు కంకముల్ శ్యేనముల్ "చీచికూచి" ధ్వనుల్ సేయఁదొడఁగె, వాహనమ్ములు నీరు వర్షింపఁగాఁ జొచ్చె నేత్రాంచలమ్ముల నిశలయందు, భవనమ్ములకుఁ బయిపైనుండి రాక్షసు లఱవఁ జొచ్చిరి వాతహతిచెనయక, ధ్వజములు పడఁజొచ్చెఁ దరుణులు గొంటఱు నీలవస్త్రమ్ముల నోలిఁ దాల్చి.

గీ॥ వికృతిమెయి నిల్లిలుఁ జరింతు రకట? స్వప్న, మందుఁగాంతల రక్కసు లడఁచి కొప్పు,లీడ్చినట్లగు భూకంప మెనయు నక్క, లఱను సరటలు వుట్టు గృహమ్ముల దు ౬౩

వ॥ అని దివిజులు పల్కిన నిందుడు భయాతురుండై బృహస్పతిం గని యిట్లను. ౬౪

క॥ ఇల నలకాపాతమ్ములు, వాలుచు నభస్థలమునుండి పొరిఁబొరి వాశంబులు దారుణగతి దగునిఁకఁ, గల తెఱఁగుం దెలిసి శాంతిగావింపఁగ దే.

వ॥ నావుడు గురుం డిట్లనియె.

గీ॥ నెట్టపంటఁగఁ జంపితి నిరపరాధుఁ, ద్రైవమునివర్య నీకు నద్దాని నేమి ఫలము సమకూరె నిప్పు డప్పాపకర్మ, మేల నినుఁ గట్టి కుడుపక తోల విడుచు. ౬౬

క॥ ఏపనినైనను దగఁ దా, నోపిపిచారించి చేయు టొప్పగుఁ గాదే

నాపదలకు మూలంబై, కాపుర మగు వానిబ్రతుకు గష్టమ్ములకున్.

గీ॥ మోహలోభమ్ములం జేసి మొదల బ్రహ్మ, హత్య మెడఁగట్టికొంటి వే
మందు నిన్ను, ఫలము వైళమ కనుపట్టు నలఘుపుణ్య, పాపములు'
కను పెద్దలపలుకు వినవె. ౬౮

క॥ అరయఁగ విను పరపీడా, పరాయణుఁడు సౌఖ్యములను బడయఁడు నీకుం
బరిభూతికిఁ దతియయ్యెన్, గరము నవధ్యుండు వాఁ డఖండుఁడు
బలిమిన్. ౬౯

ఆ॥ వె॥ త్వష్ట యిచ్చె నాయుధములు వానికి నీదు, వజ్ర మొక్కఁ డానిసా
టి గాదు, వేయిమాట లేల? వృత్రుఁ గింపు మీపాటి, వాఁడు గాఁడు
మేటి వానిధాటి. ౭౦

క॥ దేవేంద్రప్రతిభయమ్మున, కై వచ్చుచున్న వాఁ డహంకృతిమై నాఁ
గా విని మునులును యక్షులు, దేవతలును బరుగు లిడిరి దిగులెదఁ
గదురన్.

వ॥ సదనమ్ములన్ విడిచి పలాయనం బొనర్చు నమరులం గని యిం
ద్రుండు చింతాపరుండై సేవకుల కిట్లను. ౭౧

క॥ పిలువుఁడు రుద్రులను దినకరుల వసువుల ధనదయమవరుణులన్
"మీరలు, దలరక విమానముల పై, నెలకొని సన్నద్ధులై యసికిరం"
డనుచున్. ౭౨

వ॥ ఇట్లు నియోగించి యశేషుఁ బృహస్పతి పురస్సరమ్ముగా గజా
రూఢుండై సంగరమ్మునకుం జనియె సంత దేవతలును దమతమ యా
యుధమ్ములతో బిఱుందన చనిరి. ౭౩

గీ॥ వృత్రుఁడును దానవులతోడ వేడ్కమెఱయ, నరుగుదెంచెను బూన
సోత్తరసమీప, మునకు సన్నద్ధతమ్మున మొనసె రెండు, సేనలును
వృత్రవాసవుల్ చెలఁగి యచట ౭౪

గీ॥ ఒక రొకరిఁ జంప నుంకించి యుత్కటముఁగ, బరిఘపట్లసకరవాలపాశ

బాణ, శక్తిముఖసాధనమ్ముల సంగరమ్ము, సలిపి రొకనూఱువత్సరమ్ము
లోకరీతి. ౭౫

వ॥ ఇట్లు మానుషపరిమాణమ్మున శతవత్సరమ్ములు సంగరం బభంగురమ్ముగాఁ బ్రవర్తిల్లిన నది సర్వలోకభయంకరం బయ్యె నంత. ౭౬

చ॥ వరుణుఁడు పాఱె నాపయిని వాయుగణంబు చలించె వెన్కకుం
దిరిగె జముండు; పావకుఁడు దీప్తికిఁ దక్కెఁ గ్రమక్రమమ్ముగా
సురపతికిం బలాయనము చొప్పడె నంతట నిట్లొనర్చి ని
ర్జరమథనుండు వృత్రుఁడు వెసం జని తండ్రికి మ్రొక్కి యిట్లనున్. ౭౭

మ॥ వరుణుం దోలితి వాసవుం గెలిచితిన్ వంచించితిన్ వాయువున్
సరసీజాప్తు నడంచితిన్ జ్వలనుపై సంరంభముం జూపితిన్
సురలన్ రేఁపితి 'భీతమారణ' మటంచుం జంప నిం దొక్కనిన్
హరిభీతిం బడునేన్గులైరి రిపులుద్యద్భీతి నాధాటికిన్. ౭౮

గీ॥ ఇంద్రుఁ డరిగెఁ బదాతియై యేన్గుఁ బట్టి, కానుకగఁ దెచ్చితిని దీనిఁ
గనుము దేవ, యేమి యొనరింతు వివరించి యెఱుఁగఁ జెప్పుము, దుష్క
రం బేనిఁ జేయుదుఁ దొడరి దాని. ౭౯

వ॥ అను కుమారునకుఁ ద్వష్ట సంతుష్టుండై యిట్లను.

గీ॥ కన్నవారలలోనఁ బొగడ్త కెక్కి, మానసజ్వరమును వీడి మనుట
గల్గె, నీపరాక్రమమహిమ వర్ణింపఁ దరమె, జీవితమ్ము ఫలించె సుస్థి
రుఁడ వైతి. ౮౦

వ॥ ఇంక నీకుఁ గర్తవ్యంబు విను మెప్పటికినిఁ బాకశాసను విశ్వసింపఁ దగదు గావున నతనిదుపాయమ్ములకుఁ దలరక చతురాననుం గుఱిచి తపం బొనరించి యవధ్యుండవై యింద్రు నడంపుము. ౮౧

గీ॥ తపము యశ మిచ్చు బలమిడుఁ దాప మడఁచు, లచ్చి నొడఁగూర్చు
రాజ్యవిలాస మొసఁగుఁ, దపమిడనిదొక్కటియు లేదు దాని సలుపు,
మయ్య! యవధానివై శత్రు నడఁపుమయ్య. ౮౨

ఉ॥ కంటికి నిద్ర రాదు సుతఘాతుకుఁడై నబలారిచేత నా
కంటికి బుద్ధి పోదకట? కల్మష మించుకయేని లేక మి
న్నంటుగతిన్ మహాతపము నంది తనంత వసించుపుత్రకున్
గంటకుఁడై హరించె నిఁకఁ గల్గునె శాంతి కుమార? నామదిన్, ౭౩

వ॥ అను తండ్రి యానతిం గొని పుత్రుండు క్రోధావేశమ్మున
గంధమాదనమ్మున కరిగి. ౭౪

చ॥ అమరధునిన్ మునుంగుచుఁ గుశాసనమందు వసించి వారిపా
నము మొదలన్నియున్ విడిచి న్యాయగతిన్ బొలుపొందియోగమం
దు మనము నుంచి యయ్యజునిఁ దోరపుశ్రద్ధమెయిం గుఱించి చే
సె మునులు మెచ్చఁగాఁ దపముచిత్తమునన్ భయమందెనింద్రుఁడున్.

వ॥ అట్లుతనితపమ్మునకుఁ దలంకి దివిజేశ్వరుండు యక్షకిన్నరపన్నగ
విద్యాధరసహితమ్ముగా నచ్చరలం బనిచిన వార లొనరించువిఘ్నకృతు
ల కతండు చలింపక సుస్థిరుండై యుండె నంత వారలును నిందురికడ
కరిగి యతండు మాకు వంచింపసాటివాఁడుగాఁ డని మిన్నకుండి రట్లు
తప మొక్కనూఱువత్సరమ్ములొనర్చినఁ బితామహుండు హంసాగూ
ఢుండై యతనికిఁ బ్రత్యక్షమై యిట్లనియె. ౭౬

ఉ॥ నీదుతపోవిశేషమున నమ్మది సమ్మద మందెఁ ద్వష్ట్రదా
యాద? సుఖమ్ములం బొఁగుమయ్య? యిఁకన్ దపముం త్యజించి నీ
కేది యభీప్సితంబు తెగ నిచ్చెదఁ గోరఁగదయ్య? నా నతం
డాదరమేదురత్వపుటితాంజలియై రచితప్రణాముఁడై. ౭౭

క॥ ఇంతకుఁ బూర్వము ముదిత, స్వాంతుఁడనై దేవపదము సాధించితినేఁ
డంతకు నెక్కుడుగా దే, చింతితఫలసంబు నిదు సేన లభించెన్. ౭౮

వ॥ ధన్యుండ నైతి నాకు వరంబు నొసంగ నిచ్చయేని లోహ
కాష్ఠశుష్కార్ద్రవంశనిచయమ్ములచేతను నపరమ్ములగు శస్త్రమ్ములచేత
ను మృతి లేకుంటయు సంగరమ్మున మద్వీర్యమ్ము నానాఁటికి వృద్ధినొందు
టయు ననుగ్రహింపుము నావుడు విరించి యట్ల యగుఁ గాక యని తన

భువనమ్మున కరిగె వృత్రుండును సంతసమ్మునఁ దనతండ్రికడ కరిగి కడ చిన దెల్ల నుడివిన నతం డిట్లను. ౯౯

గీ॥ భద్రముగుఁ గాక నీకు నిర్భయుఁడవగుచు, నగ్రజాతుఁ ద్రిశీర్షునినవప రాధు । నెట్టపంటఁగఁ జంపినయట్టి యింద్రు, బ్రహ్మఘాతుకువధియిం చి ప్రబలుమయ్య. ౯౦

గీ॥ బ్రతికియున్నప్డు మాటను బాటి చేసి, మృతి గనినతద్దినమున వి స్మృతముగాఁగ, నన్నదానం బొసంగి పిండాదికంబు, గయ నొసఁగు వాఁడు పుత్రుఁడు కాఁగలాఁడు. ౯౧

క॥ కావున నాయానతిఁ గొని, వేవేగ వధింపుమీ?దివిజవల్లభుఁ బా పావహుఁడై నీయన్నను, గేవలసుకృతపరిచారుఁగీటడగించెన్. ౯౨

వ॥ ఇట్లానతిచ్చిన వృత్రుండు దుందుభిఘోషమ్ములు సెలంగ శం ఖారావంబు లలర మహాబలసంయుతుండై రథారూఢుండై బయలు వెడలి తనసైనికులఁ గని తప్పక యింద్రుని వధించి సురరాజ్యంబు గై కొందు నని పల్కుచు నమరావతిం దనసేనానివహమ్ముల నదల్చుచుఁ జను నంతట నింద్రుండును నెఱింగి యుద్ధసన్నద్ధుండై లోకపాలసహితమ్ముగా మొగిసి గృధ్రవ్యూహంబు పన్ని నిలిచె. ౯౩

క॥ ఇరువురకుఁ బరస్పరవిజ, యరమాలోలురకు శస్త్రహతిగళదుగ్ర రక్తరుచిఖచితదేహులకున్, బరమాద్భుతరీతి రణము వఱలె నృపాలా.

క॥ దివిజులు దైత్యులు రణవై, భవ మెల్లరు మెచ్చఁబరశుపరిఘాదులను క్కు వెలయఁగఁ గొట్టుకొని రొ,క్కవిధమ్మున నక్కజమ్ముగా జయు కాంక్షన్. ౯౫

—⊰✧ వృత్రుండింద్రుని మ్రింగుట. ✧⊱—

వ॥ ఇట్లు సంగరంబు జరుగునెడ వృత్రుండు క్రోధదీప్తుండై యిం ద్రుంబట్టుకొని వక్త్రమ్మునం దిడికొనుటయు దేవతలుపరమార్తులై శక్రు నికి నాక్రోశించుచు బృహస్పతికడ కేగి తద్విముక్త్యుపాయంబు వచియిం పుమని వేఁడుడు నతం డిట్లను. ౯౬

క॥ ఏ నేమి సేయఁగల న,వ్వానిముఖాంతర మనుపెనుబంధనమున స
ప్రాణుండై యిప్పటికిని, దీనుండై యున్నవాఁడు దేవపతి దగన్.

వ॥ నాఁడు సుర లందఱును యోజించి జృంభిక యనునొక
శక్తిం బుట్టించిన నయ్యది యవ్వానియుం దావేశించి యాపులింతం గలి
గించె. ౯౮

క॥ విస్ఫృతాస్యుఁ డయ్యె వృత్రుఁడు, దివిజపతియుఁ దత్క్షణంబ తెరలి
పయిఁబడెన్, గవిసి సురలెల్ల నానం,దవిభవమున మునిఁగి తేలి తని
సిరి మిగులన్. ౯౯

వ॥ నాఁటంగోలె జృంభిక సర్వప్రాణిసంస్థితయై యిప్పటికిం జొప్ప
డెడిఁ బదంపడి వృత్రుం డొక్కఁ డొకవెలసను నింద్రాదు లందఱు నొ
కవైపునను నిలిచి ఘోరయుద్ధం బొనర్పఁ బదివేలవత్సరమ్ములు గతించె.

క॥ వరమదగర్వితుఁ డగునా,సురవైరికి నోడి పాఱె సురపతి చింతా
భర మడర నుండె నంతట, సరుదెంచెన్ దివిజవైరి యమరావతికిన్.

గీ॥ వచ్చిప్రాసాదములు నుపవనము లెన్ను, లచ్చరలుఁ గామధేనువు నది
యిదియన, నేలకిస్వర్గ్లోకమునఁ గలయెట్టిరత్న, సంచయము తాన
కైకొని మించె నెలమి. ౧౦౨

వ॥ వృత్రుం డిట్లు రణ దేవపదం బేలుటకుఁ దండ్రి యానందించె
సురలు స్థానభ్రష్టులై యజ్ఞభాగమ్ములు లేక తత్తద్గిరివరమ్ములపాలై యఱఁగి
యచ్చటిమునీంద్రులతోఁ గర్జం బేమని యోజించి తదనుమతమ్మునఁ గై
లాసమ్మున కేగి మహాదేవుం బ్రార్థించి ప్రసన్నుఁ డగునాతని కిట్లనిరి.

గీ॥ దేవనగరంబు రాక్షస దేశమయ్యె, నప్సరఃకాంత లాదిగ నఖిలము
నకు, వృత్రుఁడధినేత యతనికి వెఱచి నేఁడు, శరణుఁ జొచ్చితి మింకఁ
గృప సలుపు మీశ. ౧౦౪

క॥ స్థానభ్రష్టులమై చిం,తానియతులమైనమమ్ము దరిఁ జేర్చి కృపా
ధీనమతిఁ బ్రోవవే యనఁ, గా నతఁ డిట్టులను దివిజగణములతోడన్.

గీ॥ కంజజపురస్సరమ్ముగాఁ గదలి మనము, హరికడకుఁ బోద మాతఁడె శైలైన వీనిఁ,జంపుఁ గపటప్రచారవిశారదుండు,కరుణ గలఁడు మహాత్ముఁ డఖండబలుఁడు. ౧౦౬

వ॥ అని చెప్పి బయలువెడలి నందఱును వైకుంఠమ్మున కరిగి యద్దేవుం బురుషసూక్తవిధానమ్మున యజించిన భక్తవత్సలుం డతండు ప్రీత్యతుమై వారలఁ దగుగతి మన్నించి యిట్లనియె. ౧౦౭

క॥ ఏమిది? మీరలు శంకర,తామరసోద్భవులతోడఁ దరలి నను గనన్ బ్రేమించి వచ్చితి రనన్, దామోదరుతోడఁ బలుకఁ దలఁపఁ డొకరుఁడున్. ౧౦౮

వ॥ అట్లు చింతాదంతురులై ప్రత్యుత్తరం బొసంగ నేరనిసురలకు జగన్నాథుండు గరుణార్ద్రుండై యిట్లను. ౧౦౯

గీ॥ చెప్పుఁడీ మీకు వచ్చిన నేగి యెట్టి, దైన నద్దానికి నొనర్తు యత్నమనుడు, సురలు ముకుళితకరు లయి హరికి నకిరి, నీవ యెఱుఁగుదు వన్నియు దేవదేవ. ౧౧౦

గీ॥ వామనాకారమున బలి బద్ధుఁ జేసి, యింద్రుని సురాధిపతిఁ జేసి యెల్లలోక, ములును ద్రిపదమ్ములుగఁ జేసి మున్ను మమ్ముఁ, గాచితివి దైత్యులెల్లరు కలఁక చెంద. ౧౧౧

వ॥ తదపహ్రుతం బగునమృతమ్ము మరలం గొని సుఖవర్తనులమై నాఁటనుండి నాకమ్మున నుంటి మనునంత విష్ణు విట్లను. ౧౧౨

గీ॥ తెలిసికొంటిని మీదగుకలఁక తెఱఁగు,వాఁడు దెగుసదుపాయంబు వంచనాది, కముల యోజించి మీకు హితము నొనర్తు, నెట్లయిన దుష్టుల హరించుటే మతంబు. ౧౧౩

వ॥ యోగ్యులయెడలనైన సామాద్యుపాయమ్ములు ప్రయోజ్యాంబులగుచుండ నయోగ్యులకు నివి యసమర్థంబు లెట్లగు నీవ్రుత్తుండు

బ్రహ్మహత్యాపరదర్పితుం డగుకతన సర్వభూతావధ్యుండై నిరంకుశమ్ముగ వరించుచున్న వాఁడు. ౧౧౪

క॥ సామోపాయమ్మున మన మీ, మానవభక్షకుని జయింప వలయు లే
దా? మనకితఁ డవధ్యుఁడు, సామాన్యుఁడె వృత్రుఁ డన నసాధ్యుఁడు
కాఁడే ౧౧౫

వ॥ కావున నెట్లైన నితనితోఁ గపటమైత్రి నెఱపి విశ్వాసమ్ము లగుశపథమ్ములం జేసికొని పిదపఁ బరిమార్పవలయు. ౧౧౬

గీ॥ చనుఁడు గంధర్వులార! పంపన మొఱవ్వ, నాతనికి నింద్రునకు మైత్రి
యొనరింపుఁడు, నేను బలిమాధ్యమునుండి యొకకీల న,గోచరుఁడ నయి
సాహాయ్య మాచరింతు. ౧౧౭

క॥ ఏకపటంబొనరించిన, నాకాధీశుఁడు మైత్రి కొప్ప నయ్యెడి సూరల్
గై కొనుఁడు కపటకృత్యము, గాక పటిలహారణమునకు గతి లేదున్నే.

వ॥ మీరు [illegible] గావించు నది పిమ్మట [illegible] బాపా త్ముఁ [illegible].

ఉ॥ నాగమున [illegible] చేసితి [illegible]
కామము [illegible]
స్వైమముగా [illegible]
ద్యామహిమమ్మున [illegible] ౧[illegible]

వ॥ ఇది [illegible] ప్రా
చిన నాపె యోగిపరా [illegible] సాహాయ్యకిం బాచరిం
డన్నా [illegible] బద్ధుం [illegible] వృత్రుం డింద్రునకు [illegible].

ఆ॥ వె॥ ఆపెకరుణఁగల్గ నఖిలకామమ్ములు, సిద్ధి నందు నెవుఁడు చేసెనేని
గలుగ చేరికేని గార్యసాఫల్యంబు, గొలుపుఁ డంబికను సకుంఠభక్తి.

క॥ మును మధుకైటభవధకై, జనని నుతియించి యాకెసాహాయ్యమ్ముం
గొని గాదె వధించితి మీ, రును నయ్యంబన్ భజించి త్రుంపుఁడు
వృత్రున్. ౧౨౩

వ॥ అని విష్ణువు బోధింప సుర లందఱును మందారద్రుమమండిత మ్మగు మేరునగరమ్మున కరిగి ధ్యానపరాయణులై యయ్యంబ నిటు సన్నుతించిరి. ౧౨౪

గీ॥ దేవి? వృత్రునిబాధచే దీనులైన, దేవతలఁబ్రోవఁగదవమ్మ? దిక్కు
లేక, నీకుశరణంటిమమ్మ? మన్నింపుమమ్మ?,పుత్రుల ననాదరించుట
పోలునమ్మ. ౧౨౫

గీ॥ నీదుభ్రూభంగ వశమున నిలిచిహరియు, హరుఁడును విరించియును
గృతులాచరింతురి,నిన్ను మించినదైవ మెందేనిఁ గలదె, శరణ మొం
దిన దివిజుల నరయుమమ్మ. ౧౨౬

ఉ॥ ఇమ్ముగ మత్పదమ్ము భజియించి మహావిభవమ్మునొంది దా
నమ్మద మెక్కి నాదుభజనమ్ము ద్యజించినమీరు మత్కటా
క్షమ్మున కెట్లు పాత్రులనఁగాఁ దగదమ్మ?త్వదీయమాయయే
మమ్మిటు చేసె లేకునికి మత్తత మా కెటు లబ్బు శాంకరీ? ౧౨౭

క॥ మము బాధించుచు మున్నుగ్రి, మము దప్పి చరించునట్టిమహిషా
సురునిన్, జముబారి కనిచి యేలితి,వి మహేశ్వరి? యెంత నీకు
వృత్రుం డనినన్. ౧౨౮

క॥ శుంభున్ దదనుజుఁ డైనని,శుంభున్ దదనుచరులన్ వినువ కవలీలన్
గాంభీర్య మెసఁగఁ జంపవె,శాంభవి?వృత్రుండు నీ కసాధ్యుండగునే.

ఆ॥ వె॥ అంబ? పీ వనాదరం బొనర్చితివేని, దైత్యుకతన దీనదశకు వచ్చి
నట్టిసురలఁ గరుణ నరసి స్వశక్తిచేఁ, గాచువాఁ డొకండు గలఁడె
యెందు. ౧౩౦

ఆ॥ వె॥ కరుణ యగ్గలమ్ముగా వృత్రునందు నీ కలరుఁగాక, దుష్టుఁ డైన

కతన, శస్త్రిహతులఁ జేసి జనని పవిత్రిత, గూర్చుపొంకు వీనిఁ
గూల్పుమమ్మ ? ౧౩౧

గీ॥ వెనుక రణరంగమున నీదువిశిఖపాత, ములను జెందియు వృత్రుని
బలముకలిమి, దైత్యు లమరవనంబు నుద్దవిడిఁ గొనిరి, నీదుభక్తు
మేని వారు చన్నింప రొక్కొ. ౧౩౨

క॥ వృత్రుఁడు నీకును మిగులన్, శత్రుఁడ భక్తుండ యేని జననీ? త్రిజగతీ
నేత్రి? మము నీదుభక్తికిఁ, బాత్రుల నిప్పాటబాధపా ల్సేయునొకో.

క॥ నినుఁ బూజింపఁగ లేదని, యనుకొనకుము పూజమే మొనర్చుచు నీకే
తనకాదె యుద్భవించుట, ప్రణతుల మమ్మేలుమమ్మ భవభయహంత్రీ

క॥ వారలు ధన్యులు నిను మె, న్నారు భవాంభోధిపోతవై ఖరిఁ దగి ము
న్నారాధిత మత్స్యోత్పద, నీరేజాతమ్ము గొల్చి నెగడుదురో నెసన్.

గీ॥ యాజ్ఞికులు వేదవిదులు స్వాహాస్వధాస్వ, హాపములు నొప్పని న్నెం
తురి వాఙ్మయు మీవు,హోమకాలమ్ములందు నీ యోగమునన, సురలుఁ
బితరులు ముక్తిని బొరయు చుండ్రిఁగి. ౧౩౬

ఆ॥ వె॥ తల్లి మేధ వీవ దయవీవ శాంతివి, నీవ కాంతి నీవ నిఖిల మీవ
సకల మీవు సర్వసద్భక్తులకుసను, గ్రీహాయునల్లి సింగఁగ డఁగు నందు.

చ॥ అని సురలెల్లఁ గన్నుఁ గొనియాటను మెచ్చి విభూషితాంగియుఙ్
ద్రిణయనయున్ జతుర్భుజయు దివ్యవిగాయుధయున్ సుచక్రచం
దనసనాథ్యయున్ గుసుమదామసమంచితయున్ బ్రసాదశో
భినియును నైపరాంబ మృదువేషిణి దాఁ బొడకట్టె నారికిన్.

గీ॥ సర్వదేవాంతికూప యజ్జనని ప్రణుతు, లైన సురాళి నిట్లను సమయ
లార ?, యేమి కార్యమ్ము గల్గె మీ కెల్లనిపుడు, సుఖులుగదే? వచ్చి
తేమి నన్ జూచుపొంకు. ౧౩౭

వ॥ నావుడు దేవతలిట్లనిరి.

శా॥ అంబా? వృత్రునిబాధ కోర్వఁ దగ మానా? వాని నెల్లైన నే
గం బాలోకము చేర్చి మమ్ము సుఖులం గావింపు మీరీతి శం

కం బాటింపక విశ్వసించి హితులం గాఁ జూచి మాతోడ మై
త్రిం బూనుఁడీ సురవైరి యట్టివిధ మే దే నొందు గల్పింపుమా.

క॥ ఏబలమున వృత్రుఁడు మాఁ, చేఁ బడుఁ దత్త్వాద్రుళింపుఁ జేవ గొలిపిబల
ప్రాబల్య మాయుధములకు, రాఁబాటింపఁదగ దే యరాతినిహంత్రీ.

వ॥ అనవుడు జగదంబ యంగీకరించి యంతర్ధానంబు నందె సు
రలును సంతుష్టాంతరంగులై ఋషిసహితమ్ముగా నరిగి త్రిలోకమ్ముల నద
లించువడువునఁ దమ్ము నండఅ మిగ్రంగుభంగిఁ దీక్ష్ణ తేజమ్మునం బొల్పు
వృత్రుం గని సామార్థంబు మునుల నతనియొడకుం బనిచినఁ జని వార
లిట్లనిరి. ౧౮౨

మునులు వృత్రవాసవులకు మైత్రి గొలుపుట.

ఉ॥ వృత్ర ! త్రిలోకభీతికరవిక్రమ ! శక్రముఖాసురావళీ
జైత్ర ! యజాండమెల్లను వశం బయి యొప్పెను నీకు! యోగ్యతా
పాత్రుఁడ వీవు శక్రుఁడును బండితమాన్యచరిత్రుఁ డిద్ధ్వఱుఁ
మైత్రి నెసంగినఁ భయము మాను జగమ్ముల కింత యొప్పదే. ౧౮౩

ఆ॥ వెఱకు నిదుర లేదు నిర్జరపతిభీతిఁ, జేసి నీదుభీతిఁ జేసి యింద్రు
నకునుఖమ్ము లే దనారతమును మీఁదు, సంగరమ్ము లోకసంకటంబు.

సీ॥ యుద్ధమొనర్చెడియోధుల కింతయు సుఖము గల్గను దీని శూరవ
రులు, మెచ్చికొందురు గాని మేటిగ శృంగారభావజ్ఞు లగుమహా పం
డితులు గ, ణమ్మునఁ బెక్కుదోషమ్ములు నెడువుదు రాయాస మువస
రమందు స్నాన, పానము ల్లేమియు భార్యాసుఖవియుక్తి యుంద్రి
యార్థగ్లాని యిది యిటుండ॥ గీ॥ జయము దైవానుకూలత జరుగుఁ
బూల, చెండ్ల తో నైన యుద్ధంబు చేటున కగు, ననిన శితశరముల
బాధ లడుగ వలెనె, సంసృతిసుఖాపహరణంబు సంగరంబు. ౧౮౪

చ॥ అనిమొనఁ జచ్చువారలకు సబ్బుఁ దుదిఁ ద్రిదివం బటందురు శ
స్త్రనిహతి నొచ్చి నేలఁ బడి తాపము చెందుచు ఁ క్కలంగముం

దినఁ గనువారు లేక కడుదీనతఁ జచ్చినమీఁద స్వర్గ మె
క్క నికిఁ బ్రియంబె? పేరణకుఁ గాకిదినిక్కపుధర్మవాక్యము. ౧౭౭

ఆ॥ వె॥ నీకు నింద్రుతోడ నీతోడ నింద్రున, కెలమి సఖ్య మింక నెసఁ
గుఁగాక, దాన మీకు సుఖ మొదవు యక్షగంధర్వకిన్నరాదులకును
గీడు దొలఁగు. ౧౭౮

చ॥ శపథములన్ బొనర్చి దివిజప్రభుఁ డిప్పుడ నీదుచెల్మి ని
ష్కపటముగా నొనర్చు నటు లైకొను మీవును; మధ్యవర్తులై
తపసులు గూర్చువారఁట? ప్రతారణ మిం దొడఁగూడు నెట్లు? స
త్యపరతఁజేసి కాదె జగమంతయు నిల్చుట యెన్నిభంగులన్. ౧౭౯

చ॥ ధరణి భరించు సత్యరతి దాఁ దపియించు సుఖప్రచారుఁడై
కరువలి వీచు సంద్రములు కట్టునకుం జనదాఁట కుంటు స
త్యరతిన కాదె మీరలు యథార్థపరత్వము నంది మైత్రి ని
ర్వ్యాగును సుఖమ్ములం గొనఁగఁ బోలదె యెఱాను లసత్య వాగులే.

వ॥ కావున మీరలు బద్ధసఖ్యులరై శయనాసనక్రీడాదికమ్ముల
నొక్కెడన సలుపుచు వర్తించుమనదిని నావుడు వృత్రుండను మునులం
గాంచి మీర లవశ్యమ్మును నాకు మాననీయులు రెల్లభంగులను మీ
మాట పాటింపం దగు నైనను శత్రునందును శుంఠుఁడందును నా
ముకునందును నిర్లజ్జునందును విశ్వసింపఁ దగదు గాని నింద్రునందు
పాపాత్ముండును బ్రహ్మఘ్నుండును నగుట నా కపశ్యాసమ్యం జప్పుడు
మునులు మరల నిట్లనిరి. ౧౮౦

గీ॥ ఎవఁ డొనర్చినద్రోహంబు నెవఁడు గుడుచు, బ్రహ్మహత్యఁగుఁ గలు
దాని పాతకంబు, నిష్కృతం బోని నేర్చు నం డను కృతఘ్ను, మామ
తుకుని పాతకమునకుఁ గలదె శాస్తి. ౧౮౧

వ॥ అట్లగుట మిత్రద్రోహంబొనర్చి యతఁ డెం మఁ బొనుటకి ని
యభిమతం బగుశపథమ్మున కతం డియ్యకొను నయ్యది మా కెఱిం
గించి యింద్రునకు మైత్రి నుసంగుము నావుడు వృత్రుం డిట్లను. ౧౮౨

గీ॥ ఆర్ద్రమును శుష్కమునఁగాని యశ్మమునను, గాని దారువుచేఁగాని
కఠినవజ్రి, నిహతిచేఁగాని పగటఁగాని నిశిగాని, ననుసురలుఁదత్ప్రతి
తియుఁ జంపఁ జనదు వినుఁడు. ౧౫౩

వ॥ ఇందులకు సమ్మతం బేని మీచెప్పినచొప్పున నొనర్తు నను
డు మునులు సురపతి కాచందం బెఱింగించిన నతండు వల్లె యని యత
నికడకు వచ్చి. ౧౫౪

గీ॥ అగ్నిసాక్షిగ మునులెల్ల నరయుచుండ, నొప్పితిని నీదుపల్కులకు
భయులమును, మిత్రులమటంచుఁ బల్కి నావృత్రుఁ డతని, మా
టలకు విశ్వసించుచు మైత్రి గొలిపె. ౧౫౫

క॥ వారలు మిత్రు లనంగను, వారలు సహచర్య సలుపువార లుదధిరా
డ్తీరమ్మున నందనమునఁ, గూరిమిఁ జరియింతు రిచ్చ గొలిపినయెడలన్

వ॥ ఇట్లిరువురకు మైత్రి గలుగుటకు వృత్రుండు సంతసించె
నింద్రుండు తద్వధోపాయమ్ము చింతించుచు రంధ్రాన్వేషణతత్పరుండై
యుండె నిట్లుఁ గొంతకాలమ్ము గతించె. ౧౫౭

గీ॥ తనకుమారుండు వృత్రుండు దనుజవైరి, యైనయింద్రునితో మైత్రి
నాచరించె, ననుచుఁ ద్వష్టృప్రజాపతి వినికితన, వృత్రునికడ కేగు
దెంచె నివ్వెఱఁగు గదుర. ౧౫౮

వ॥ వచ్చి మంత్రనమ్మునఁ గొడుకున కిట్లనియె.

చ॥ అరి పరదారలంపటుఁ డహంకృతిశాలి పరప్రతారకుం
డరయుచునుండు రంధ్రముల నన్యులనేగికి సంతసించు దు
ర్భరమగు మాతృగర్భమును భంగము సేయఁడె లోనఁజొచ్చి నీ
తిరహితుఁ బాకశాసను మహాంగన కేమని విశ్వసించెదో. ౧౫౯

గీ॥ అంటయును మనయట్టిరే యనఁగరాదు, విశ్వసింతురె వైరుల వెట్టి
వైన, సందు దొరకినయేని విశ్వాసఘాతు, కుండితఁ డధర్మవర్తి
గాకుండు విట్లు. ౧౬౦

వ॥ ఇట్లు నానావిధముల బోధించిన నాసన్నమరణుం డగుకతన వృత్రుఁడప్పలుకులు చెవిఁబెట్ట డంత నొకనాఁడు సముద్రతీరమ్మున నిరువురం జరించుచుండ సంధ్యాకాలమ్ము సంప్రాప్తం బగుడు నియ్యది రాత్రి గాని పగలు గాని కాకుంట నిప్పుడ వధించుట పోలు నదియు నుంగాక యేకాకినై యున్నవాఁ డని యెంచి యింద్రుండు హరిం దలంచిన. ౧౬౧

వృత్రుండు చచ్చుట.

గీ॥ అరుగుదెంచి యగోచరుడై పవిం బ్రవిష్టుండై యుండెనంత దివిజ పతియుఁ ద, నమది నేలీల వీని వినాశ మంచుఁ, జింత గొనువాఁడు ఫేనమ్ముఁ జెంతఁ గాంచె. ౧౬౨

వ॥ సముద్రమ్మునఁ బర్వతోపమమ్ముగాఁ బెచ్చుపెరుఁగునురుఁగుం జూచి యిదిశుష్కమ్మును నార్ద్రమ్మునుం దక్కంగలశస్త్రమ్ములును గానేర దని నిశ్చయించి దేవిం దలంచుకొని యద్దానిం గ్రహించునాలో నాపెయుఁ దనయంశ మ్మందు నిమిడ్చె. ౧౬౩

క॥ హరిసంయుతమగువజ్రిము, హరిహయుఁడు నుదుపుసఁ బొదివి యసురపయి మహోగ్రాద్భుతగతిఁ బఱపిన వృత్రుఁడు, గిరినాఁ బడె దాని హతికిఁ గీటడఁగి నృపా. ౧౬౪

వ॥ ఇట్లింద్రుండు విగతశత్రుండై మునులు సన్నుతింప నమరావతి కరిగి శోకహారిణి యగుసజ్జగదంబ కుత్సవం బొనరించి పూజించి దేవ్యుద్యానమ్మున నొకప్రాసాదమ్ము నవరత్నఖచితంబుగ నొనర్చి పద్మరాగమయ మ్మగుదేవీవిగ్రహంబు నిర్మించి యందుం బ్రతిష్ఠించె.

క॥ అల రెడువేడుక నదియు మొదలుగఁ ద్రికాలములయందుఁ దద్దయుఁ బేర్మిక్, గొలుతురు సురలాయంబక్, గులదైవతముగ నొనర్చి కువలయనాథా. ౧౬౬

క॥ "అరి యగువృత్రాసురుని౯, హరియించెఁబవినిడాఁగి హరి, యని
హరి యా, హరిఁబూజ చేసె నానం, దరసాబ్ధి మునుంగు వేల్పుతం
డమ్ములతో౯. ౧౬౭

గీ॥ దేవియును హరియును హరి యీవిరి ముగురు, వృత్రు నడఁచిరి శ్రీ
దేవి వృత్రహంత్రి, యయ్యె నక్కారణమ్మున; నమరపతి ప్రభా
సుఁ డగుఁ గానఁ గీర్తి యతనికి వచ్చె. ౧౬౮

వ॥ పదంపడి విష్ణుండు దనపురమ్మున కరిగె నింద్రుండును మిత్ర
ద్రోహభయమ్మున దండడఁ గొనుచు నొకభంగి నుండె మును లీద్రో
హంబు తమంతనఁ గలుగుటం జేసి పాపభయత్రస్తులై. ౧౬౯

గీ॥ అకట? విశ్వాసఘాతుకుం డైనయిందు, సంగతిం జేసి మనము వి
శ్వాసఘాతుకులము మునిశబ్దమునకుఁ బంకిలత గలిగె, హరియు మన
యట్టిఁడాయె నే మనఁగవచ్చు. ౧౭౦

వ॥ మంత్రికృత్తును బుద్ధిదాతయుఁ బ్రేరకుండును బక్షకర్తయు
ననువీరలు పాపకారులతో సమఫలభాక్కు లని చెప్పం బడుదురు.

గీ॥ అలరు నాల్గుపదార్థమ్ము లందు నాది, యంతము నశించి నడిమి రెం
డలరుచుండె, ధర్మమనుమాట కేవలదంభ మకట, యెంత మహనీయు
లందేని యింత నిజము. ౧౭౧

గీ॥ హరి హరినిఁగూడి పాపకృత్యంబటంచుఁ, దలర కీర్తిహానొనరింపఁ
దగునె యెఱిఁగి, వంచనఘటించు తేరికి మంచిపనియె, యరయ రవి
వేకమును స్వార్థమరయువారు. ౧౭౩

వ॥ ఇట్లు పశ్చాత్తప్తులై మునులు తమతమ యాశ్రమమ్ముల కరి
గిరి పిదప వృత్రునిమృతికిఁ ద్వష్ట శోకించి యతని కుత్తరక్రియలు నిర్వ
ర్తించి సురపతి వంచనం జేసి మత్పుత్రికు హరించెఁ గావున దుఃఖ
మొందెడి నని శపియించి మేరుశిఖరమ్మునకుఁ దపమ్మున కరిగె నాఁవుడు
జనమేజయుం డిట్లనియె. ౧౭౪

క॥ తాతా! యింద్రుం డీగతిఁ, బాతకకృత్యం బొనర్చి పరిబలెనో దుఃఖా
స్వీతుం డయి వన్నె వటిఁగెనో, చేతము రంజిల్ల నాకుఁ జెప్పం గదవే.
వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె.

గీ॥ చెప్ప నేటికిఁ దా నెంత శ్రేష్ఠుఁ డైనఁ, గృతశుభాశుభకర్మముల్ గొం
టఁగలఁడె, కొంచెమో గొప్పయో తాము గొలుపుకర్మ, మనుభ
వింతురు మనుజులు నమరవరులు. ౧౭౬

గీ॥ శక్రునకు నిట్టి దుర్బుద్ధి సంతరించి, హరి సహాయము చేసె; ము న్నా
ర్తి వేళఁ, దా నెచటి కేగె నమయమ్ము దవులునపుడు, స్వజను లంద
ఱు సంసారసరణి యిదియు. ౧౭౭

ఉ॥ దైవబలమ్ము లేనితటిఁ దల్లియుఁ దండ్రియు భార్యయుం సుతుం
సేవకులున్ సహోదరులు స్నేహితు లొడ్లు నొకించు కేని సం
భావన చేయు రాసలము పాల్పడుఁ గర్తకు, వృత్రుఁ జంపి య
ద్దేవవిభుం డొకండ తన తేజము గోల్పడె నెన్నిభంగులన్. ౧౭౮

వ॥ తక్కుంగల దేవత లంతయును నిందుఁ నింద్రునిఁ గృతఘ్నుం డని
గేలి చేసి నిందింపం జొచ్చిరి. ౧౭౯

మ॥ ప్రతినం జేసి యథార్థతత్పరత విశ్వాసమ్ము గైకొన్న స్నే
హితు నవ్వాఁడు వధించె నింద్రుఁ డిటు దుష్కృత్యమ్ము చేసెన్ బరిస్రా
ణత వేదమ్ముల నుజ్జగించి మునులన్ దైవవ్రజంబుల్ డించి సా
గతసిద్ధాంతము ప్రామాణ్యమే? తనకు నేచేన్ సేయునే యీకృతుల్.

ఆ॥ వె॥ హరికిఁ దక్క నొక్క హరిహరాదులకైనఁ దక్కఁ, గపటకృత్య మిట్లు
గడపఁ గొల్పి, వృత్రుఁ జంపఁ గల్గుమేటి జగమ్ములఁ, గానరాఁ డటంచుఁ
గథలు బలికె ౧౮౦

క॥ నరపాల! వినికలితమున, నహుషుని నను గాంచి నగుదు రట్టి యుప
యుక్తి, స్ఫురణం బింద్రుని మానము, హరియించె నపయశ మెంత
కె సం పాలిక. ౧౮౧

సీ॥ కీర్తిశూన్యత్వమ్మునఁ గెరలి యింద్రద్యుమ్నుఁ డధము మెఱుఁగకయును
నాక మెడలె, స్వల్పాపరాధి యయాతియుఁ బతితుఁడై కర్కట
త్వమ్మును గాంచెఁ బదియు, నెనిమిదియుగములు; భృగుపత్నిఁ దలఁ
ద్రెళ్ల నేసినహరియుఁ జెంపేది తుచ్ఛ, యోనులఁ బడె మఱియును
వామనుం డయి తిరిప మెత్తుకొనె నెందేని యొండు॥ గీ॥ కలదె యిం
తయుఁ గష్ట మక్కట ? దశరథ, రాముఁడై భార్య వీడి దుఃఖామయ
మునఁ, గ్రుంగెఁ వృత్రాసురునిఁ బొరిగొనినకతన, నింద్రుఁడును బ్ర
హ్మహత్యఁ జెంపేదె నిపుడు. ౧౮౩

వ॥ అట్లు తేజోహీనుండై కొలువుండక యేకాంతమ్మునఁ జిం
తించుతనపతికిఁ బౌలోమి యిట్లను. ౧౮౪

గీ॥ రిపునిఁ బ్రబలుని వృత్రుని హరించి తింక, వంత గొననేల? సుఖములఁ
బడయకున్న, కారణం బేమి? మఱియు నెక్కరుఁడు రిపుఁడు, ప్రబ
లుఁ డెందును లేఁడుగా! భయము గొనఁగ. ౧౮౫

గీ॥ అనుడు శచి కిట్టులను హరి వనజనయన, శత్రుఁడును లేఁడు సుఖము
ను శాంతి లేదు, బ్రహ్మహత్యాభయమ్మున బడలుచుంటి, నిట్టి నా కిం
క నిశ్చింత యెట్లు గలుగు. ౧౮౬

వ॥ అని వెండియు.

గీ॥ నందనవనమ్ము సుధయు గంధర్వగాన, మచ్చరలనృత్యములు నీవు
నన్యయువతి, చేష్టలును గామధేనువు శ్రీ నెసంగు, కల్పవృక్షమ్ము
నాకు సుఖమ్ము నిడవు ౧౮౭

వ॥ అని చింతావిష్టుండై మానససరోవరమ్మున కరిగి భయంబు
పెంపునఁ బద్మనాళమ్ముం బ్రవేశించి ప్రచ్ఛన్నుండై పరాభూతుండ
గుకతన నేరికిం గనుపడక నీటిపాముచందమ్మున నజ్ఞాతమ్మునఁ జరించుచుం
డె సురలును దమపతిం గానక శోకకర్శితులై రి మఱియును. ౧౮౮

జగ॥ మరాజకమయ్యె వర్షములు దక్కెఁ, బౌఁడిపంటలు నశియించెఁ
బ్రబలమైన నదులు కృశియించె వృక్షముల్ నవక మెడలె, రాజు

లేకున్న నొక్కటి రాణ గనునె. ౧౮౯

వ॥ అంత మునులును సురలును యోజించి నహుషునిం దమకుం బతిగా నొనర్చికొని సుఖ మ్ముండిరి. ౧౯౦

నహుషుండు స్వర్గమ్ము నేలుట.

గీ॥ ధర్మమతియయ్యు నహుషుం డత్తఱిని రాజ్య, మత్తుండై యచ్చరలం
గూడి చిత్తజాత, కేళులం దేలి సౌఖ్యముం గింవదంతి, గా వినిమె
నింద్రుభార్య చక్కందనంబు. ౧౯౧

వ॥ విని తద్గతహృదయుండై యొక్కెడ ఋషులం గాంచి యిట్లను. ౧౯౨

గీ॥ దేవపతి నైతిం గద? యేను దివికి నాదు, సేవ కింద్రాణిరా దేల? చెచ్చె
ర సుర, వరుల నంపించి పిల్పింప వలయు నిపుడ, హితము నా కిచ్చ
గింతుర య్యెని మీరు. ౧౯౩

వ॥ అనవుడు దేవర్షులును దేవతలును జింతాక్రాంతులై శచి
కడకుం జని వినమ్రులై యిట్లనిరి. ౧౯౩

క॥ వినుమమ్మ? నహుషు ననుగుల, కినుంగా నొనరించికొంటి మే; మాతం
డు నిన్, ధనమునమునం గామించెన్, ‟గొని రం,,డనె నెదురుచెప్పం
గోపించు నికన్. ౧౯౪

వ॥ నావుడు శచి చింతించి బృహస్పతిం గాంచి మహాత్మా? న
హుషునికతన భయంబడి నిన్ను శరణంబు సొచ్చితిం గాపాడు,, మనవు
డు నశం డభయం బొసంగి యిట్లనియె ౧౯౫

ఉ॥ కేవలకామమోహితుం డకిొచనుం గున్నదుం డట్టివాని కై
దేవి? మహాపతివ్రత సధీనగ ని న్నొసరింతునే? భయం
బీవు త్యజింపు మన్నిటికి నేం గలుగన్ నహుషుండు దుష్టుం డిం
కేవిధి నిన్నుం బొందు? నుద మెక్కెనె రాజ్యముకల్మి వానికిన్.

వ॥ పదంపడి యింద్రాణి బృహస్పతి శరణంబు చెందె నని విని
నహుషుండు కోపించి సురలం గాంచి ౧౯౬

క॥ సురలారా? చంప వలెన, గ్గురునిన్ దుష్టాత్ము నాదుకోరిక యు వృథా
 గ రచించునె?నావుడుముని,వరులుసురలు గలిసియిట్లువలికిరికడఁకన్.

క॥ కోపము విడువుము దేవా,పాపమునన్ బుద్ధి చొనుపఁ బాడియె? వినలే
 దా? పరదారాగమనం,బాపదలకుఁదా వధర్మ్య మనియునుశ్రుతులన్.

ఆ॥ వె॥ శక్రిపత్ని మిగుల సాధ్వి మహాభాగ,తనదుభర్త జీవితగతినుండ
 నిన్నుఁ బొందు టెట్లు నీవు త్రిలోక వి, భుండ వయ్యు ధర్మము వి
 డఁ దగునె. ౨౦౦

గీ॥ రాజు ధర్మమ్ము విడిచినఁ బ్రిజలధర్మ,వర్తనులు గారె శాస్త్రిముల్
 వమ్ము గావె, శచికిఁ దల దాఁటఁ గల్గినచక్కఁదనము, గల్గువేశ్యలు
 లేరె నీకామమునకు. ౨౦౧

క॥ రతి శృంగారమ్మునకున్, గతి రతి యన భోగకాంక్ష కాంతకుఁ బతికిన్
 మతిగల్గినరసముబలా,త్కృతియైన విరసము దాని నెనయరు రసికుల్

గీ॥ ఉత్తమపదంబు గైకొని యున్ననీకు,బాపములకెల్ల యగులాఁతిపడఁ
 తిపొందు, తగద యాయుఃక్షయం బగు దానికతన, గలుగు నధమా
 ధమ మ్మగుగతి నరేంద్ర?. ౨౦౩

ఉ॥ నా నహుషుండు వల్కుఁ బరనారులఁ బొందఁగ రాదె? గౌతమ
 స్త్రీ నెటు పొందె నింద్రుఁడు? హరించెఁగదా?గురుభార్యఁజంద్రుఁ
 డ ప్డీనియమమ్ములం బలుకు రెల్లరు మీరెటఁబోతి? రొడ్లకున్
 దా నెటు పల్కు నప్పగిదిఁ థా నటు చేయఁగఁ జాలఁ డొక్కఁడున్.

క॥ మతినొప్పకయున్నబలా, త్కృతినైనం దెందు పొందు దేవపతిసతిన్
 బ్రితిచెప్పకుఁ డిట్లయినన్, హితమగు నిరువురకు సుఖముతెసఁగుఁ
 గ్రిమమునన్. ౨౦౫

వ॥ ఇట్లు మదనాతురుం డగునన్నహుషునికి మాఱాడ నోడి
మంచి దని వారలు బృహస్పతిపాలికిం జని కృతాంజలులై యిట్లనిరి.

క॥ అనఘా? నిను శరణుఁ జెందిన,దనియెఱుఁగుదుమైన నీపెనాతనికడకున్
 గొనిపోవలె నింద్రినిఁగా,నొనరించితదాజ్ఞ దాఁటుటొప్పు నెమనకున్

ఆ॥ వె॥ ఇందుఁడైనయతని కెల్లరయట్లయి, త్త్రురణి ధనము కానఁ ద నకుఁ దాన, యుగుచు వలచెనేని యది సరసంబగు,నట్లొనర్పఁ జేయు మయ్య్యా నీవు. ౨౦౭

ఆ॥ వె॥ అనుడు గురుఁడు పల్కు సతిపతివ్రత నన్ను, శరణుఁ జెందె నిట్టి సతినివిడిచి, పాప మంద నాకుఁ బాడియె శరణాగ, తుల విడుచుట కన్న దోసమున్నె. ౨౦౮

క॥ అనవుడు దేవత లిట్లని, రనఘా! యేదేని నొకయుపాయమ్మున నా తనికోప మడఁపఁగావలె, నన గురుఁడిట్లనియె దేవతావళితోడన్.

వ॥ అట్లేని యీామె యతనిసన్నిధికి వచ్చి యొకసమయం బొన ర్చు॥ నాపతి మృతుం డయ్యె నని తెలిసినయపుడ నిన్ను వరింపం గల దాన నట్లు కాని నాఁడు జీవద్భర్తృక నగునే నిన్నెట్లువరియింతుఁ గా పున ముత్పుత్ర నన్వేషించుచుపాంటెఁ జనియెద నని యీాగతి నతని వంచిం చి నాయనుమతి నిందాన్వేషణమ్మునకుం గడఁగు ననుడు బృహస్పతి పురోగములై దేవత లందఱు సహుషునికడ కరిగిన నాకృతిమవాస వుండు వారిం గని సంతసించుచు శచి నుద్దేశించి యిట్లనియె. ౨౦౯

క॥ తకు సురలెల్ల నన్ను, న్నకున్న స్వాఘునిఁగఁజూచి యున్నింతురు నీ విక్కృతికి సమ్మతించిన, నిక్కమ్ము నాపవు న నగ్గురు నీరజనయనా.

ఉ॥ నావుడుఁ గంప మంది లలనామణి యిట్లనిపల్కె లజ్జమై దేవ! సురేంద్ర! మత్పతిగతిం గనరాకుండ గ్రాంచి యుంటి స ద్భావ మభావముం దెలియ వచ్చెడినట్టి సుదాళువుయ్యా నా కీవర మిమ్ము నంత ననతిఁ డి యుక్కొనెదన్ విడిచెద శచీసతిన్. ౨౧౦

వ॥ ఇట్లనిన చే నిశునం బడి యూాపె సురలం గాంచి యిట్లను మీారందఱును నదాజ్ఞంజేసి పరిముత్తి పూర్వకమ్ముగ నింద్రునిగతి న న్వేషింపుఁ డనవుడు వారలందఱు నొక్కెడఁ గూడి యోజించి విష్ణు లోకమ్మునకుం జని యతని సన్నుతించి యిట్లనిరి. ౨౧౧

ఆ॥ వె॥ దేవ! బ్రహ్మహత్యఁ దేజమ్మునకుఁ జెడి, యెల్ల భూతముల కదృ
శ్యుఁ డగుచు, నేడనో యడంగె నిందుఁ డాతనికి మా, కును మహా
త్మ! గతి వగుము కడంగి. ౨౧౬

క॥ నీయానతిఁగొని మా యో, పాయమ్మున వృత్రుఁ జంపి బ్రహ్మఘ్నుం డై
యే యెడడాఁగెనో సురపతి, పాయక కనఁ జేసి మమ్ముఁ బాలింపు హరీ

వ॥ నావుడు విష్ణుండు హయమేధం బొనర్చితిరేనిఁ దత్పుణ్య
మ్మునఁ బావితుండై యిందుఁడు మీకుం బతి యగు. ౨౧౭

గీ॥ అశ్వమేధమ్ముచే జగదంబ ప్రీతి, నంది హరియించు బ్రహ్మహత్యాద్య
ఘముల, శచియుఁ బరశక్తిపూజలు సలుపుఁగాక, లబ్ధభర్తృక య
గుఁ బొంకె లలితగతుల. ౨౧౮

వ॥ నహుషుండును మాయామోహితుండై స్వయంకృతాపరా
ధమ్మున నైశమ పదభ్రష్టుం డగుఁ బొం డనినసురలు బృహస్పతిసమేత
మ్ముగా నతని చెప్పినచొప్పున నరయుచు నిందుఁ డున్నెడ కరిగి వానిం
గాంచి హయమేధం బొనర్పఁ జేసిన నంతఁ బావితుండై యతండు బ్ర
హ్మహత్యాపాతకమ్మును విభజించి నదులయందును వృక్షమ్ములయందును
స్త్రీలయందును బృథివియందును గిరులందును జొనిపి సమయమ్ము నర
యుచుఁ దజ్జలమ్మునన వసింపుచుండె నంత దేవతలును దమతమపొందు
పట్లఁ గరిగిర పిదప నొక్కనాఁడు. ౨౧౯

క॥ విరహాకుల యయి శచి య, గ్గురువరుతోఁ బల్కె నేఁగో రాఁడు
సురేశ్వరుఁడు హయమేధ మొనరిచి, పరిపూతుండయ్యుఁ జెపు
ముపాయము నాకున్. ౨౨౦

వ॥ నావుడు బృహస్పతి యిట్లను భక్తిమై జగదంబిక నారా
ధించితివేని నీపతి యచిరంబ నీకుం బొడకట్టు నంతియ కాక నహు
షుండు తన్మాయామోహితుండై పదభ్రష్టుండును నగు నని మంత్రం
బుపదేశించిన. ౨౨౧

క॥ తాపసివేషము గొని స, ర్వాపద్ధారిణిఁ బరాంబ నర్చించినఁ దా
నాపడఁతి కొక్కనాఁడు ద, యాపరతన్ దర్శనంబు నాపెనొసంగెన్

సీ॥ కోటిసూర్యులఁ బోలి కొమరారుకాంతితోఁ జంద్రకోటుల నేలు
శైత్య మొలయఁ, గోటివిద్యుత్తుల మీఁటుబల్తళ్కుతో వేదముల్
నాలుగు వెంటరాఁగ, స్వచ్ఛముక్తాదామ సంభూషితాంగియై కను
లు మూఁడును గాంతి గడలుకొనఁగ, బాశాంకుశాదులు బాహులఁ
దనరఁ బ్రసన్నవక్త్రాంభోజశాలిని యయి॥ గీ॥ జనని ప్రత్యక్షమై శచీ
సతికిఁ బల్కు, నబల! నీపూజ నానందమబ్బె నాకు, వరము గోరు
ము నా నామె పతిసమాగ, మంబు నహుషునికిఁ వినాశంబుఁ
గోరె. ౨౨౩

వ॥ అనిన జగదంబ యొక్క దూతికం జూపి దీనివెంబడి నరుగు
మియ్యది నీపతిం జూపు నని వెండియు. ౨౨౪

గీ॥ విశ్వకామాఖ్యచేతను వెలయునామ, మూర్తి వాల్పెడిమానసమున
సురేంద్రుఁ, డున్నవాఁ డట కేగుమీయు విదతోడఁ, గనుఁగొనుము
మోద మందుము కమలనయన. ౨౨౫

శచి యింద్రునికడ కరుగుట.

వ॥ నహుషుండును మన్మాయామోహితుండై స్వల్పకాలమ్మునఁ
బదభ్రష్టుండు కాఁగలఁ డని చెప్పి యాపె యంతర్ధానమ్ము నొందె. ౨౨౬

ఆ॥ వె॥ అంబదూతి శక్రుసంగనఁ గొని పోయి, మానసాంతరమున మ
గ్నుఁ డైన, యింద్రుఁ జూపె శచియు నింతింతనఁగరాని, సంతసమ్ము
నొందె జనవరేణ్య. ౨౨౭

వ॥ ఇట్లు సంతసం బందియుఁ బతి దుర్గతికిం జింతించుచక్షమలా
క్షిం గని యింద్రుం డిట్లను. ౨౨౮

క॥ కమలేక్షణ! యిచ్చటికే, క్రమమునవచ్చితివి భూతగణములకు నదృ
శ్యమగుగతినున్ననావా,సము నీకెట్లెఱుఁగన య్యెఁజయ్యనఁ జెపుమా

వ॥ అనిన శచి యిట్లను జగజ్జననికరుణం జేసి నిన్నుం జూడఁ
గంటి నీక నొక్కవిశేషంబు వినుము ౨౩౦

క॥ సురలంద ఱు నహుషుని దేవరయాస్థానమున నిల్చి వైభవమెసఁగన్

బరిచర్యసలుపుచుండిరి,మరియాదకుఁ దక్కువాఁడు మమతయెలర్పన్

క॥ వరియింపుము ననుఁ బతిగా,సురేశ్వరుఁడ నే నటంచు సొలవక కామా
తురుఁడై ప్రతిదినము నను౯, బరిపరి మోమోట పెట్టి బాధించు
నొగి౯. ౨౩౭

క॥ నావుడు దేవేంద్రుం డను, దేవీ! వగవకుము నేఁ బ్రతీక్షించెద మో
దానహ మగుకాలమునకు, నేవానికి దాఁటఁజెల్లునే కాలగతుల్.

వ॥ నీవుననుకూలకాలంబు ప్రతీక్షించుచు స్వస్థచిత్తవై యుం
డుము పొమ్మనవుడు శచి దీనాననయై యతని కిట్లను. ౨౩౮

చ॥ ఎటు నిలుపంగ నేర్తు సురలెల్లరు మానులఁ గూడి రాగలం
పటు వరదానగర్వితు నపాస్తనయు౯ బతిగా వరించి య
క్కట! నను వానిఁ బొందు మనఁ గాచెడివాఁడు గురుండు దక్క లే
కిటు చను దెంచితి౯ మరల నేఁ జనిన న్నను బల్మిఁ బట్టఁడే. ౨౩౯

క॥ ఆరయఁ బొఱుఁడు విమలా, చారుఁడు విద్యాధికుండు సత్తముఁడు
గురుం, డేరీతిఁ గావఁ గలఁ డక, టా! రాజగునహుషు బారి కండక
యుండ౯. ౨౪౦

ఆ॥ వె॥ కులటనైన వానిఁ గొని సుఖమ్ముల నంద,నిచ్చగింతు నకట!
యీపతివ్ర, తాత్వ మెంత దీనదశ దెచ్చె నని వగ, నగడు చెందు
నతికి ననియెఁ బతియు. ౨౪౧

వ॥ నీ కుపాయం బొండు చెప్పెద నాలకింపుము.

క॥ శీలమున మానరక్షణ, మేలలన యొనర్పు నద్దియే సతి భర్తల్
పాలింపఁ బతివ్రతలగు,లీలావతు లెంచఁజేని లేరె జగమున౯. ౨౪౨

క॥ కావున శీలము తోడుగ,నీ వుండుము పొమ్ము వాఁడు నిన్ను బలిమినై
నేవేళఁ బట్టఁ దివురునొ,యావేళ౯ బలుకు మిట్టు లామూర్ఖునితో౯

వ॥ "నీవు ఋషియానమ్మున నా యెడకు వచ్చితేనినీయందు బద్ధా
నురాగనై యే నిన్ను వరించెద" నంటివేనిఁ గామాంధుం డగువాఁడు

ను మునుల నియోగించి క్రోధాకులు లగువారిశాపమ్మునఁ బదభ్రష్టుం డగు నిదియునుగాక. ౨౬౦

ఆ॥వె॥ నిర్నిమిత్తకరుణ నెగడెడిజగదంబ, భక్తి మీఱఁ గొల్చి భద్రదాత్రి, మైనయూపికతన నందుము సంసిద్ధి, గురునివాక్యమందు గుఱుతు గలిగి. ౨౬౧

వ॥ అనునాతనిపల్కుల కియ్యకొని శచియు నహుషునిపాలికిం జనఁ గామాంధుండగునాతఁ డాపె కిట్లను. ౨౬౨

చ॥ కుశలమె నీకు సత్యముగ కుంజవవాఁటనిదాన? నీమొదన్
వశు నను దాను సత్యగతిఁ బాలన చేయఁగ వచ్చితే? చతు
ర్దశభువనమ్ము లేలినముదం బొకపాలది యొక్కపాలు దు
ర్దశఁదొలఁగించి నన్ మదనదగ్ధునిఁ జల్లనిదృష్టి నేలుమా. ౨౬౩

ఆ॥వె॥ నీయభీష్ట మెద్ది? నేనిర్వహింతు ని, క్కమ్ము నోడువు లజ్జగాంచ నేల? యనుడు దేవదేవి యఖిలంబు సిద్ధంబ, లేదు కోర నొండు లేశమేని.

వ॥ ఐనను నా కొక్కమనోరథమ్ము గల దయ్యది నిక్కువమ్ముగ నెఱవేర్చెదేని నొడివెద నావుడు నహుషుం డెంత యసాధ్యంబేని నిర్వహించెద నొడువు మన శచి యాతని కిట్లనియె. ౨౬౫

ఉ॥ చెప్పట కేమి ప్రియ్యమును చేకుఱ దేమన రాజు లాడియే
తప్పను రెయ్యెడన్ విను వృథావచియింపఁగ నేల? నామనం
బొప్పెడియంతయిట్టునకు నొప్పితివేని నచింతు నా వతం
డప్పగిదిన్ బొనర్ప మనమందు వినిశ్చయ మంది యిట్లనన్ ౨౬౬

వ॥ తరుణీ? నే నాడినదానికిఁ దప్పితినేనియజ్ఞదానతపోజన్యంబగు సుకృతమ్ము నష్టమగు ననుడు నాపె యిట్లనియె. ౨౬౭

సీ॥ వాహనమ్ములు దేవపతికి గజమ్ము లేనుఁగు రథమ్మును, హరికి గరుడుండు, యమునకు మహిషంబు హరునకు వృషభంబు హంస బ్రహ్మకు నెమ్మి హరసుతునకు, నెలుక విఘ్నేశున కలరు నీ కిప్పు డపూర్వవాహనము నద్భుతము గాఁగ, వాంఛింతు నిను మునివరులు శిబి

క నుంచి యేగింపఁ జూచి దేవేంద్రుకన్న॥ గీ॥ నధికునిఁగ నెంచి నీ
వృద్ధి ననుమతించి, పొందఁ గోరెద నావుడు మందబుద్ధి, యంబికా
మాయచేతన మోహాంధుఁ డగుచు, నగుచు నయ్యబ్జముఖి కనె
నహుషుఁ డెలమి. ౨౮౮

గీ॥ సత్య మగుమాట చెప్పితి జలజనయన, సదృశ మగువాహనము నా
కు సంతరించి, తనఘులు మునీశ్వరులు మోయునంతకన్న, ఘనత
గల్గునె యెందు లోకముల నెందు. ౨౮౯

క॥ మును లెవ్వరు మోయఁగఁ ద్రొక్కని ఋషులుం దోడ రా నొగిన్ శి
బికారూఢుని నన్నుఁ జూడఁ గల వ్రా,వనజానన? నిన్నుఁ బొంద
వచ్చినవేళన్. ౨౯౦

వ॥ అని శచికిం బ్రియంబు పల్కి యచ్చోటు విడిచి మునులం
గని స్మరాతురుండు నహుషుం డిట్లనియె. ౨౯౧

ఉ॥ ఏను సురేంద్రుఁడన్ శచియు నింతటిదన్కను నన్నుఁ బొంద దో
మానివరేణ్యులార? యవమానము గాదె? యనుగ్రహించి నా
మానము నిల్పఁగాఁ దగినమాన్యులు మీర; లోకించు కేని య
మ్మానిని మానినన్ దులువ మారుఁడు నిల్వఁగ నీఁడు న న్నిఁకన్.

క॥ ఆ నెలఁత పొందు యుష్మదధీనంబై యున్నయది విధించె న్ననుస
న్మానివరేణ్యులు మోసెడి, యానముపై నెక్కి పొందనరు దెమ్మనుచున్

వ॥ ఇయ్యది మీర లనుగ్రహింపకున్కి నెట్లు సమకూరదు మీకు
శరణాగతుండ నన్నీ మదనభూతంబువలన రక్షింపవలయు నన నగస్త్య
ప్రముఖు లగు మునులందఱును భావికార్యానుసరణమ్మున దయామతు
లై యంగీకరించుటయు నహుషుండును పౌలోమీగతమానసుండగు
కతన దివ్యమునివాహకం బగుశిబిక నధిష్ఠించి. ౨౯౪

చ॥ స్మరపరిపీడితుం డతఁడు చయ్యన నచ్చెలిఁ జూచు వేడ్క స
త్వరమతియై యగస్త్యమునివర్యు నముద్రము మ్రింగినట్టియు
ద్ధురుఁ దనకాలఁ దన్ని కశతో నదలించుచు “సర్ప సర్ప” నాఁ
గరము కశాహతిం గనలి గ్రక్కున సర్పముగా శపించుచున్. ౨౯౫

ఇంద్రుఁడు స్వర్గమ్ము నొందుట

క॥ మగల నిటు పల్కు బహుళవ,త్సరములరణ్యముననుండిసత్త్వముకల్మిన్
దిరుగుచునుండ యుధిష్ఠిరుఁ, డరుదెంచున్ శాపముక్తి నతఁడిడునీకున్.

వ॥ ధర్మపుత్రుండు నీప్రశ్నంబుల కుత్తరంబిచ్చువాఁడు తద్వచ
నమాత్రమ్మున నీశాపమ్ము దొరఁగి స్వర్గమ్మునకు రాఁగల వని నొడివె. ౨౫౭

ఆ॥వె॥ నహుషుఁ డంతఁ బడియె నాకమ్మునుండి తా, నహియు నగుచుఁ
గాననాంతరమున,నుండెవాసవుం డఖండముదమ్మును, జెందె దీనిఁవిని
కిఁజేసి యధిప. ౨౫౮

వ॥ అంత సురలును మునులును నింద్రునికడ కరిగి మానపూర్వ
కమ్ముగా నాశ్వాసించి యథాప్రకారమ్ముగ స్వస్థానమ్మున నిలిపి యభిషేక
మ్మొనరింప నతండును జిరవిరహిణి శచింగూడినందనవనమ్మునవిహరించు
చు సుఖం బుండె. ౨౫౯

చ॥ అనఘుని విశ్వరూపుని మహాత్ము మునిన్ దనుజున్ వధించి దుః
ఖనియుతుఁ డయ్యె నింద్రుఁ; డిటుకిద్మజ దేవి యనుగ్రహింపఁ గ్రై
కొనె ముదమున్; సమస్తమునకున్ దనకర్మము కారణంబు దా
నని విడఁజెల్ల దెంకిని సక్కమెఱుంగుము భూప నావుడున్. ౨౬౦

చ॥ నరవరుఁ డిట్లు పల్కె మునినాథ! శతక్రతుకర్తయు స్సుఖో
ద్ధుర మగుస్వఃపదంబు గొని దుఃఖితుఁ డయ్యె సురేశుఁ డంటి
కొక్కరులకు సస్తదానులకు నొక్కెడ సౌఖ్యము చిక్కునే? కృతా
దరునకు నాకు శిష్యునకు దాఁపక సర్వము దెల్పు [illegible]డున్. ౨౬౧

కర్మభేదములు.

గీ॥ వ్యాసుఁ డిట్లనఁ గర్మము వర్తమాన, మసితము సంచితమునియునో
యనినాథ, తెలియఁ బ్రారబ్ధమసిమూఁడు భేదఁగులగును, గారణం
బియ్యదియు సర్వకార్యములకు. ౨౬౨

వ॥ అందు నానాజన్మసంపాదితంబు సంచితంబు, నదియు సా
త్త్వికరాజసతామసభేదమ్ముల నాకర్మంబు త్రివిధంబు. ౨౬౩

క॥ వినుము శుభాశుభరూప, మ్మునఁ దగు సంచితము భోగమునఁ దీఱు
నొకింత, తన పోవ ననేకజన్మము, లనుభవమున కెత్తవలయు నది ఘ
నమగుఁ గా. ౨౬౪

గీ॥ జననముండినదాదిగ సలుపుకర్మ, మరయ నది వర్తమానవిఖ్యాతి
నెసఁగు, సంచితమ్ముల నడిమికి సగము పేయ, నమరుఁ బ్రారబ్ధమై
జననాది కదియు. ౨౬౫

గీ॥ ఏను వారన నేలయెవ్వారికేని, జనదు ప్రారబ్ధ మనుభవమునకుఁ
దక్కి, కర్మ మున్నంతదనుక నిక్కమ్ము జన్మ, మది యడఁగుమీఁద
జన్మంబు నడఁగు నిజము. ౨౬౬

క॥ హరియును హరుఁడును సురలును, విరించియును గర్మవశులు విత
యేనినరే, శ్వర! దేహధారులైయు, క్కరణి శుభాశుభము లందఁ
గా నేమిటికిన్. ౨౬౭

వ॥ దేహి తనకు సుఖదుఃఖానుభవకారణం బగుకాలపరిపాక
మ్మువలన సంచితకర్మానుభవావసరమ్మున సుకృతం బొండె దుష్కృతం
బొండె సలుపు చుండు నట్లు దేవతలును నని యెఱుంగుము. ౨౬౮

క॥ నారాయణాంశజులు నర,నారాయణమునులుధర్మనందనులు భువిన్
ధీరులు కృష్ణార్జునులై, పేరందుట దీనఁగాదె పృథ్వీరమణా. ౨౬౯

వ॥ ఇత్యాది పురాణపీఠిక యని మునులచే వ్యవహరింపం బడు
నని మఱియును. ౨౭౦

గీ॥ అధిప! విభవాధికుండు దేవాంశభవుఁడు, కవిత గలవాఁడు ఋష్యం
శ కలితుఁడెవఁడు, రుద్రునర్చించు నవ్వాఁడు రుద్రునంశ, మవని పా
లించువాఁడు విష్ణ్వంశభవుఁడు. ౨౭౧

వ॥ మఱియు నన్నదాతయు దేవాంశభవుం డగు నింద్రాగ్నియ
మవిష్ణుధనదులవలనఁ బ్రభుత్వప్రభావకోపపరాక్రమంబులను సంగ్ర
హించి శరీరంబు నిర్మింపం బడెఁ. ౨౭౨

క॥ బలవంతుఁడు ధనవంతుఁడు, కలావిదుఁడుభోగశాలి ఘనభాగ్యము

లం, దులఁదూఁగువాఁడువీరలు, తెలియుము దేవాంశభవులు తెల్లము
గనృపా. ౨౭౩

వ॥ పాండవులును నిట్టిరగుట విఖ్యాతులైరి దేవాంశజుండగుకత
న వాసుదేవుండును నారాయణసముండై వఱలె ౨౭౪

గీ॥ ఏది యెట్లైనఁ బ్రాణులకెల్ల దేహ,మమరు సుఖదుఃఖములకుఁ గాన
ట్టి దేహి,స్వవశుఁ డొక్కరుఁడును లేఁడు జననమరణ,కష్టములు దైవవ
శమునఁగాంచుచుండు. ౨౭౫

వ॥ మఱియుఁ బాండవులు వనింబోడముటయుఁ బిదపఁ బురమ్మున
కరుగుటయు బాహుబలమ్ముకలిమి రాజసూయం బొనర్చుటయుఁ గ్రమ్మఱ
వనవాసదుఃఖం బనుభవించుటయు నర్జునుండు తపంబు చేసి సురలవలన
వరమ్ము గొనుటయు ననునివి యన్నియుఁ గర్మజంబులకా నెఱుంగునది.

క॥ నరదేహమ్మున మున్ను బదరికాశ్రమమునందుఁ జేయుతప మ్మునతం
బొరసినయప్పుడుఫలకం, బరయఁగఁగాకున్నఁ గర్మ మతిగహనంబౌ

వ॥ అని వెండియు

సీ॥ కారాగృహమ్మునఁ గంజాక్షుఁడుదయించి యంగట గోకులమునందుఁ జేరి
యేకాదశాబ్దమ్ము లెలమి నచ్చటనుండి మధురకు నేగి దుర్మార్గుఁ గంసు
నడఁచి యాతనిచేఁ [illegible] గాఁ జేసి తల్లిదండ్రులకు బంధనము
వాపి, మ్లేచ్ఛాధిపుని భీతి నొకొని ద్వారవతీపురమ్మున కేగి కాఁపుర
మ్ము॥ గీ॥ చేసె [illegible] రాదిపీఠ[illegible]
[illegible] గతి నెట్టిదేనియుఁ గాకయున్న,
వ్యాధుఁడా? కృష్ణుఁ [illegible]. ౨౭౭

వ॥ నాఁవృష జనమేజయుం డిట్లను నో మునీంద్రా? భూమిభారమ్ము
సహింపక గోరూపధారిణియై బ్రహ్మ శరణమ్ము వేఁడిన నతఁడు జనా
ర్దనుఁ బ్రేరేపించి భూభారహరణమ్మునకు వసుదేవగృహమ్మునఁ బుట్టు
మన నక్షుండును నట్లు జనియించి బలరామసహాయుండై యర్జునుండు
తోడ్పడ నసురుల దుర్గతులు నడంచె నని చెప్పితివి దానం జేసి భూమి

కేమి భారంబు సహింగె నిదియట్లుండ భీష్మద్రోణవిరాటద్రుపదబాహ్లిక
సోమదత్తకర్ణాదులం జంపెఁ గాని తనయనంతరమ్మున భార్యలం గొట్టి
దోఁచికొన్నదొంగల మునుమున్న యేల వధింపఁడయ్యె నాభీరశకమ్లేచ్ఛ
నిషాదులు కోట్లకొలఁది మిగుల నేల? వారలు భూమికి నేల భారకా
రులు గాకుండిరని వెండియు. ౨౭౯

కం॥ కలుషావృతమై తగుసీ, కలియుగమున నొక్కఁడేనిఁ గలఁడే? యో
గ్యుం,డిల కిదిభారముకాదే, తెలుపుమునా మానిభూపతికి నిట్లనియెన్.

గీ॥ ప్రజలు యుగములఁ బట్టి పాపమ్ముఁ బుణ్య, మాచరింతురు యుగధ
ర్మమౌఁగఁగలరె, ధర్మమున రెంట మూఁటఁ దత్పరతగలరు, క్రమ
ముగా మూఁడుయుగములఁ గలుగు ప్రజలు. ౨౮౧

వ॥ కలియుగమ్మున సర్వకామరసికులు ద్రక్క నొండొరులు జని
యింపరు ధర్మాధర్మములకుఁ గర్త కాలంబ యని యెఱుంగుము నావు
డు నృపతి యిట్లనియె. ౨౮౨

కం॥ కృతమునధర్మము త్రేతన్, మితిమీఱినదానమున్ యమితులై నానా
వ్రతములు ద్వాపరమున స్మృతిఁ జేసినవారి కేది మనికియిపుడగున్

కం॥ ఈ కలియుగమునఁ బాప, వ్యాకులులై దేవనింద యాదిగఁ దగునా
నాకృతు లొనర్పుదుర్జను, లాకృతయుగమందు నెచటి కనుగుదురు
మునీ. ౨౮౪

వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె.

కం॥ కృతయుగమున మనుజులు ని, స్తృతముగఁ బుణ్యము లొనర్చి దివి
జనగరను, స్థితిఁగాంతురు వర్ణాశ్రమ, గతు లించుక యేసిఁ జ్యుతినిఁ
గనకున్కి నృపా. ౨౮౫

గీ॥ దయయు సత్యంబు దానంబు తనదుభార్యఁ, గూడియున్కియు ద్రో
హమ్ము గొనమి సర్వ, భూతసమబుద్ధియును సతమ్ములు సమస్తజంతు
వులకుఁ గృతమ్మున జనవరేణ్యా. ౨౮౬

వ॥ రజకాదివర్ణమ్ములును నయ్యుగమ్మున స్వధర్మనిరతిం జరించు

టంజేసి స్వర్గమ్మున కరిగెడిఁ ద్రేతాద్వాపరమ్ములను నట్లకా నెఱుంగునది.

క॥ నయహీనులు మానవులు క,లియుగమ్మునసుకృతబుద్ధిలేమిన్ యుగప
ర్యయ మలవడుదన్కను ని,శ్చయముగ నరకమున నుండు్రి జననాథ
మణీ. ౨౮౮

క॥ కలికృతసంధిన్ స్వర్గ, స్థులుపుడమి జనింతురు మిగుల దుష్టులు నరక
స్థులు జనియింతురు ద్వాపర, విలయమ్మునఁ గలియుగంబు వెలయం
జేయన్. ౨౮౯

క॥ కలియుగమున సుజనులునుం, గలిగిన నవ్వారు సుకృతకర్మానుగతిన్
వెలయుదురు ద్వాపరమ్మున, నల త్రేతన్ గృతమునందు నధిపవతంసా.

క॥ విను మట్టులకృతయుగమున,ననయతఁ బాపములు సేసినట్టిజనులు దు
ర్జనహిత మగుకలియుగమున, జనియించి యపాత్రకృతులు సలుపు
దు రెందున్. ౨౯౧

యుగధర్మములు.

క॥ యుగరీత్యనుసరణమ్మునఁ,దగు ధర్మములకుఁ బాపతత్పరత పరిశ్,స్త్ర గు
ణుం డగునీతండిరికిఁ, దగునే మునియఱుతఁ బాను దగులం జేయన్.

వ॥ యుగబలంబ కాదని యయాతికులసంభవుం డగురాజన్యున
కిట్టిబుద్ధి యెట్లు పొడము నని చెప్పి వెండియు. ౨౯౩

చ॥ కృతయుగమందు బ్రాహ్మణులు కేవలవేదరతుల్ పరాంబికా
మతులు దయాయుతుల్ శుచిసమన్వితు లట్టులె క్షత్రియుల్ సు
సంగతపరిపాలనాదరు లఖండయశుల్ మఱి వైశ్యులున్ సమం
చితకృషిగోగణావనవిశిష్టవణిక్ప్రతినిత్యతత్పరుల్. ౨౯౪

వ॥ మఱియు శూద్రులు సేవాతత్పరులై యుండిరి సకలవర్ణమ్ము
లయందును దేవిపదభక్తి విశేషించి యుండెఁ బ్రతిగ్రామమ్మున జగదం
బాలయమ్ములు మెండుగనై యుండె. ౨౯౫

క॥ కృతయుగముకన్నఁ ద్రేతన్, మిత మగు ధర్మమ్ము మిగుల మితమగు

ధర్మస్థితి వ్యాపరమునఁ గలియుగ, గతి సెప్పఁగ నలవి గాదు కలు
షిత మగుటన్. ౨౯౬

క॥ మును రక్కసు లెక్కలియుగ, మున విప్రులుగా జనించి మూర్ఖు లస
త్యం,బున ఘనులును బాషండులు, జనవంచకు లనఁగఁ బరఁగి చరి
యింతు రోగిన్. ౨౯౭

గీ॥ వేదనిందాపరులు లోకవిదులు శూద్ర, సేవనాసక్తులు సధర్మజీవను
లును, భ్రష్టులును గాఁగలరు క్రమక్రమమునఁ గలి, వృద్ధి చెందిన
కొలఁదిగ విప్రవరులు. ౨౯౮

క॥ కలియుగము వృద్ధిఁ జెందిన, కొలఁది ఋతోద్భవము ధర్మగుణము
నశించున్, గలుషమ్ము వృద్ధి నొందుఁ బ్రి, బల మగు నన్యాయరీతి
ప్రజలందు నృపా. ౨౯౯

గీ॥ క్షత్రియులు వైశ్యులును శూద్రసంతతులును, ద్విజులయట్ల స్వధర్మ
ముల్ దిగ విడుతురు, ద్విజులు శూద్రులరీతి వర్తించి దుష్ప్రతిగ్ర
హమ్ము లొనర్తురు తేజ మెడల. ౩౦౦

చ॥ అనృతము వల్కుదుర్ పరుల నంటుదు రిచ్చకు వచ్చినట్లు వ
ర్తన మొనరింతు రి ధర్మములు తా రయి చెప్పుదు రాత్మభర్తృవం
చన మొనరింతు రంగనలు సాధ్వి యొకర్తుక గాని కాన రాఁ
జనదు కలిన్ జగమ్ము కడు సంకరరీతినిఁ బొల్చు భూవరా. ౩౦౧

గీ॥ శుద్ధ మాహార మైన విశుద్ధ మగు మ, నంబు దాన నెసంగు ధర్మం
బు వృత్త, సంకరతఁ జేసి ధర్మంబు సంకర మగు, దాన వర్ణ సాంక
ర్యం బొదవు నృపాల. ౩౦౨

క॥ కలియుగమున నివ్విధమునఁ, దొలఁగున్ వర్ణములపద్ధతులు విజ్ఞానం
బలవడుమహాత్ములును జం, చలులై దుష్కృతులు సేయఁ జాలుదు
రనఘా. ౩౦౩

వ॥ ఇయ్యది యుగస్వభావం బగుట నేరికిని నవార్యం బగుచు
జనమేజయుండు. ౩౦౪

క॥ కలుషపరిధానమైన తగు, కలియుగమునఁ బొడము ప్రజకు గతికల దేనిన్
సొలవక చెప్పు మనఁగ న, య్యలఘున కిట్టులను వ్యాసుఁ డాదర
మొనయన్.   ౩౦౫

చ॥ కలిఁ గలుషంబు వాపికొనఁగా మదిఁ గోరుదురుండు సర్వముం
దొలఁగఁగఁ ద్రోచి శక్తిపదతో యజ మెప్పుడు సంస్మరింపఁగా
వలయుఁ దదీయనామకసపాన మొకప్పుడుఁ గాని చేయువా
రల కగు సౌఖ్యముల్ హరిహరప్రముఖుల్ గన లేరు భూవరా. ౩౦౬

క॥ తగుపుణ్యక్షేత్రమ్మున, నగణితమహిమాఢ్య మైనయంబాపద మె
ప్పుగఁ దలఁచెడివారలు పా, పగతిం గన రిది రహస్యపద్ధతిసుమ్మీ.

క॥ పాయక యజపాఖ్యం బగు, గాయత్రి జపింతురి ద్విజులు గనఁ జాల
రుగా, మాయావిభవము వారలు, ధ్యేయం బంబాపదంబ తెలియు
ము నీకున్.   ౩౦౮

వ॥ యుగధర్మవ్యవస్థయందు నీ వడిగినప్రశ్నంబున కుత్తర మి
చ్చితి నింక నికభీష్టం బెద్ది యనవుడు దేవమానవులకు గమ్యమ్ములును
పుణ్యమ్ములును నగు క్షేత్రమ్ములును నదులును స్నానదానాదివిశేషమ్ము
లును విస్తరించి నా కెఱిఁగింపు మన వ్యాసుం డిట్లనియె రాజేంద్రా!
నెల్లనదులలో జాహ్నవి యుత్కృష్టంబు వానికి యమునాసరస్వతీ
నర్మదాగండకీ సింధుగోమతీతమసా కావేరీ చంద్రభాగా వేత్రవతీ సరయూ
ప్రముఖమ్ములగు నదులు నిన్నుఁ గొనియాడి గలవు.   ౩౦౯

క్షేత్ర విశేషములు

గీ॥ కుసుమములలో సముద్రమ్మునన కాన్హవి యీ, శేషపుణ్యప్రదమ్ములు సింహగ
తమ్ములందు జలు మెప్పుమును గాయచి పరిశుద్ధమైనవి శివాలు సత్స
ములు రజస్వలలు ఘోర.   ౩౧౦

వ॥ శ్రావణభాద్రపదమాసమ్ముల నానావిధకలుషితప్రవాహమ్ము
లకలిమి నదీదోషమ్ము నాటిల్లునని యెఱుంగునది. వెండియుఁ బుష్క
రమ్మును కురుక్షేత్రమ్మును ధర్మారణ్యమ్మును ప్రభాసమ్మును బ్రయాగ

మును నైమిశారణ్యమ్మును నర్బుదారణ్యమ్మును నివి పుణ్యక్షేత్రమ్ములు శ్రీశైలమ్మును సుమేరుపర్వతమ్మును గంధమాదనమ్మునునివి పుణ్యధరాధరమ్ములు మానసమ్మును బిందుసరస్సును నచ్ఛోదంబును నునివి పుణ్య సరోవరమ్ములు. 300

క॥ నరనారాయణమును లా, దరమున నెచ్చోటఁ దపము దాల్చిరి దానిం, బరమోత్తమ మనఁదగదె బ, దరికాశ్రమ మనఁగ విశ్రుతం బది యధిపా. 302

వ॥ మఱియు వామనాశ్రమమ్మునుశతయూపాశ్రమమ్మును మొదలుగఁ బుణ్యాశ్రమమ్ము లనేకమ్ములు గలవు. 303

క॥ మునిజనములు తపములు తా, మొనరించినచోటు లెల్ల నొగిఁ బ న్నాఖ్యం, బున విశ్రుతి గని పుణ్య, మ్మునకుం దానకము లగుచుఁ బొదలె నృపాలా. 304

వ॥ నా చెప్పిన స్థానమ్ములలోఁ గొన్ని దేవీస్థానమ్ములు గల వయ్యవి దర్శనమాత్రఫలదంబులు వాని నగ్రమ్మునం జెప్పెదఁ దీర్థమ్ములును దానమ్ములును యజ్ఞమ్ములును దపమ్ములును వ్రతమ్ములును లోన గుపుణ్యకర్మమ్ములు సాపేక్షమ్ము లని యెఱుంగు మది యెట్లంటేని

క॥ శుద్ధం బగు ద్రవ్యమ్ము వి, శుద్ధం బగుమనము శుద్ధిఁ జొప్పడుక్రియ సన్నద్ధంబు గాక యున్న న, బద్ధం బగు నిందుఁ జెందు ఫలము నృపాలా. 306

క॥ క్రియయును ద్రవ్యము శుధ్యాశ్రయముగ నొక్కప్పుడైనయుఁ జంచలము మనం, బయవిఘ్నకారణముల వి, షయములఁ బసుక తన శుద్ధి చన దెప్పట్లన్. 302

వ॥ కామక్రోధలోభమదాహంకారమ్ములు తీర్థాధ్వరవ్రతతపోనియమమ్ములకు నంతరాయప్రదమ్ములు మఱియు నహింసయు సత్యాస్తేయశౌచేంద్రియనిగ్రహస్వధర్మపాలనమ్ములు తీర్థఫల ప్రదంబులు 309

గీ॥ దారి సంసర్గదోషము దవిలి నిత్య, కర మెడలినకతన నిక్కముగఁ

దీర్థ, గమన మది వ్యర్థ మగు స్నానకలన దేహ, శుద్ధి దగుఁ గాని
మనమును శుద్ధ మగునె. 3౧౯

క॥ విను తీర్థస్నానమ్మున,మనమును శుద్ధంబయే నమరనదికిం దా,పున
వసియించి తపంబును, బొనరించెడిమునులు ద్రోహబుద్ధులగుదురే

వ॥ చిత్తశుద్ధిసాధ్యం బగుగంగాదితీర్థసేవనం బతిపావనం బగు
కతన నాంతరమలక్షాళనంబును బొనరింప సమర్థంబ యైనను నంతశ్శు
ద్ధికి నొక్కసత్సంగంబు దక్కఁ దక్కఁగలయజ్ఞదానాదికర్మములు నిమి
త్తమ్ములు గాఁ జాలవు మున్ను బ్రహ్మపుత్రుం డగువసిష్ఠునకును విశ్వా
మిత్రునకును నాడీబకం బను ఘోరయుద్ధమ్ము నిరర్థకమ్ముగ హరిశ్చంద్రు
కతమునఁ గలిగె నందు వసిష్ఠశాపమ్మున విశ్వామిత్రుండు బకంబును
విశ్వామిత్రశాపమ్మున వసిష్ఠుం డాడియును నైరి. 3౨౧

క॥ వా రాడీబకరూపము, లీరీతిం దాల్చి రణము నెనసిరి మిగులన్
దారుణగతి వర్షాయుత, మారయ మానససర స్తటారూఢిఁ దగన్.

వ॥ అన జనమేజయుం డక్కత వినవలతు ననుడు సాత్యవతే
యుం డిట్లనియె. 3౨౩

క॥ రవివంశజుండు రఘురా,మువిభునకుం బూర్వుఁ డనఘుఁడు నుతియున్ స్వ
ర్నా,థవిభవుఁ డయినహరిశ్చం,ద్రవిభుండు త్రిశంకురాజతనయుం
డలరున్. 3౨౪

వ॥ అతం డనపత్యుం డగుకతన వరుణుం గుఱిచి తనకు సంతా
నం బొదవిన నరమేధం బొనర్చెద నని ప్రతిజ్ఞ యొనర్చె నంత. 3౨౫

ఆడీబక యుద్ధము.

క॥ ఆతనిసుందరి గర్భ,వతి యయి కుమారుఁ గాంచెఁ బ్రియమందితనూ
జాతునకు జాతసంస్కృతి, నాతం డొనరించి చేసె నధికోత్సవమున్.

వ॥ పుత్రోత్సవసమయమ్మున బ్రాహ్మణులకు నపారం బగుహిర
ణ్యమ్మును గోవులను నొసంగి తనిపె నట్టియెడ వరుణుండు విప్రవేషమ్ము

న నట వచ్చి కృతసత్కారుండై యాగమనకారణం బడుగునృపతిం గాంచి యిట్లనుఁ. ౩౨౮

ఆ॥ వె॥ సుతునిఁ బశువుఁ జేసి సొలపక యాగంబు, సలిపి నీదుపల్కిన నిలువు మనుడు, విహ్వలాత్ముఁ డగుచుఁబృథ్వీశ్వరుండు ధైర్యంబు కొంత గాంచి యతని కనియె. ౩౨౯

క॥ ఓసదయ? యిత్తలోదరి, మానసమునకు శుద్ధిఁ జెంది మానక నీకై చేసెద యాగం బప్పుడు, నాసత్యము చూడు మనఁదన యెడకునరిగెన్

వ॥ పదంపడి హరిశ్చంద్రుండు సంతుష్టుండయ్యును గించిచ్చింతాభరమ్మున నుండె. ౩౩౦

క॥ మాసము పూర్ణంబగుడు ధ, రాసురరూపమునఁ బాశి రాజేంద్రుఁ బరీ, శౌనము పేతు నొనర్పఁగ, నాసించి రయమున రాఁగ నానృప వరుఁడున్.

వ॥ ఉచితసత్కారం బొనర్చి యాతనిరాకకుం గతం బెఱిఁగినవాఁడు గావున వినయమ్మున నిట్లనియె. ౩౩౨

క॥ బాలుం డసంస్కృతుం డిఁత, డేలా? యజ్ఞార్హుఁడగు సహింపు ముపనయ శ్రీలక్షితుఁ డగుదన్కఁ గ్రి, పాళుఁడవై యనుడుఁ బలికె వరుణుం డలుకన్. ౩౩౩

క॥ కొడుకుపయి నడరు నీప్రేమి, ముడి నా కెఱుఁగంగ నయ్యె మును పలికి యిటుల్, దడఁబడఁ జెల్లునె నన్నున్, గడుకొని వంచింప నెంచఁగాఁ దగునె నృపా. ౩౩౪

వ॥ అయినను నీవచనగౌరవమ్మున నిప్పటి కరిగి సమావర్తనకర్మానంతరమ్మున నేతెంచువాఁడ సత్యమ్మునకుం దప్పితివేని నిన్నప్పు డవశ్యము శపింతు నని యతఁ డరిగెఁ బిమ్మట హరిశ్చంద్రుండు గొమరునకు లోహితాక్షుం డనునామమ్మునిచె నారాజసుతుండును దినదినప్రవర్ధమానుండై సర్వవిద్యావిశారదుండై. ౩౩౫

గీ॥ తనకు జన్మంబుకతన నంతంబు గలుగు, టెఱిఁగి పరు గిడి యేరికి నే

గ రాని, యద్రిగహ్వరమున డాఁగె నధికభీతి, లోహితాశ్వుండు బ్ర
దుకంగ లోఁదలంచి. ౩౩౬

వ॥ పిదప వరుణుం డరుదెంచి జన్నంబు బొనర్పు మనుడు నరవరుండు ప్రమ్లానవదనుండై మహాత్మా! మత్పుత్రుం డదృశ్యుండై యెట కేనియుఁ బోయె నే నేమి సేయుదు ననుడు వరుణుండును. ౩౩౭

క॥ నను వంచించి యసత్యమ్మునకుఁ లో నైతి కాన భూవర! నీకుం
బనుపడు జలోదరం బను, ఘనతర మగువ్యాధి యనుచుఁ గనలి
శపించెన్. ౩౩౮

వ॥ ఇట్లు శపించి యతం డరిగెఁ బదంపడి హరిశ్చంద్రుండు వ్యాధిపీడితుండై పుత్రాదర్శనమ్మునకు వగచుచున్నంత. ౩౩౯

క॥ ఒకపాంథుండు హరిశ్చంద్రకుమారుం గాంచి పలుకు "దయ మాలి
కటా!, ప్రకటవ్యాధిపరీతు జ, నకు విడిచి యిటుండ నీకు న్యాయం
బగునే. ౩౪౦

క॥ నీకై కుందెడిజనకుని, శోకము గణియింపలేని సుతుఁడవు నీకుం
గాకొరుల కిట్లు చెల్లునె, తేఁకువయొక్కింత వలదె ధీయుత కెందున్.

క॥ జనకునకుఁ గాఁగఁ దనజీ, వనమైనఁ ద్యజించునట్టివాఁడు కుమారుం, డ
నఁదగుఁగాని నినుం బలెఁ, దనప్రాణముఁ గాఁచికొనినఁ దనయుం డగునే.

వ॥ ఇట్లు ధర్మసంయుతంబుగ బోధించు పాంథునివచనమ్ములఁ ద్వరితుండై తండ్రిం గనఁ జనఁగ నుంకించు నాతనికడకు నింద్రుండు విప్రవేషమ్మున వచ్చి కృపాళుండునుం బలె నిట్లనియె. ౩౪౩

చ॥ చన మది నెంచఁ బోకు కడు సాహసివై శతరోగబాధ దీ
ర్చ నెదఁ దలంచి నిన్నుఁ దగఁ బట్టి మఖమ్మునఁ బెట్టి చంపు ను
న్నినుఁ గనుఁబొంచి సర్వగుణునిన్ వెస నిట్లు యజింతు నంచు నీ
జనకుఁడు నేమ మూనె విను చావఁగ నేటికి నాదుపల్కులన్. ౩౪౩

వ॥ ఇట్లు తనివచనమ్ముల నిషిద్ధగమనుండై లోహితాశ్వుండు మాయామోహితుండై యటఁ గొండొక కాలంబుండి మరల నొకనికత

నాఁడంద్రుఁడిదురవస్థ విని గమనోన్ముఖుం డగుడు నింద్రుఁ డెప్పటియట్ల వారిం
చె నిట్లతం డెప్పుడు చనసుద్యమించు నప్పుడు తప్పక యింద్రుండువ
చ్చి వారించుచుండఁ బదఁపడి యొక్కనాఁడు హరిశ్చంద్రుండు దుః
ఖార్తుండై కులగురుం డగువసిష్ఠుం గాంచి మహాత్మా! జలోదరవ్యాధి
పీడితుండ నగుదునుఁ గరుణింపుము నావుడు వసిష్ఠుండు కరుణార్ద్రుండై
యిట్లను.

గీ॥ కల దుపాయం బొకండు పుత్రులు తిరిమోద, శవిధముల నొప్పు
దురు ధర్మసమ్మతులయి, యందుఁ గ్రీతునిఁగొని జన్నమాచరించి
వరుణుని యజించి వ్యాధిని బాపికొనుము. ౧౮౫

ఉ॥ నావుడు మంత్రిలం గని జనప్రవరుం డిటు పల్కె నెవ్వఁడే
నీవిధికిం దనూజు నిడునేని ధనాశ మెయిన్ గొనుండు భూ
దేవకుమారునిన్ వెదకి తెండు ధనం బది యెంతయేనియున్
బ్రోవిడుఁ డిందు లోభమును బూనకుఁ డేగుఁడు శీఘ్రగాములై.

క॥ అని యనుపన్ సచివులు సని, జనపదములు పట్టణములు సదనం
బొక్కం,డును వదలక కనువెడ ని, ర్ధనుఁడు నజీగర్తుఁ డనుధరాసు
రుఁ డొకఁడున్. ౧౮౬

క॥ కనుపట్టె ధనాశ మెయిన్, దనమూఁగురుతనయులందుఁ దా మధ్య
ము న, జ్జనవరుమంత్రులకొసఁగెన్, ధనలుబ్ధుల కెట్టిపనులు తగవు
నృపాలా. ౧౮౭

వ॥ మంత్రులును దత్ప్రార్థితం బగుధనం బొసంగి శునశ్శేపుం
డనువిప్రకుమారుం గైకొని హరిశ్చంద్రునకుఁ జూపిన నతండు సంత
సించి యజ్ఞార్హంబగుసంభారం బొనగించి ఋత్విక్కుల రావించి జన్నమ్ము
న కారంభించె నంత యూపబద్ధుం డయి రోదనం బాచరించునాశున
శ్శేపుఁ గాంచి విశ్వామిత్రుండు కరుణాకరుండై హరిశ్చంద్రునికిట్లను.

చ॥ జనవర సాహసించి ద్విజసత్త్ముఁ జంపఁగ నేల? విద్వరో
దన మొనరింప నామనము తద్దయు నీరయి పోయె మున్నిమా

జనవరు లాత్మదేహమును జయ్యన నిచ్చి పరాంగరక్షణం
బును బొనరింతు రిట్టిపని పోలునె స్వాంగమురక్షసేఁతకున్. ౩౫౦

గీ॥ నీకు సౌఖ్యంబు గల్గఁగానే నొనర్తు,దయ గలిగి దీను నీవిప్రతనయు
విడువు, మందఱకు నొక్కటే దేహమందుఁ బ్రీతి, బాలకుం జంపె
దీ వెంత పాపమతివో. ౩౫౧

వ॥ అని పలుతెఱంగుల నొత్తి చెప్పిన నత్తాపసుపలుకులు చెవిఁ బె
ట్టక వ్యాధిపీడితుం డగుకతన హరిశ్చంద్రుండు కృతూద్యముండై శున
శ్శేపు విడువ నొల్లఁడ, దానంజేసి గాధిజుండు క్రోధాకులుండై యవ్వి
ప్రకుమారునకు వరుణదేవతా ప్రీతిదంబగు మంత్రం బుపదేశించె

క॥ అతఁడమ్మంత్రమ్మును,బ్లుతస్వరముగాజపింపఁ బూర్ణకృపా సం
గతుఁడై వరుణుం డయ్యెడ, కతిరయమున వచ్చి విడిచి యధిపున
కనియెన్. ౩౫౩

వ॥ రాజా!నీ కిఁక వ్యాధిబాధ లేకుండెడిఁ గృతప్రతిజ్ఞుండ వై
తి వని యరిగె దాన హరిశ్చంద్రుండును సంతసించె. ౩౫౪

క॥ మునిసుతు నిటువిడిపించియుఁ, దనమాటన్ విననినృపునైదన్ మఱువక
నన్ముని గాధిపుత్త్రుఁ డున్నం, త నరిగె నొకనాఁడు వని కతఁడు
వేఁటకునై. ౩౫౫

వ॥ అట్లరిగి కౌశికీతటమ్మున నొక్కసూకరముం బడనేయుఁ గ్రు
మ్మరువాఁడు మధ్యాహ్నకాలమ్మున వృద్ధబ్రాహ్మణాకారుం డగుకౌశికు
చే వంచింపఁబడి తనరాజ్యం బాది నిఖిలంబును గోల్పోయె. ౩౫౬

క॥ అంత నొకనాఁడు కౌశికుఁ, గాంతారమ్మున [illegible] ఁగనికృద్ధ
స్వాంతుండు వసిష్ఠుం డను, సంశయునృపువలనవినినయట్టిండగుటన్

ఉ॥ నాయుజమానుఁ డైననరనాథు వృథా కపటంబు పూని నీ
వేయపరాధమున్ గనకయే కడు వంచనచేసి తిక్కటా?
నీయవినీతి కేమి యన నేర్తు బకక్రియ నీతపంబు దం
భాయితి; తాపసాధమ, యహంకృతి వమ్ముగ నేలతాల్చెదో. ౩౫౭

క॥ ఆవరనాయకుని బక, ధ్యానపరత నిట్లొనర్చి తనిసితివి బకం
బై నెగడు మింక ననిశొ,పానుగతిం బలుకనాతఁడలుక వొడమఁగన్

వ॥ వసిష్ఠుం గాంచి యే నెంతయనుక బకంబనై యుండుదు నం
దాఁక నీవాడివై యుండు మని ప్రతిశాపం బిచ్చె నిట్లన్యోన్యశాపమ్ము
ల నిరువురు నాడీబకమ్ములైరి 3౬౦

క॥ ఇరువురును మానసతటీ, తరువుల వేర్వేఱ యుండి తఱుఁగని కోపం
బురహిం నఖచంచుపుటో, ద్ధురప్రహారములఁ బోరుదురు ప్రతిదినమున్ 3౬౧

గీ॥ పక్షిరూపమ్ము గొని మునివరు లిరువురు, రుధిర ముట్టిపడంగ నీరూఢి నెదిరి, పోరుసల్పుచు బహువర్షములు చెలంగి, రఖిలలోకమ్ములు భయ మందుచుండ. 3౬౨

వ॥ నావుడు జనమేజయుండు వారికి శాపం బెటు తొలంగె నను డుమునిఁ యిట్లనియె. 3౬3

క॥ నరులు సురలు భయ మందఁగ, నిరువురు నిట్లుండ బ్రహ్మ యే తెంచి పర,స్పర శాపమ్ములు తీర్చి త,గురహిం మిత్రతను గొల్పి గొనకొని యరిగెన్. 3౬౪

వ॥ పిమ్మట వారలును దమ తమయాశ్రమమ్ముల కరిగి సుఖం బుండి రెట్టిమహర్షులేనియు నహంకారంబు విడ నోపరు తద్దోషమ్మునన కదా? మైత్రావరుణికిఁ గౌశికునితో నిట్లుచిరకాలంబు పోరు గల్గె 3౬౫

క॥ మానవుల సురల నరులన్, దానవులం గాని యెంతదనుక నరసినన్ గానంగ రాఁ డొకండును, మానససంశుద్ధి గల్గుమాన్యుం డధిపా.

ఆ॥ వె॥ మనను శుద్ధిలేని మనుజుం డొనర్చుతీ, ర్థమ్ము జపముఁ దపము దానయజ్ఞ,ముఖ్యకృతులు వ్యర్థములు వాసనారహి,తుఁడగుఁ దత్ఫలంబు దొరకు నిజము. 3౬౭

క॥ శ్రవణాదికమున మానస,మువిమలముగఁ జేసి తీర్థమునసుండి సదా, భవహర మగు దేవీనా, మవిభవముజపించువాఁడుమాన్యుండుకలిన్.

వ॥ నావుడు జనమేజయుండు మహాత్మా! మిత్రావరుణియని చెప్పితి వీనామంబు వసిష్ఠునకు గుణప్రియుక్తమో కర్మప్రయుక్తమో నా కుడుపు మనుడు వ్యాసుం డిట్లనియె. ౩౭౯

వసిష్ఠునికి దేహాంతరప్రాప్తి.

క॥ నరనాయక నిమిశాపముఁ, బొరసి వసిష్ఠుండు దేహము విడిచిమిత్రావరుణులకుఁబొడమిమిత్రా,వరుణియనన్ బరఁగెననృపాలుండనియెన్

క॥ మునినపరాధుఁ జతురా, ననతనయువసిష్ఠుభూమినాథుఁడుశపియించిన నెట్లు తవిలెఁ గారణ, మును వచియింపు మన వాని భూపతి కనియెన్. ౩౭౧

క॥ కారణము మున్న చెప్పితిఁ, గా రాజవరేణ్యా! యెట్టిఘనులైనను సంసారమున గుణపరీతులు, ప్రేరేపించు నవి యెట్టి పెనుమున్కృతికిన్.

గీ॥ రాజు లొనరించునట్టిధర్మములుగాని, పరమమునులాచరించుతపములుగాని, యమరుమాయాగుణప్రేరణమునఁజేసి, కామలోభమయము లోకము నిజము. ౩౭౩

క॥ మొదల వసిష్ఠుఁ డానిమి, కదయుండై శాప మిచ్చె నాభూపతి యున్, బదపడి ముని శపించెన్, విధి దాఁటఁగ నేరితరమె పృథ్వీనాథా. ౩౭౪

వ॥ అజగజ్జననియనుగ్రహమ్ము వడయ కేని హరిహరాదు లైనను విముక్తులు గాఁజాలరు తదనుగ్రహంబు గలసత్యవ్రతాదులు పామరులయ్యును విముక్తు లగుట తెల్లంబ యని మఱియును. ౩౭౫

క॥ ఆయంబికహృదయం బది, యే యెవ్వారలును గాన రిది నిక్కమునుకా, నీ యూపె భక్తజనుల న,పాయముఖముక్తుల నొసర్చి భరియించు నృపా. ౩౭౬

వ॥ కావున నయ్యంబయందలిభక్తి దోషనిర్మూలన కారణం బగు, నది రాగదంభాదియుక్తం బగునేని బ్రత్యవాయదాయకం బని యెఱుంగుము. ౩౭౭

క॥ అమలతపశ్చర్యనుండు,త్తముఁ డిక్ష్వాకుతనుజుండు ధర్మాత్ముఁడు భూ

రమణశిరోభూషణ మన, నిమి యనునొకచక్రవర్తి నెగడు నృపాలా. 328

గీ॥ అతఁడు బ్రాహ్మణహితము దా మతిఁ దలంచి, గౌతమాశ్రమమున కుఁజక్కటి జయంతు, పుర మనెడిపేర నొకపురమును నఖండ, సంపదల కాకరముగ నిర్మింపఁ జేసె. 329

వ॥ పదంపడి యొక్కయెడ నానృపతివరుండు దీర్ఘకాలం బగు నొకజన్నంబు సేయఁ దలంచి తండ్రి యగునిక్ష్వాకునాజ్ఞఁ గొని మహామునుల్యపదిష్టప్రకారంబున సంభారంబులు సంగ్రహించి భృగ్వంగిరోగౌతమపులస్త్యఋచీకపులహక్రతుప్రముఖు లగుమునుల నామంత్రించి కులగురుం డగువసిష్ఠుం గాంచి యిట్లనియె. 330

గీ॥ ఐదువేలవత్సరము లయ్యంబ నర్థి, గుఱిచి జన్నం బొనర్చెద గురువరేణ్య, సకలయజ్ఞసంభారంబు సంగ్రహించి, నాఁడఁ జేయింపు మన నృపున కతఁ డనియె. 331

వ॥ అంబామఖం బొనర్ప నుద్యుక్తుండైపాకశాసనుండింతకుమున్న నీపలె నన్నుం బ్రార్థించె నాజన్నంబును బంచశతవర్షాత్మకంబదానినె ఱవేర్చి పిదప నీజన్నమ్మున కరుదెంచువాఁడ నంతదనుకఁ దాళు మనుడునిమి యిట్లను. 332

క॥ మునులం బిలిచితి జన్న, మ్మునకుఁ సంభారమెల్లఁ బూరించితి మా, యినకులమునకున్ గురుఁడవు, నను వంచన చేసి యరుగ న్యాయమె నీకుఁ, 333

వ॥ ధనలోభమ్మునంజేసి నీ కిట్లొనరింపఁ దగదని మాటిమాటికి నివారితుండయ్యు వసిష్ఠుఁడు గణియింపక సురపతిమఖమ్మునకుం జనియె. 334

ఉ॥ పిమ్మట వైమనస్యమున వేగ మెలర్ప నిమిప్రభుండు స త్సమ్మతు గౌతముం గురుపదమ్మున నిల్పి తుషారభూధ్రపా ర్శ్వమ్మున దేవికిన్ మిగుల సమ్మతిగాఁగ మఖం బొనర్చి ప్రే మమ్మున నెల్లఋత్విజుల మాన్యులఁ జేసె నపారదక్షిణన్. 335

వ॥ ఇంతకు మున్న వసిష్ఠుం డింద్రమఖంబు సంపూర్ణం బొన
రించి తత్కృతపూజలం దనిసి యజ్ఞదీక్షామధ్యమ్మున నిమిం గన వచ్చి
న నతండు నిద్రావశుండై దర్శనం బొసంగఁ డాయె దానం గోపించి
వసిష్ఠుండు. ౩౮౬

చ॥ కులగురు నం ద్యజించి మదిఁ గొంకక వేఱొకనిన్ వరించి నా
యఘుపదమ్మున న్నిలిపి యాగ మొనర్చుచు నంతఁబోక యి
వ్వేల నినుఁజూడ రాఁగ నిటు వంచన చేసితి నీదు దేహ మీ
యిలఁ బడెడిన్ విదేహగతి నిప్పుడ చెందుము శాప మిచ్చితిన్.

వ॥ అనునమ్మునివచనమ్ములకుఁ దలఁకి భృత్యులు నృపుని లేపిన
నతండును జను దెంచి శాపంబిచ్చుట యెఱింగినవాఁడు గావున గురున
కిట్లను. ౩౮౭

శా॥ పంకేజాసనునాత్మసంభవుఁడవై పాపమ్ము లెక్కింపకే
హంకారమ్మున శాప మిచ్చితివి నాయందింతయున్ లేదుగా
శంకం; బక్కటకీ లోభబుద్ధివయి భూపాలున్ననున్ శిష్యుని
శ్శంకన్ వీడితి సిగ్గెఱుంగవు ధనాశాలోలుపత్వమ్మునన్ ౩౮౯

క॥ నీదోషము నాయందా, పాదంచి శపించి తెంతపాపపుఁగోపం
బూఁదిననీ దేహము నకు,నాదశయు ఘటిల్లునిదియన్యాయ్యమ్మగుటన్.

వ॥ ఇట్లిరువురును బరస్పరశాపోపహతులైరి పదంపడి వసిష్ఠుం
డు చతురాననుకడ కరిగి యిట్లనియె. ౩౯౧

క॥ నిమి యనురాజన్యుఁడు శా, పము వడఁగ శపించె దేహ మస్వ
సము జ్ఞానాదివిహీనము మీయ్యడ విశేషం, డ మహాత్మ? యనుగ్రహిం
పు నాపుడుఁ బేర్మిన్. ౩౯౨

క॥ చతురాననుఁ డిట్లను న, మ్మతి మిత్రావరుణదేహమహితాంశ సమ
న్వితుఁ డవయి పొడమి జ్ఞాన,స్థితి గని పూజ్యత్వ మంది చెలఁగెదు
తనయా. ౩౯౩

వ॥ నావుడుఁ దండ్రిని నమస్కరించి తత్ క్షణమావరుణాలయమ్ము

[illegible] బొనిచె [illegible] స్నుయముల [illegible]
[illegible] ౩౯౪

[illegible] గని [illegible]
[illegible] ౩౯౫

[illegible] జక్కె [illegible]
[illegible] ద్రావక [illegible] నావ్రుకు [illegible]
[illegible] ౩౯౬

[illegible] సింపభ [illegible] బడె [illegible]
[illegible] నధ్రాగ [illegible]
[illegible]
[illegible] మొఖగమిరా. ౩౯౭

[illegible] గాల్యమ్మునన తపమ్మునకు వనంబున [illegible] నసి
[illegible] కలార్గమ్ముగా [illegible]
[illegible] జనమేజయుడను [illegible] యొనర్యొ నునన్న
[illegible] ౩౯౮

[illegible] దేహా, బును [illegible] యవ్వనిష్ఠను [illegible]
[illegible] లుగదాయెక, [illegible] దీనిధము [illegible]
[illegible] ౩౯౯

[illegible] నిచికి శాపం బిచ్చి [illegible] జేసెంచి
[illegible] యిట్లు [illegible] ౪౦౦

[illegible] గార్యం, [illegible] దేహం, [illegible]
[illegible] ౪౦౧

[illegible] గాడెగ [illegible] మ్ముల నొక [illegible]

ని [illegible] ంబుగ న
ట్లు [illegible] ౪౦౨

[illegible]

[illegible] ౪౦౩

[illegible] ౪౦౪

[illegible] ౪౦౫

[illegible] దేవత [illegible] ౪౦౬

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

వ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible]

వ॥ [illegible]

ఆ॥ వె॥ జ్ఞాన [illegible] [illegible]?
[illegible] త్త ముగ [illegible]
[illegible] ౪౧౦

క॥ విను పశుపక్షులు మనుజులు సనిమిషు లనిమిషులు సుర లోసం
గితి నీకో, రనవర మని జగదంబిక, చనిమొన్ దనయంత నిమియు
సంతోస మందెన్. ౪౧౦

వ॥ పదంపడి మునులందఱును నిమిదేహ మ్మొక్కెడ నునిచి పు
త్రోత్పత్తికై యొక్క యరణిం దెచ్చి మథించిన నవ్వారిమంత్రబలమ్ము
న సమస్తలక్షణమ్ముల నిమి కెన యగునొక్క కుమారుం డుద్భవించి య
తం డరణిమథనమ్మున నుద్భవిల్లుటం జేసి మిథియనియు జనకుని వలనం
బొడముకతన జనకుం డనియు నెగడె. ౪౧౧

క॥ నిమిదేహం బెడలునిమి, త్తముగం దదన్వయమునందుం దగిరొ విదే
హో, ఖ్యమనుజపతులకనూచా,నముగ నపార్థకముగాకనరపాలమణీ.

వ॥ పిమ్మట నిమిసుతుం డగుజనకుండు ప్రథితుండై గంగాతీర
మ్మున మిథిలయను నొకపురంబు ధనధాన్య గోపురాట్టాలాది నిఖిలసం
పత్సమృద్ధంబు రచింపం జేసి యందు సుఖం బుండె. ౪౧౩

క॥ జనకునియన్వయమందున్, జనన మ్మందినయశేషజనపాలకులున్
జనకులనం బరంగి జ్ఞానమ్మునకుం దానకములగుచుంబొలిచిరి పేర్మిన్

వ॥ ఏతద్వంశజుల కెల్లరకును విదేహజనకనామంబులు చెల్లు
చుండు నిది నిమిచరిత్రం బనవుడు జనమేజయుండు వ్యాసుం గాంచి
మహాత్మా! వసిష్ఠుండు గురు వగుకతనం దన్ను శపించినం జెల్లుంగాక
తాను శిష్యుండును శుభపవిత్ర మ్మగుదేవీమఖమ్మునకుం గర్తయునై క్ష
మ దలంపక బ్రహ్మపుత్రునకు వసిష్ఠునకు శాపంబీఁదగునే యనుడు సా
త్యవతేయుం డిట్లనియె. ౪౧౪

క॥ తెలిపితి నజితేంద్రియులకుం, గలుగదు దేహులకు శాంతి క్షమగ
లమహానీ, యులు దుర్లభు లిల సన్న్యా, సులయుం దేనియును శాం
తి చొప్పడ దనఘా. ౪౧౫

ఉ॥ ఆంకలి దప్పియు న్విడిచి యన్నిసుఖమ్ములు వీడి యోగియై
తేఁకువ నొప్పంగాక తెగం దెంచంగ లేఁడు మనోగతంబులో

[illegible]

[illegible] ౪౧౬

[illegible] నఘా.

[illegible] ౪౧౮

[illegible]

[illegible] ౪౨౧

క॥ [illegible] [illegible] సనభవమునెఱుఁగ [illegible]
మునుగాని యుండంచు సత్యానఁ, జనవరి [illegible] ౘాద్రిక
మొందన్ ౪౨౩

ఆ॥ వె॥ అదియు కర్మమొద్ది యుడఁచు బంధస్థులు, నదియు [illegible] ముక్తి

శమరు నెద్ది, శాబ్దికంబు తమమునంహరింపదు దీప, మన్న మాత్రఁ
దిమిర మడఁగు నెట్లు. ౪౨౪

క॥ పరహితమును గోపమ్మున్, బొరయమి ధృతి యోర్పు శీలమును సం
తోషం, బరయఁగ విద్యకు ఫలములు, నరవర! ఫల మనఁగ రాదు
నైపుణి యొందున్. ౪౨౫

వ॥ యోగాభ్యాసమ్మునఁ గొండె విద్యాభ్యాసమ్మునఁ గొండెఁ గామాది
నాశం బలవడ దయ్యవి మనోజాతంబులగుటఁ దజ్జయమ్మునఁ గాని లోఁ
బడవు. ౪౨౬

క॥ మనము జయింపనికతమున, మునిపై నిమిభూవరునకు మొనయదు
శమ మ్మయ్యనఘుఁడు యయాతి మును శు, క్రునకున్ బ్రతిశాప
మీఁడు క్రూరుఁడు గామిన్. ౪౨౭

క॥ భృగుపుత్రునిశాపమ్మునఁ, దగ జర గ్రహియించె నెంత ధార్మికుఁ
డో యయాతి గణింప నొక్కఁ డొక్కం, డగపడు సౌమ్యుండు
క్రూరు లందఱు జగతిన్. ౪౨౮

హైహయకృతవిప్రవధ.

చ॥ ఒకనిస్వభావ మొక్కగతి నొప్పెడి దీనికి నింతయేల? ము
న్నకరుణులై ధనాశ మెయి హైహయు లాత్మపురోహితుల్ కలా
ప్రకటితు లుత్తమోత్తములు భార్గవులన్ బరిమార్ప లేదె? పా
తకములు క్రోధమూర్ఛితు లెదన్ గణియింప రొకించు కేనియున్.

వ॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె. ౪౩౦

గీ॥ బ్రహ్మహత్య గణింపక భార్గవులఁ బు, రోహితుల నుక్కడంచిరి హై
హయు లని, పలికితివి వార లెవ్వనికులమునందుఁ, బొడమి రేకా
రణము కోపమునకుఁ జెపుము. ౪౩౧

క॥ కారణము లేనికార్యం, బారయ మగ్రజుల రాజు లఘు మెన్నక సా,
ధారణముగఁ జంపుదు రే?, వైరం బెంతేని నుండ వలయు మహాత్మా

క॥ బలవంతు లయ్యు రాజులు, బలహీనులఁ బూజ్యులైన బాడబవరు

లన్, గలుషభయమ్మును జెందక, తల దఱుగుటపాడియగున ధర్మ
ము చెడదే.					౪౩౩

వ॥ నా కీసందియం బెడం బాపు మనుడు వ్యాసుండు పురాతనక
థ స్మృతికిం దెచ్చికొని యిట్లు సెప్పం దొడంగె.					౪౩౪

చ॥ కలఁడు సహస్రబాహుఁ డధికం బగుశౌర్యము వొల్చువాఁడు ని
స్తులబలశాలి హైహయుఁడు దుర్జయతేజుఁడు కార్తవీర్యభూ
తలపతి ధర్మతత్పరుఁడు దానమునన్ గడుమేటి యాతఁ డ
గ్గలముగఁ జేసె జన్నము లగణ్యముగాఁ దగుభూరిదక్షిణన్.	౪౩౫

వ॥ అతండు హరియపరావతారం బగుదత్తాత్రేయునిశిష్యుండు
భృగువులకును నట్లు యాజ్యుం డగుకతనఁ దా నొనర్చినజన్నమ్ములం
దొసఁగినధనమ్మున వార లతిధనికులై హయాదిసంపన్నులై చెలంగు
చుండిరి పదంపడి కార్తవీర్యార్జునుండు కొండొకకాలమ్మునకు దివం
బేగుటయుఁ దద్వంశ్యు లగుహైహయులు ధనహీనులై తదర్థంబు త
మగురువు లగుభృగువుల యాచింపం జనిన వారలు ధనలుబ్ధు లగుకతన
నీ నొల్లక కొందఱు పాఁతిపెట్టియుఁ గొందఱు బ్రాహ్మణులకొసంగియు
మఱికొంద ఱెచ్చటేని యు డాఁచియు రాజభయమ్మునఁ బలాయితులై
యెక్కఁబెట్ట దుర్గమంబు లగుగిరిగహ్వరమ్ము లాశ్రయించి రంత హై
హయులు వారలగృహమ్ము లన్నియు వెదకి యెక్కురునేనిం గానక ధ
నార్థంబు భూఖననం బొనర్చుటకు నుంకించిరి.					౪౩౬

క॥ భృగువులయుఁ జుట్టపట్లన్, దగువిప్రులయు సదనములు త్రవ్వన
ద్రవ్యం, బగణితముగఁ గన్పడె భీ,తగతిన్ శరణంబు గొనిరి తద్గత
విప్రుల్.					౪౩౭

ఆ॥వె॥ శరణుఁ గనినవారిఁ జని గిరిగహ్వర, మ్ములను డాఁగువారిఁ బొ
లియఁజేసి, రెల్లభార్గవుల నహీనకోపమ్మునఁ, బట్టి, దొరకినంతవట్టు
నధిప.					౪౩౮

శా॥ ఆగర్భమ్మును ధారుణిం దొలిచి ద్రవ్యం బంతయుం గూర్చి భూ

రెంటిక్, మానిన మూఁడవగతిచేఁ, దా నడఁగు ధనంబదెంతే దాఁచినయేనిక్. ౪౪౭

గీ॥ ఏము పాదవృద్ధి నీ నెంచి మాపురోహితుల వినయ మెసఁగ ఋణము నడుగ, నీఁ దలంప రిట్టిహీనులు రాజుల, మైనమాకు దండ్యులగుట తప్పె. ౪౪౮

క॥ కృపణు లదాత లభోక్తలు, సెపమున నార్జించువారు నేల నిడెడివారుపకార శూన్యులుక్ భూ, మిపతులకున్ దండ్యు లనుట మీరెఱుఁగనిదే. ౪౪౯

వ॥ అట్లగుట వంచకులును బ్రాహ్మణాధములును నగువీరల దండించుటకు మహాత్ములగుమీరలు క్షమియింప వలయు నని యమ్మానుల నెట్టకేలకు నొప్పించి భృగుపత్నులగర్భమ్ములు పగుల్చుచుండ సయ్యంగన లందఱును దుఃఖార్తలై హిమవత్పర్వతమ్మున కరిగిరి. ౪౫౦

గీ॥ హైహయులచేత ధనలోభ మమర విప్రు, లిట్లు హతు లైరి యెవ్వారికేని లోభ, మెక్కుడగుశత్రు వద్దాని నెనఁయువాఁడో, సర్వఁగా రానిపనులు భూనాథ! లేవు. ౪౫౧

చ॥ కులము నడంచు ధర్మమునకుం జెఱుఁ దల్లినిఁ దండ్రి నాత్మజాతుల హితులక్ గుహాత్మములఁ దోఁ జనియించినయన్నదమ్ములక్ లలనలఁ జుట్టలక్ మదిఁ దలంకక చంపఁగఁజాలు లుబ్ధుఁ డా తులువనుఁ జేయరానిపని దోఁపదు ముజ్జగమందుఁ జూచినక్. ౪౫౨

గీ॥ కామమునకన్నఁ గ్రోధమ్ముకన్న నెక్కుడైనశత్రు [illegible] లోభ, మదిగలుగువాఁడు పాపాత్ము లైన విడుచు, [illegible] డోసర్పని దన్య మున్న. ౪౫౩

ఉ॥ నా జనమేజయుం డను ఘన మ్మగునీవచనామృత[illegible]
తేఁ జవి గొన్న నించుకయుఁ దృప్తి [illegible]
రాజభయమ్ము వీడుటయు బ్రాహ్మణ[illegible]వృద్ధియుక్ మునీం
ద్రా! జనవంద్య! నాకుఁ గృప [illegible] యిచ్చి కృతార్థుఁ జేయవే.

వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లను రాజేంద్రా! హైహయపీడితలై భృగువనిత లట్లు హిమవంతమ్మున కరిగి యచ్చట వర్ణ్యా యం బగు గౌరీవిగ్రహం బొనర్చి నదిత్తటమ్మున నిల్పి యుపోషణపూర్వకమ్ముగఁ దత్పూజల నొనర్చుచు మరణమ్మునకుఁ గృతనిశ్చయ లై యున్నంత. ౨౫౫

క॥ ఒకరాత్రికాలమునఁ దే, వి కృపావతి యగుచుఁ జారువేషిణియై వా, రికి స్వప్నమునం దిట్లో, నొక తెరు నూఁజూఁడు పురుషుఁ, డుద్భవ మందున్. ౨౫౬

క॥ నినుఁ దలఁచు మాహకాంశం, బునవాఁ డగుకతన శక్తిపూర్ణుం డై మి, మ్మును బ్రోవఁ గలఁడు నమ్ముం, డని చెప్పి తనంత నరిగె నంతట వారల్, ౨౫౭

వ॥ మేలు కాంచి సంతోషదంతురితాంతరంగలై యున్నంత నందొక్కవనిత యూరువుచే గర్భమ్ము ధరియించి క్షత్రియభయమ్మున నెందేఁ బోఁ దలంచి పలాయనం బొనర్చుచున్నయది రాజులచేఁ జూడంబడి ఖడ్గపాణులై తన్ను వెనుకొనుచున్నవారికిఁ దలంకి గర్భరక్షణార్థం బాక్రోశించుచు నిరాధారయై సింహగృహీతయు గర్భిణియు నగుహరిణిం బోలి కుందుచున్నంత. ౨౫౮

ఔర్వోత్పత్తి.

క॥ తనతల్లి దీనదశఁ దాఁ, గని సైఁపక యూరువుం బెకల్చుకొని తటా, లున శిశువు వెలికి వచ్చెన్, దిననాథుం బోనిమేటితేజము వెలయన్.

క॥ ఆచిన్నిశిశువు తేజము, చూచినతత్క్షణమునంద చూపులు సెడియా, రాచజనమ్ములు గిరులన్, ధీచెడ జన్మాంధు లనఁగఁ దిరిగిరి భూపా.

వ॥ అట్లు తిరుగుచు వార లంతయు నొక్కెడకుఁ జేరి తమమనమ్ముల నాశ్చర్యంబును దైన్యమ్మునుం బొడమ నిట్లు యోజించిరి. ౨౬౧

క॥ బాలకుఁ జూచినయంతన, యేలాకొ నేత్రములు వోయె నింకను గుంద, న్బాలకుమహిమము లేకా, లీలావతివ్రతముపెంపొ తెలి యదేమో. ౨౬౨

వ॥ అని చింతించి బ్రాహ్మణపరిభావం బగణ్యాం బని యెంచి హైహయులు మెల్ల మెల్లన నా మె యున్నెడ కరిగి తమ భయమ్మున వడంకు నాబ్రాహ్మణికిఁ గృతాంజలులై శరణంబు వేఁడుచు నిట్లనిరి. ౮౧౩

ఉ॥ అమ్మ? సుసుం గినుంగొనినయంతన కన్నులు వోయె నీచరి
త్రమ్ము నుతింపఁగా నెవరము గ్రక్కున మమ్ము ననుగ్రహించి నే
త్రమ్ముల నీఁ గదమ్మ? దయ దప్పుట పాడియె యమ్మ? దృగ్విహీ
న మ్మనుజీవనమ్ము మరణమ్మున కెక్కుడు గాదె [illegible]. ౮౧౪

ఆ॥ వె॥ ఇంక నిట్టికర్మ మేమొనర్పము భార్గవ పురుషుల కెరిగి [illegible]
సి [illegible]. కాచుదీని [illegible] ఘుము క్షమించి కన్నుల నొసంగు
మమ్మ? యెలమి మాకు. ౮౧౫

వ॥ అది మొదలు భృగువంశ్యులయెడ హైహయు [illegible] నై
రంబు [illegible] బొనరింతుము, నీవు [illegible]
సుబం [illegible] మనుజులకు నాబ్రా
హ్మణి [illegible]. ౮౧౬

ఉ॥ [illegible]
[illegible]?
[illegible]
[illegible] ౮౧౭

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] గొడు
కు [illegible]. ౮౧౯

గీ॥ పిత్ర్వధమ్మున మిగులఁ గోపించి యున్న, వాని వాఁడ్పుచు [illegible] వ
వంధ్యభక్తి, వేఁడికొని వేఁడి మూన్పుచు వేగమీరు, నేత్రములు గ
ల్గు నింతియు నిక్క మనుము. ౮౨౦

వ॥ వార లందఱును వినయసంభ్రమమ్ము లిగురొత్త మునివరుం డగునాయూర్వ్వ సన్నుతించినఁ బ్రసన్నుండై యతం డంధులగు హైహయుల కిట్లనియె. ౮౭౧

గీ॥ దేవనిర్మితములు తప్పి పోవు టెట్లు, వాని కొక్కింత తెజ్ఞుఁడు వగవఁ బోఁడు, ఋషుల కిఁక సౌఖ్య మబ్బెడి దృష్టు లెప్పటిగతి మీకుఁ జెలంగు నరుగుఁడు కదలి. ౮౭౨

వ॥ అని యౌర్వ్వుం డనుగ్రహించుటయు.

ఉ॥ ఆతనియాజ్ఞ నొంది నృపులందఱు నెప్పటియట్ల లోచనో పేతత నేగి రక్కుమరు నెంతయుఁ బేర్మి గడల్కొనంగఁ ద న్మాత గ్రహించి యాశ్రమమునన్ దగఁ బెంచుచునుండె నర్థకా మాతురు లైన హైహయు లకైనపరాభవమున్ గ్రహించితే. ౮౭౩

వ॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

గీ॥ భారతులకెల్ల భరతునిపగిది యాదవులకు యదునృపునట్ల వీరలకు లమున, హైహయుం డనునొక్కరాజల రెనే? ము, నీంద్ర! లేకున్న హైహయు లెట్టు లైరి. ౮౭౪

వ॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లనియె రాజేంద్రా! సూర్యపుత్త్రుం డగు రేవంతుఁ డనువాఁ డొక్కనాఁ డుచ్చైశ్రవమ్ము నధిష్ఠించి భగవద్దర్శనాకాంక్షియై వైకుంఠమ్మున కరిగె. ౮౭౫

హైహయవంశము.

క॥ లచ్చియు నన్న యయినయ, య్యుచ్చైశ్రవముఁ గుమారు నూరక కోర్కెల్, పెచ్చుపెరుఁగ సంస్తంభన, మచ్చుపడం జూచుచుండె నాలో హరియున్. ౮౭౬

ఆ॥ వె॥ హయము నెక్కి వచ్చునతిమనోహరుని రే, వంతుఁ గాంచి విస్మయాంతరంగుఁ, డగుచు భార్య కిట్టు లనియె ఓనోచార్వ్యంగి!, యెవ్వఁ డొక్క గుఱ్ఱ మెక్కి వచ్చె. ౮౭౭

వ॥ భువనత్రయమోహనం బగు నివ్వాని నెఱుంగవే? యని మాటిమాటికి నడిగినం దన్న్యచిత్త యగున క్కోమలి ప్రత్యుత్తరం బీ నేరదయ్యె నంత నతండు మోహితంగా నాపె నిశ్చయించి కోపాకులుండై యిట్లను. ౪౭౮

చ॥ విను మింక నేమి చూచెదవు? వేదుఱు వట్టినదానిభంగి; నీ
మన మవశత్వముం బొరసె మానిని? యీహయదర్శనమ్మునన్
జనువున నిల్లెడన్ రతి ననంగుటచే రమణివై చలత్వ మూ
నినకతనన్ జలాక్షి వయి నెట్టన నీ వపకీర్తి నొందుమా. ౪౭౯

గీ॥ ప్రాకృతాంగనవోలె ధైర్యమ్ము విడిచి, హయముఁ గామించి చంచలస్థితి కొన, బడబవై మర్త్యలోకసంభవము చెందు, మనుడు శాపమ్మునకు భీతి నంది రమయు. ౪౮౦

ఉ॥ శోకము పెల్లుగాఁగ మధుసూదనుపాదయుగంబు శీర్షమున్
సోఁకఁగ మ్రొక్కి దీనదశ చొప్పడ నిట్లను దేవదేవ! న
న్నీకరణిన్ శపింతె? కృప యించుక లేదె? స్వభావసిద్ధమై
నాకడ నుండు పేర్మి యిని నెటు చెందెనె? యింతమాత్రలో. ౪౮౧

క॥ ఎన్నండుఁ గోప మెఱుఁగని, వెన్నవలెఁ జెలంగు నీమనీష యింతటిలో, నన్నగిలి క్రోధయుత నేఁ, చన్నే? న న్నిట్లు శాపసంగతిఁ జేయన్. ౪౮౨

క॥ నిను విడనాఁడి బ్రతుకనే, రనె ప్రాణము లిపుడ దొలంగుటచు నిన్ని శాపమ్మున కంతమ్ము గృపామతిఁ, గని చెప్పు మనంగ నతఁడు కరుణార్ద్రుండై. ౪౮౩

అ॥ వె॥ వినుము నీదుగర్భమున నాకు నెన యగు, పుత్రుఁ డొక్కరుండు పుట్టునెప్పు, డపుడ శాపమోక్ష మగు నన్నుఁ బొందంగ, నబ్బు నీకు నిక్క మబ్జవదన. ౪౮౪

వ॥ అనవుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

గీ॥ కాలయోగమ్ముకతన నిక్కరణి శాప, మంది ప్రోషితభర్తృకచంద

మొంది, బడబయై యెంతదనుకఁ దా నిడుచు వడసె, నెట్లు సంతాన
మును గని యేగెఁ బిదప. ౪౮౫

క॥ నావుడు వ్యాసుం డిట్లను, రేవంతుం డబ్జనాభురీతిం గని కో, పావి
ష్టుం డని భయపడి, వేవేగ నమస్కరించి వెలువడి యంతన్. ౪౮౬

క॥ తనతండ్రి సన్నిధికిఁ జని, వినయమునన్ గడచినట్టివృత్తాంతమ్మున్
మునుకొని నుడివె రవియు న, వ్వనరుహాలోచనునియాజ్ఞ వడసి
వగ దగన్. ౪౮౭

సీ॥ చని మున్ను రవిభార్య ఘనతపమ్మున నున్నచోటునఁ దమనయు
సూర్యపుత్రి, గలిసినయెడ సర్వకామప్రదస్థానమున సుపర్ణాక్షుసం
జ్ఞను బొగడ్త, దవిలిసదానికుత్తరమున శోభనకాననమ్ముల నొప్పు
గన్న యెడల, బడబయై శంకరుఁ బంచాస్యు దశభుజుఁ జంద్రశేఖ
రు గజచర్మవసను. గీ॥ నీలకంఠుఁ ద్రిలోచను నిఖిలకాము, దాత న
వదాతవిగ్రహు ధరసుతార్థ, దేహుఁగుఱిచి తపమ్ము నుదీర్ణవృత్తి, దివ్య
వర్షసహస్రమ్ము దివిరిచేసె. ౪౮౮

వ॥ తత్తపమ్మునకు మెచ్చి యద్దేవుండు పార్వతీసహితమ్ముగ వృ
షభారూఢుండై ప్రమథగణమ్ములు గొలువఁ బ్రత్యక్షంబై బడబారూ
పిణి యగుహరివల్లభ కిట్లనియె. ౪౮౯

ఉ॥ ఏల తప మ్మొనర్తు? జగదీశ్వరి? నన్ను గుఱించి దేవి? ని
న్నేలికవిష్ణు వన్నియును నీఁ దగునట్టిసమర్థుఁ డక్కటా?
బేలవె? భర్తఁ దక్కియు వివేకిని కింకొకదైవ ముండునే?
స్త్రీలకు నెట్టిఁడైనఁ బతి సేవ్యుఁడ కాఁడె? త్వదీశుఁ డబ్జుఁడే. ౪౯౦

చ॥ అనవుడు లచ్చి యిట్లు లను సంతయుఁ దథ్యము శాప మిచ్చె న
వ్వనరుహనేత్రుఁ డయ్యది కృపామతివై యెడఁ జేసి యుద్ధరిం
ప నిను యాజించితిక్ దగఁ దపమ్మునఁ; "బుత్రుఁడుగల్గు మీఁదఁబో
వు,, ననియె శాప మెక్కడఁ ణోఁబుట్టుసుతుండు మహాత్మ! చెప్పవే. ౪౯౧

క॥ వైకుంఠమ్మున నాపతి, యీకాననమందు నేను నిరువురకును నే

లాకల్గుఁగూడియుండుట, యేకత లేకున్నఁ బుత్రు డెట్లుదయించెడున్.

ఉ॥ నాదుతపమ్ము నేఁతకు మనమ్మున మెచ్చితివేని ఁ గామితం
బీఁ దగు నీకు నాపతికి నించుకభేదము లేదు దీని ము
న్నాదరరీతి నాదయితుఁ డానతియిచ్చెఁ దదాది మీకు నే
భేదము చూడ నిట్టినిను వేఁడుట యాతని వేఁడుటే కదా. ౪౯౩

గీ॥ అతఁడ నీవు నీవ యతఁ డని యెఱిఁగిన, దానఁ గాక నిన్నుఁ దలఁ
తునేని, నాసతీత్వమునకు దోసమ్ము గల్గు న, నంగ మెచ్చి యయ్య
నంగరిపుఁడు. ౪౯౪

ఉ॥ జ్ఞానులు వేదవేదులు నకల్మషు లౌమునులున్ నిలింపులున్
గానఁగ లేక తర్కములఁ గాలము వ్యర్థ మొనర్తు రేక్రియం
దీని నెఱింగి తీవు వినుతింపఁ దగున్ గడు నీవివేక మెం
దేనియు నంగనాజనుల కింతిటిబుద్ధి విశేష మొప్పనే ౪౯౫

క॥ హరిభక్తులు నను నిందిం,తురు మద్భక్తులటినిందితుం జేయుదు రా
హరి;నించు కేని మాయం,తర మెఱుఁగఁగరా దదెట్టితత్త్వజ్ఞులకున్

గీ॥ కలియుగమ్మున మాయాభయములఁ గల్గు, నేకత నెఱుంగ లేక దు
ర్ధీకు లజ్ఞు, లింతకన్నను వాదమ్ము లెనయుచుండ్రు, తెలియుదురు
మేటివిజ్ఞాన మొలయువారు. ౪౯౬

వ॥ నీ కీయభేదజ్ఞానం బెట్లు చొప్పడె నెఱిఁగింపు మనుడు శంకరు
నకు లక్ష్మి యిట్లను మహాత్మా! మున్నొక్కనాఁడు జగన్నాథుండు మం
తనమ్మున ధ్యానపరుండై పద్మాసనగతుండై యున్నయెడ విస్మితనై యే
నిట్లంటి. ౪౯౭

ఉ॥ మున్ను సురాసురల్ దరగ సముద్రము ద్రచ్చునెడన్ జనించి నే
నెన్ని నినున్ వరించితి సురేంద్రులకెల్లను మేటి వంచు; నీ
కున్నళినాక్ష! ధ్యాన మొనఁ గూడుట కేమి నిమిత్త, మందునే
నిన్నిను దాఁటువేల్పులు గణింపఁగ లేరుకదా! వచింపుమీ. ౪౯౮

చ॥ అనవుడు నాథుఁ డిట్టులనె నంబుజనేత్ర! యొకప్పు డేను న
య్యనిమిషసంఘ్యుఁడై నగిరిజాధిపుఁ గొల్వ నొకప్పు డాతఁడు
న్ననుఁ గొనియాడు నాతఁడు మనఃప్రియుఁ డెంతయు నాకు; నేను నా
తనికిని నట్టివాఁడ విను తత్త్వము భేదము లే దొకింతయున్.॥౧౦౦

గీ॥ ఎవ్వఁ డేనియు నాభక్తుఁ డెఱుక లేక, శంకరుని నిందఁ జేయు నాజ
డుఁడు నరక, మందుఁ బడువాఁడు తద్భక్తుఁ డట్ల నన్ను, నిందఁ జే
సిన నగు నింత నిక్కమనుచు. ॥౧౦౧

వ॥ నాకున్ బోధించెఁ దదాదిగ నేను మీయుభయభేదంబు నెఱుంగుదాన నన్ననుగ్రహించి నాకు మద్వల్లభుతోడి కూడిక యెట్లొనఁగూడు నట్లొనర్పు మని ప్రార్థించు మలచ్చికి మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క॥ చింతింపనేల? నీతప, మెంతే సంతోష మొసఁగె నిఁక నీయెడ సు
స్వాంతుం డగు నీపతి యో, దంతిగమన! నీకు నొక్కతనయుఁడు
పుట్టున్. ॥౧౦౩

క॥ హయరూపమ్మున శ్రీహరి, దయగలఁడై యిటకు నచ్చి తన్వీరో! నీ
కుం, బ్రియుఁ డగు నావేర్రణ న, మ్మయభార్యమ్ముగను నీకుఁ బుత్రుఁ
డు పుట్టున్. ॥౧౦౪

ఉ॥ ఆకొమరుండు లోకులకు నందఱకుం దలదాఁటి భూపుఁడై
యేకముగా జగం బఖిల మేలెడివాఁడయి యేకవీరుఁ డన్
ప్రాకట మైననామమునఁ బ్రాభవ మొప్పఁ జరించు హైహయా
ఖ్యాకము వంశము న్నెగడఁగాఁ గల దాతఁడు కారణమ్ముగన్. ॥౧౦౫

వ॥ పిమ్మట నీవును భర్తంగూడి వైకుంఠమ్మున కరిగి సుఖం బుండఁ గల వని చెప్పి మఱియును. ॥౧౦౬

గీ॥ హృదయగత మైనపరశక్తి నెఱుకకలిమిఁ, గొలువ నేరక మత్తతఁ
గొనినకతన, నీకు నిట్లబ్బె శోకంబు నిజము దీని, శాంతి కెప్పుడ
యద్దేవి శరణు సొరుము. ॥౧౦౭

చ॥ అని వరమిచ్చి శంభుఁడు తనంతఁ జనెన్ గడుభక్తి, నజ్జగ
జ్జననియు నంతరాత్మ విలసత్సురదైత్యశిరోవిరాజినూ
తనమణికాంతిరంజితపదద్వయభాసినఖన్ మహేశ్వరిన్
వినయమునం దలంచుచును వేడ్కమెయిం బతిరాకఁ గోరుచున్.

వ॥ ఉన్నంత శంకరుండు గైలాసమ్మున కరిగి ప్రమథులయందు నొక్కరుం డగుచిత్రరూపునిఁ జూచి యిట్లను. ౧౧౦

క॥ వైకుంఠమ్మునకుం జని, శ్రీకాంతునితోడ నిట్లు చెప్పుము «పత్నీ శోకమ్ముడుపు» మనుచు మై, త్రికలనం దనకు నేను దెలిపితి ననుచున్.

చ॥ అని యనుపంగ నేగె నతఁ డంచితవైష్ణవభాసురంబు సు
స్వనశుకహంససంయుతము చారుసరఃకలితంబు నృత్తగీ
తనినదవాసితంబు వితతద్రుమభూషిత మప్రమేయసౌ
ధనిచయమండితంబు నగుతామరసాక్షుపురంబు వేడుకన్. ౧౧౧

క॥ హరిసదనద్వారమ్మున, స్థిరులై వర్తించుసుప్రసిద్ధుల వేత్ర, ధ్ధరపాణుల జయవిజయుల, నరసి హరికిఁ జెప్పఁబనుప నంతట జయుఁడున్

ఆ॥ వె॥ హరిని గాంచి యిట్టులనుఁ «జిత్రరూపుఁ»డన్, దూత శంకరాజ్ఞచేత వచ్చి, తివిరి దర్శనము ప్రతీక్షించి యుండె రాఁ,దగునె తగదొయన నతండు పేర్మి. ౧౧౩

క॥ వైళము లోనికి రమ్మని, కాలగళునిదూతఁ బిలువఁగాఁ దగు నన న
చ్చీలుఁ డతఁ డట్లొనర్పఁగ,నాలో నాచిత్రరూపుఁ డంజలిగొనుచున్.

క॥ ఎదుటికిఁ జని మ్రొక్కిడఁ బే. ర్మి దగ «గిరీందు్రనకు నేమమే? నీ విటకుం, గదలియరుదెంచు టెందుల, కొదవనుగా? దేవకార్య మొక్కం» డనుడున్. ౧౧౪

క॥ దేవా? సంసారమ్మున, నీ వెఱుఁగని దొకఁడు గల్గునే! నన్ను మహా దేవుం డనుపఁగ వచ్చితి, దేవరతో నొక్కమనవి దెల్పి చనంగన్.

వ॥ అతండు చెప్పు మనిన తెఱంగు విన్నవించెద నాకర్ణింపుము.

క॥ నీతరుణి లచ్చి కాళిం, దీతమసాసంగమమున నేమమ్ము మెయిన్
జేతము ధ్యానాయత్తం, బై తగ నున్నది తురంగమాకారమునన్

చ॥ సురముఖసేవ్యయై సకలశోకవినాశిని యైనయేసిరిన్
నరుఁడు త్యజించి దుఃఖకలనం బడు నట్టిచెలిం ద్యజించునీ
కరయఁగ సౌఖ్యమున్నె? సతి నల్పుఁడునున్ విడ నిచ్చగింపఁ డె
క్కరణి నదోష యంచు మదిఁ గాంచియు భార్యను వీడితో హరీ.

ఉ॥ ఎవ్వనికాంత కస్తి పడు నెగ్గగు నాతనిజీవితం బిసీ!
నవ్వుదు రెల్లశత్రువులు; నాపలుకుల్ విని వైళ వబ్ధిజ
న్నెవ్వగఁ బాపి కైకొనుము నెమ్మది సమ్మద మంద నక్కటా!
జవ్వనిఁ బాయుదుఃఖ మది శక్యమె యిట్టి దటంచుఁ దెల్పఁగన్.

మ॥ మును నామానిని దక్షుయాగమున వమ్ముం జేసె దేహమ్ము నో
వనజాతాక్ష! తదంగనావిరహసంప్రాప్తంబు దుఃఖంబు నా
కనుభూతంబగుటన్ మఱొక్కనికి భార్యావియోగమ్మున్ మనం
బను మోదింపదు కష్ట మింతకును నన్యం బేది సంసారికిన్. ౧౨౦

ఉ॥ పిమ్మట నద్రిజం దపము పెంపునఁ గొంటి నగాత్మజాతయై
సమ్మతి దక్షపుత్త్రికయె జన్మము నందుటఁ జేసి; మేటిక
ష్టమ్ములకెల్లఁ గష్ట మకటా! తరుణిం ద్యజియించి యెట్లు ప్రా
ణమ్ముల నిల్పితో? యెఱుఁగ న్యాయమె నీ కిటు లొంటి నుండుటల్.

గీ॥ వేయి సంవత్సరము లాయె వెలఁది వీడి, యేమి సౌఖ్యమ్ము గొంటి
నీవింతకాల, మరుగు మిఁక జాగు సేయక యశ్వరూప, మమర ని
కాంత వసియించునట్టియెడకు. ౧౨౧

వ॥ అట్లు చని కొమరుం గని భార్గవీసహితుండై స్వస్థానమ్మున
సుఖం బుండు మన శంకరుండు విన్నవింపు మనియె ననుచిత్రరూపుని
పలుకులఁ బ్రేరితుండై యశ్వరూపమ్ము దాల్చి. ౧౨౨

గీ॥ బడబ యగుసింధుజాతయున్నెడకు నరిగి, కని మనమ్మున విస్మయ
ము నతఁ డొందె, నతనిహయరూపుఁ గని విస్మయంబు నందె, ల

చ్చి; సంగతి యిరువుర కచ్చుపడియె. ౨౫

ఏకవీరజననము.

క॥ మదనార్తు లగుచు నిరువురు, పదపడి యిటు లెనయ గర్భభర ము
డరగఁ బే, ర్మిఁ దనూజుఁ గనియె రెండవ, మదనుం డనఁ దగిన
వాని మది ముద మెనయన్. ౨౬

వ॥ పిదప బడబాకృతి యగుసిరికిఁ దాదృశుఁడగుహరియిట్లనియె.

క॥ బడబారూపం బిప్పుడ, విడువుము వైకుంఠమునకు వేగమ చనఁ
గాఁ, గడఁగుట యొప్పదె విడువం, బడుఁగాక తనూజుఁ డిచటఁ
బంకజనయనా. ౨౭

వ॥ నావుడు లచ్చి కరుణంబున నిట్లను.

క॥ తనువునఁ బుట్టినకొడుకున్, వనమున విడువంగ మనము నచ్చునె
యేయం, గనకైన; నిన్నుదీతఁడు, మున నీశిశువునకు దిక్కు ముందె
వ్వారొకో. ౨౮

క॥ అనునాలో నిరువురకును, ననువమ్యోన్ దివ్యదేహ మంత విమాన
మ్మును నేగుదెంచె నానిం, గని సిరి హరి కిట్టు లనియెఁ గడుఁ గను
ణామునన్. ౨౯

గీ॥ సర్వలక్షణముల నీకు సవ్యభాఁ జైన, శిశువు నిట డిగ విడుచ నేఁ
జెల్ల నెత్తికొనుము మూఁగరమును నేగు టనువు గాదె, యనుడు
హరి యిట్టు లనె సింధుతనయ తోడ. ౩౦

వ॥ ఇక్ష్వాకు నేనొక్కకార్యార్థంబు నిర్మించితి నది యెట్లం
టేని యయాతికిఁ దుర్వసుం డనునొకపుత్రుండు గలఁ డతనికి హరివ
ర్మ యను పితృదత్తం బగునామాంతరంబు విశ్రుతంబగు నారాజన్యుం
డు పుత్రకాముఁడై తపం బొనరించుచున్నవాఁడు మత్ప్రేరణమ్మున న
తం డిత్తనయుఁ బరిగ్రహించి పోషింపఁ గలఁ డతఁడు వచ్చుదనుక నా
యానతిం జేసి యీతని కొంత భయంబు లేకుండ నని యాపి నాళ్వ

సించి తత్సహితుండై వైకుంఠమ్మున కరిగె నావుడు జనమేజయుండు వ్యా
సున కిట్లనియె. ౧౩౧

గీ॥ జాతమాత్రునిఁ గొమరుని శంకఁ దక్కి, విజన మగు కాననమ్మున
విడిచి చనిన, పిదప సింహాదివ్యాఘ్రములవీశ యుతని, కబ్బకుండునే?
గతి యెవ్వరైరి చెపుమ. ౧౩౨

వ॥ అనిన వ్యాసుం డిట్లనియె నట్లు లక్ష్మీనారాయణులు విమా
నంబధిష్ఠించి చనినపిమ్మట మదాలస యనుతనభార్యంగూడి ముచ్చటిం
చుచుఁ జంపకుండనునొకవిద్యాధరుఁడు విమానయానమ్మున దైవవశమ్ము
న నచ్చటికి వచ్చి నిరుపమాన తేజఃపుంజంబై యొప్పునాశిశువు నాలో
కించి విమానమ్ముడిగ్గి మదనసదృశుం డగునక్కొమరుఁ గైకొని మదాలస
కిచ్చిన నత్తన్వియు నిధి గన్న పేదంబలె నమందానదంబు నంది శిరంబు
మూర్కొని యాలింగనంబొనర్చి కన్నవానింబలె నెంచి యుత్సంగమ్ము
న నిడికొని పతి కిట్లను నాథా? యీతఁ డెవ్వండు? నీ కెట్లు దొరకె? ని
క్కాననమ్మున నెవ్వరు డించి చనిరొకో? యనుడుఁ జంపకుండిట్లనియె

క॥ వనితా? యీతం డెవ్వఁడొ,చనియడిగెద శక్రు; నతనిసమ్మతియేనిం
దనయునిఁగాఁ బెంపందగు,నని వైశమ యింద్రునొద్దకాతం డరిగెన్.

గీ॥ అరిగి సంతోషదంతురితాంతరంగుఁ, డగుచుఁ బుత్రునిఁ జూపి యి
ట్లను మహాత్మ, యెవనిబాలకుఁడో యితఁడెఱుఁగ రాదు, దొరకెఁ
దమసాతటంబునందు వనమందు. ౧౩౪

క॥ తమసాకాళిందీసం, గమమున నేవనిత డించి కానుపుపైఁ బ్రే, మ
ము వీడి చనియెనో ని, క్కము నీసమ్మతినిఁ బుత్రుఁగాఁ గైకొందున్.

వ॥ ధర్మశాస్త్రమ్ముల నిట్టిందు కృత్రిమతనయుండుగాఁ జెప్పం
బడుఁ గాదె యనుచంపకునకు నింద్రుం డిట్లనియె, ౧౩౬

చ॥ ఇతఁడు హయస్వరూపు లగునిందిరకున్ హరికిన్ జనించె న
ప్రతిముఁడు హైహయుం డనఁగఁ బాటిలునీశిశువున్ సృజించె శ్రీ

పతియు యయాతిపుత్రునకుఁ బంపొనరింపఁగ; వేగ విష్ణు భూ
పతి హరిప్రేరణంబు గొని బాలునికై యట కేగు నంతలో. ౧౩౮

వ॥ అతఁ డరుగునంతకు నీవిబ్బాలు నచ్చట విడువవేని యా రాజు దుఃఖితుం డగు నిబ్బాలుం డేకవీరుం డనునామమ్మునఁ బృథివీతలమ్మున నెగడువాఁ డగు నని యనిపినఁ జంపకుం డచ్చిఋతిపావని యథాస్థానమ్మున డిగ విడిచి తనయెడ కరిగె నంత హరియయాతిపుత్రునకుం బొడసూపిన నతండు హర్షితస్వాంతుండై నమస్కరించి వినయమ్మున నిట్లను. ౧౩౯

గీ॥ విషయసంసక్తి దొరఁగి వివేకవంతు, లైనవారికిఁ గాఁదగునట్టినీదు,
దర్శనము కల్గెఁ బేరాసఁ దవిలి తపము, చేయుచున్నట్టినా కిది చి
త్రి మనఘ. ౧౪౦

వ॥ అని భక్తిపరవశుండై నానావిధమ్ముల నుతియించునన్నృపాలునకుఁ గృపాలుండు హరి "నీకోరిక" యేమన నతండు "పుత్రప్రాప్తి" యనుడుఁ గమలాక్షుం డిట్లనియె. ౧౪౧

క॥ తమసాకాళిందీసం, గమమున సిరియందుఁ గొమరుఁ గంటివి నీకై
యమలుం డబ్బాలుని గొను, ము మహీశ! యనంగ నతఁడు ము
దముపేర్మిన్. ౧౪౨

క॥ అటఁ జని నోటం దనకా, ల్బొటవ్రేలిడి యాడికొనెడి పుత్రుం
గని దు, ర్ఘట మగుతత్సౌందర్యపుఁ, బటిమకు నక్కజము నంది
ప్రబలినకూర్మిన్. ౧౪౩

చ॥ కరముల నెత్తిపట్టి యొసకమ్మున శీర్షము మూర్కొనున్ "సుదు
ష్కర మగుమత్తపమ్మునకుఁ గానిక శ్రీహరి యిచ్చె" నంచు నా
దరమునఁ గౌఁగిలించుకొనుఁ "దద్దయు సంసృతివారిరాశికిన్
దరణివి గమ్ము నా"కను "సుతా! నినుఁ గన్నది లచ్చియే!" యనున్.

క॥ శతవత్సరములు నీకై, యతితప మొనరించునన్ను నానందింపన్
గతి నైతివి నీనగుమొగ, ము తగం గని పెంచునతిసుపుణ్యముని తమే

మ॥ అని మోదించుచు బాలకుం గొని పురం బమ్మేటి తా నేగఁ గా
యనకుల్ వాఁడగ వందిమాగధులు సర్వస్తోత్రముల్ సేయ నె
క్కొని మంత్రుల్ సపురోహితప్రముఖులై కూర్మిన్ దనుంజూడ లా
జనికాయంబు పురాంగనాజనమణుల్ చల్లన్ ధ్వనుల్ మ్రోయఁగన్

క॥ హరివర్మ యిట్లు తనపురి, కరిగి కొమరు నొసఁగె భార్యకాసాధ్వియుఁ
బ్రే, మరసాకులమై కైకొని, "నరవర! యితఁ డెట్లు దొరకె" నా
నతఁడనియెన్. ౧౧౫

చ॥ హరికిని నంబుజాలయకు నాత్మజుఁ డీతఁడు నాకుఁ దత్కృపన్
దొరకెఁ దపంబుకల్మి; ననుఁ దొయ్యలి సమ్మద మందె మీఁద న
న్నరవరుఁ డక్కుమారునకు నామము వెట్టె మహోత్సవంబు మే
దురముగ నేకవీరుఁ డని; తోరపువృద్ధి నెసంగె నాతఁడున్. ౧౧౬

వ॥ ఇట్లు మహానందరసమగ్నుండై యక్కుమారుకతన బుుణత్రి
యముక్తుఁ గాఁ దన్నుఁ దలంచికొని యాఱవమాసమ్మున నన్నప్రాశనం
బును మూఁడవయేటఁ జూడాకర్మమ్మును బొనరించి విప్రుల ననేకవిధ
దానమ్ముల సంతుష్టులం జేసి. ౧౧౭

క॥ ఏకాదశాబ్దమందు శు, భాకారున కాసుతునకు నానృపవరుఁ డ
స్తోకము మౌంజీబంధ, శ్రీకము సంస్కార మొప్పఁ జేసి కడంకన్

వ॥ వేదమ్మును ధనుర్వేదమ్మును నభ్యసింపఁ జేసి పట్టాభిషేక
యోగ్యుం డగు నాతనికిఁ బుష్యార్కయోగసంయుక్తంబగుశుభదినమ్ము
నఁ దదనుకూలసంభారంబు లొనరించి వేదశాస్త్రతత్త్వజ్ఞు లగువిప్రుల
రావించి సాగరమ్ములయుఁ దీర్థమ్ములయుఁ బవిత్రజలమ్ములు దెప్పించి స్వ
యముగా నభిషేకం బొనరించి విప్రులకు ధనంబు లొసంగి స్వర్గకా
ముండై భార్యాసహితమ్ముగ నరణ్యమ్మున కేగి మైనాకశిఖరమ్మున వా
నప్రస్థుండై యుండి పత్రఫలాశనాహారనియతిం బార్వతిం గుఱించి త
పం బొనరించుచుఁ జిరకాలం బటనుండి దైవికమ్మున నిరువురును దేహ
త్యాగం బొనరించి యింద్రలోకమ్ము నొంది సుఖం బుండిరి పదంపడి

యేకవీరుం డీయుదంతంబు విని యౌర్ధ్వదైహికమ్ములు నిర్వర్తించె.

క॥ పితృదత్త మ్మగురాజ్యము, హితగతి నొనరించి భోగ మొనయుచు
నొకనాఁ, డతఁ డరిగె మంత్రిపుత్రా, న్వితముగ నమరాపగకు
సమీపాక్షాపేక్షన్. ౫౬౦

వ॥ కోకిలాలాపముఖరితమ్ములును బుష్పఫలభరితమ్ములును ష
ట్పదవిరాజితంబులును నగుపనసచంపకవకుళతిలకతాలతమాల జంబూ
చూతకదంబకంబులును వేదధ్వనిమనోహరమ్ములునుహోమధూమావృ
తగగనమ్ములును మృగశాబసమన్వితమ్ములును నగు ఋష్యాశ్రమమ్ములు
ను గోపికాసురక్షితమ్ములును శాలిసంపక్వమ్ములును బ్రఫుల్లపంకజారా
మమ్ములు నగు కేదారమ్ములును, మనోరంజకమ్ములగునికుంజమ్ములును వే
ర్వేరయరయుచు నన్నదియొడ్డునఁ దిరుగువాఁడు ముందట. ౫౬౧

ఉ॥ ఆయమరాపగాజలమునందు శతచ్ఛద మైనయబ్జసు
త్రోయజదక్షిణమ్మున విధుప్రతిమాననఁ గాంచనాంగిఁ బ
ద్మాయతనేత్రి దీర్ఘకచ నదీకుచ న్నవకంబుకంఠి నే
దో యొకచింతమై నొగులునుగ్మలి నొంటరిఁ గాంచె నొక్కటన్.

క॥ కని శోకకారణంబడి, గిన రేందుఁడిట్లు వల్కెఁ గేవలమనుజాం
గనవొ? గంధర్వివొ? నీ,వనిమిషసుందరివొ? తెల్పుమా? పే రెవరో

క॥ ఏకాకినివై రోదన, మేకతమునఁ జేయుదాన వెవ్వఁడు జనకుం
డీకాఱడవిన్నినునెవఁ, డీకిఁ యుఁద్వాజియించె నాథుఁ డెవ్వఁడు నీకున్

ఆ॥వె॥ చోరబాధ గాని క్రూరమృగమ్ముల, బాధ గాని నాదుపాలనమున
లేశమాత్రమైన లేదు శోకనిమిత్త, మేమొ తెల్పు దాని నేనడంతు.

క॥ మానవులో దేవతలో, దానవులో? పేరు గుర్చి తరుణీ? నాతో
మానక తెల్పుము నీదుఃఖానుగతికి మూల మనినవచ్చెలి యనియెన్.

క॥ విను నృపవర? నాదుఃఖ, మ్మునకు నిమిత్తము విపత్తి మొనయని
చో నె, ట్లను వగు శోకము పాణికి, మునుకొని వచియించు దీని
మూలంబెల్లన్. ౫౬౨

వ॥ భవద్దేశమ్మున కన్యం బగుదేశమ్మున రభ్యుం డనుమహీనాయకుండు గలం డతం డతిధార్మికుం డయ్యెనఘుభార్య రుక్మరేఖయనం బరంగు నాపె సంతానహీన యగుకతన దుఃఖితయై యొకనాండు తన కాంతున కిట్లనియె. ౧౬౮

క॥ తనయరహిత మగుమజ్జీ, వనమువృథా యని తలంతు వంధ్యాత్వముక, న్ననను నంగనలకు దోసం, బనఘా! వేఱొండు గలదె యంగ యంగ సెందుఱ. ౧౬౯

వ॥ ఇట్లు భార్యచేం బ్రేరితుండై యానృపాలుండు బ్రాహ్మణుల రప్పించి సంతానార్థం బగుక్రతు వొనర్చునెడ. ౧౭౦

ఉ॥ చారుశరీర శీతకరసామ్యమునం దగుమోము వొల్చుభ
వ్యారుణనేత్ర రక్తచరణాంచిత శోభనకేశి కాంచన
శ్రీరుచి నొప్పుకన్నె మృదురీతి నెసంగెడివన్నెలాండి యిం
పారంగ నగ్నికుండమునం దుదయించె నఖండితప్రభఱ. ౧౭౧

వ॥ పదంపడి హోత యక్కన్నియం దనకరమ్మున గ్రహించి నృపునకుం జూపి యిట్లను నిబ్బాల*యేకావళినాజనించుటం జేసి యేకావళీనామమ్మున నెగడుం బుత్రితుల్య యగునీపుత్రికం గొని సుఖితుండ వగుము విష్ణుం డిద్దాని నొసంగె నావుడు రభ్యుం డత్తలోదరిం గొనిసంతుష్టాంతరంగుండై తనభార్య యగురుక్మరేఖ కొసంగిన నాపెయుం బుత్రిం గన్నదానిచందమ్మున నామోదించె నంత నృపతి జాతకర్మాదికం బొనర్చి జన్నంబు సమాప్తి నొందించి ఋత్విక్కులం బూజించి తనగృహమ్మున సుఖం బుండె. ౧౭౨

గీ॥ పుత్రివృద్ధి నెసంగుచు నప్పువ్వుబోండి, తల్లిదండ్రుల కతులముదమ్ము
గూర్చు, నానృపున మాత్యునకు నేను నాత్మజాత, పేరు వినుము
యశోవతి ధారుణీశ. ౧౭౩

---

*ఏకావళి, ముక్తావళి.

గీ॥ మాయిరువురకు నీడు సమాన మగుట, నృపుఁడు న న్నొవరించె
నచ్చపలనేత్రి, కనుఁగు నెచ్చెలి గాఁగ; మే మదియుఁగోలె, నొక్క
టిగ నాడికొనుచుఁదుము మొప్పిదముగ. ౫౭౪

క॥ పరిమళవాసితములు మేల్, సరసీజము లెచట నుండు సమ్మతి నచ
టఁ, నరవరపుత్రికిఁ గ్రీడా,దర మెక్కుడు దానఁజేసి తద్దయు నమ్మిన్.

వ॥ ప్రతిదినమ్మును నన్నుంగూడి తక్కుఁగల నెచ్చెలులు గొలు
వ గంధవంతంబు లగు పంకజంబులం బొల్చుగంగా నెకిం జని యయ
య్యేకావళి క్రీడించు నియ్యది యతిదూరం బని యే నెంత వారించిన
నాపె చెవిఁ బెట్టకునికి నొక్కనాఁడు తజ్జనకునితో నిట్లంటి. ౫౭౬

క॥ నీకొమిరె ప్రతిదినము కమ, లాకరములయందు వాంఛ నంది సఖు
లతో, నేకతము వనములందు ని, రాకులతన్ దిరుగు నమల కరుగు
నృపాలా. ౫౭౭

వ॥ నావుడు రభ్యంతు తననగరున భ్రమరమనోహరమ్ములునుబు
ష్పితమ్ములును నగుకమలంబులం బొల్చుతటాకమ్ము లనేకమ్ములు పొందు
పఱచి యేకావళిం గాంచి బుజ్జగించి యిట్లను. ౫౭౯

క॥ అమ్మా? నీకుం గమలవ, నమ్ములయం దిచ్చయేని నవసారసయు
క్తమ్ములగునిచ్చటితటా, కమ్ములఁ గ్రీడింపు మరుగఁగాఁ బోకు మెటన్.

వ॥ అని తండ్రి నియమించినను గమలాసక్తచిత్త యగుసక్కన్న
య యథాపూర్వమ్ముగ దూరస్థమ్ము లగునదులయెడఁ గ్రుమ్మను నమ్మ
ది వీక్షించి నృపాలుండు పుత్రికయెడఁ గల్గుకూర్మి పెంపున సన్నిపాలు
లగుభృత్యుల రక్షార్థంబు నియోగించె. ౫౮౦

క॥ ప్రతిదినముం బితృసమ్మతి, నతివలతో నన్నుఁ గూడి యబ్బాలికని
ర్గతయై గంగానదికిం, గతాగతముం బొనర్చుఁ గాముక మెనయన్.

వ॥ అంత నొక్కనాఁడు ప్రాతఃకాలమ్మున సఖీసమేతయై రక్షకు
లు వెంటనరుదేఁ గ్రీడాపరాణయయై యయ్యేడ కమ... చి ముంతకు
మున్న యచ్చరలతో వచ్చియున్న కామపత్నితోఁ గమలక్రీడ నొనర్చు

చుండె నయ్యెడఁ గాలకేతుం డనునొక్కరక్కసుండు బహురక్షోగణపరివృతుండై యరుదెంచువాఁడు పంకజక్రీడ నొనర్చుమత్సఖి నేకావళిం గాంచి తద్రూపమ్మున కచ్చెరువడి హరింప నెంచి దగ్గఱకు వచ్చునాలో నాలోకించి యే నిట్లంటి. ౧౮౧

క॥ రక్కసుఁ డెవ్వఁడో యిచ్చటి, కుక్కుమెయిన్ వచ్చె ననిన యువతియుఁ దా నా, దిక్కుమొగంబై యెద భయ, మెక్క నునుం గలసి చొచ్చె భృత్యులనడుమన్. ౧౮౨

వ॥ పదంపడి కాలకేతుండు గదం గైకొని సత్వరగతి నేతెంచి రక్షకులం దఱిమి జగన్మోహిని యగుమత్సఖిం గైకొని యరుగుచుండ వేపమానయు భయత్రస్తయు నగునానెచ్చెలిరోదనంబు విని చేయునది లేక యేను వాని కిట్లంటి. ౧౮౩

క॥ అక్కటా! మత్ప్రాణం బగు, నిక్కలికిం గొనఁగ నేల? యే వచ్చెద నీ, విక్కమలాక్షిఁ ద్యజింపుము, చక్కఁగ నన్ గొనుము కరుణ సల్పుము పేర్మిన్. ౧౮౪

వ॥ అను నావచనమ్ములు గణింపక యరుగునారక్కసున కడ్డుపడి రక్షకులు సంగ్గరం బొనర్ప వానిపరిచారకు లగురాక్షసులు స్వామికార్యతత్పరులై యెదిరి పోరాడించిరి. ౧౮౫

ఆ॥ వె॥ కోల[illegible] గండున రక్షకా, వళినిఁ దన్ని నాదుప్రాణసఖిని, గొనిరయు నేన దన్నుఁ గొలువఁగఁ దనపురి కరుగునంత నేను నతనివెంట. ౧౮౬

వ॥ తీవ్రగమనమ్మున రోదనం బొనర్చుచు నరుగునంత నన్నుం గాంచి యేకావళి కొంత స్వస్థచిత్త యయ్యెఁ బదంపడి మెట్టకేలకు దగ్గఱ కరుగుడు నన్నుం గాఁగిలించికొని స్తంభస్వేదసమాకులయై కన్నీరు కాలువఁగా నేడ్చుచుండఁ గాలకేతువు ప్రీతిపూర్వకమ్ముగ నా కిట్లనియె. ౧౮౭

గీ॥ నాకలోకమ్మునకు సరి నాఁగ వచ్చు, మత్పురం బయ్యదియు కను
మా మృగాక్షి?, బెగడుమై నగడువడు నీప్రియసఖి రు, జికి వచింపు
ము ధైర్యమ్ము నెమ్మి గ్రమ్మ. ౨౮౭

క॥ ప్రీతిమెయి మీకుదాసుఁడఁ, గాతరతం గుందనేల? కడు మోద
మునన్, జేతము స్వస్థము గాఁగ ని, రాతంకత నుండుఁ డని సగా
దర మెసఁగన్. ౨౮౮

వ॥ నన్ను నమ్మృగాక్షి కెలన రథమ్మునఁ గూర్చుండఁ జేసికొని
శీఘ్రగమనమ్మునఁ దనపురి కరిగి సంతసం బెసఁగ నొకధవళగృహమ్మున
మమ్మిరువుర నుంచి చుట్టును ననేకుల రక్కసులఁ గావ నియమించి మ
ఱునాఁడట కరుదెంచి మంతనమ్మున నన్నుం గాంచి యిట్లనియెను.

క॥ శోకముఁ ద్యజించి నీచెలి, నాకుం బత్ని యగునట్లొనర్పుము రా
జ్య, శ్రీ కథకారిణి తా నను, మేకోరిక యైనఁ దీర్తు నే సేవకుఁడన్.

వ॥ నావుడు వాని కే నిట్లంటి నకుం బ్రియం [illegible] సను
ర్థత లేని నన్నను గ్రహించి నీవై యిక్కన్నె బోధింపు [illegible] గా
మాతురుండు కాల కేతుండు మత్ప్రతి కిట్లనియె. ౨౯౦

ఉ॥ మానిని? నన్ గలంచుటకు మంత్రము నొక్కఁడు పంచి గాన మ
న్మానసమున్ గ్రహించి నిను నమ్మిన దాసుని వినిఁ బ్రోచిఁగాఁ
బూనక యుంట పాడియె? సుబుద్ధిగ లక్ష్మీనివాసపావనమౌబు ని
త్యానుగతంబు గామి పినవా? సఫలం బొనరి [illegible]. ౨౯౨

వ॥ నావుడు మదనకుండు నన్ను రాజపుత్రిక [illegible] సెంగ సుస్న
సంబున హైహయుం డనురాకొమరు వరించి యున్నదాన సుస్రేష్ఠ మ
గుధర్మమ్ము నమ్ముఁ జేసి ధర్మమ్ముల నెట్టుకైకొనుమఁ దగు బ్రహ్మచర్యం బ
నుగుణుం డగువాని వరింపఁ దగు వారలు గాని కన్యకలు స్వయంవర ప్రీ
యనురక్తులకియుండుఁ గరుణింపక పాపాత్ముం డగు దుష్టుఁడు నన్ను
మంబు విరమింపఁడ, అవ్వాని పురంబు పాతాళబిలమ్మున నసురధర
గణారక్షితంబై యెరికిఁ జొర రాకుండు ననుడు నేకవసుండు యశోవతి
కిట్లనియె. ౨౯౩

క॥ నినునీనెచ్చెలితోడం, దనపురమున నుంచె నంటి దానవుఁడు మనం,
బున సంశయంబుదోఁచెడిఁ,జనుదెంచితివెట్టు లిటకుఁ జంచలనయనా.

గీ॥ హైహయుం డనురాజన్యు నాత్మఁ గోరి, యున్నదాన నటంచు మీ
వన్నెలాఁడి, పలికె నంటివి నను దక్కి పార్థివుండు, హైహయుఁడు
లేఁడు ననుఁ గోరెనా? లతాంగి. ౫౯౫

క॥ మీనెచ్చెలిజనకుం డగు, మానవనాథుండు నన్నుమన్నించి యిడం
గా నీకన్నియఁ గనియెనె? మానక నాతోడఁ జెప్పుమా వెలవేలా.

వ॥ అట్లేని యారక్కసు నడంచి యిప్పుడ యప్పడంతిం దోడ్తె
చ్చి నీవంతం బాపఁ గలవాఁడ నప్పట్టణంబునకు మార్గమ్ము నాకెఱిం
గింపు మని వెండియు. ౫౯౭

ఉ॥ దానవుఁ డాత్మజాత నిటు దారుణరీతిని గొన్నసంగతి
న్మానవనాయకుండు వినెనా? యటులేనిఁ బ్రియత్న మేమియుం
దా నొనరింప కుండునె? సుతాహరణమ్మునకన్న దైన్య మెం
దేనియుఁ గల్గునేఁ యతఁడు హీనబలుండె మృగాక్షి తెల్పుమా.

వ॥ నీ వక్కన్నియగుణమ్ములు చెప్పినదిగోలె మన్మనంబు తదధీ
నంబై యెప్పు డయ్యతివ విడిపింతు నని సంరంభమ్మునఁ బొదలుచున్న
యది నాకుం గమనోపాయమ్ము నొడివి నీ వెట్లు వానిఁ గికురించి వచ్చి
తో తెలుపు మనునయ్యేకవీరునకు యశోవతి యిట్లనియె. ౫౯౯

గీ॥ చిన్నతనమ్మున నొకమంత్రసిద్ధుఁ డిచ్చె, నాకు మంత్రంబు నరనాథ
వ్యాకులత్వా, మడర నారక్కసునిపురమందు నుండు, నెడలఁ దన్మం
త్రరాజంబు స్మృతికి వచ్చె. ౬౦౦

క॥ ఆమంత్రమ్మున దేవిక్, గామపద్రదఁ గొలుతునేనిఁ గలుగును మో
క్షం,బీమెయి నని యోజించి స, దా మనమున నంబ నిలిపి తత్పర
నగుచుక్. ౬౦౧

వ॥ రక్తాంబరయు రక్తనయనయు సృష్టిస్థిత్యంతకారిణియు సౌ
మ్యయు విశ్వేశ్వరియు నగునప్పరశక్తిగుఱించి మంత్రంబు జపియించి

న నాపె యనుగ్రహించి నాకు స్వప్నమ్మునఁ బొడకట్టి యిట్లనియె.

ఉ॥ వైళమ లెమ్ము పొమ్ము సురవైరిభయమ్మును వీడి గంగ కో
బాలరో? యేగు దెంచెడి నృపాలుఁడు హైహయుఁ డేకవీరుఁ డెం
తే లలితుండు మచ్చరణ నీరజబంభరితాంతరంగుఁ డీ
లో లలి నన్నదీతటికి లుంఠితశత్రుఁడతండు పేర్మిమై. ౬౦౩

క॥ దత్తాత్రేయమహాముని, దత్తంబై యెంతకేనిఁ దగియెడిదానిం
జిత్తమున మహావిద్య న, మత్తుండై పఠన చేయు మత్ప్రీతికినై.

వ॥ లక్ష్మీపుత్రుం డగునన్నరవరుండు విహారం బొనరించుచు ని
న్నుం గాంచి శరణంబై రాక్షసుం జంపి యేకావళి విడిపించుఁ బిమ్మట
నీనెచ్చెలి కారాజసుతుం బతిగా నీ వొనరించునది యని చెప్పి యా
పె యంతర్ధానం బగుడు మేల్కాంచి స్వప్నవృత్తాంతంబు వచించిన
నేకావళి ప్రసన్నవదనయై నా కిట్లనియె. ౬౦౫

గీ॥ అప్పరాంబికవచనంబు తప్ప దిష్ట, యేగు మతిరయమున గంగ కీ
వు నాకుఁ, బ్రీతియొనరింపు మనిన నాపెవచనమున, నిటకు వచ్చితిఁ
బరశక్తికృప నృపాల. ౬౦౬

వ॥ జగజ్జననియ నాకు శీఘ్రగమనంబును మార్గజ్ఞానంబును నొ
సంగె నియ్యది యస్మదీయోదంతం బింక నీవృత్తాంతమ్ము నుడువు మను
నయ్యశోవతి కేకవీరుం డిట్లనియె. ౬౦౭

గీ॥ సంపదల నిచ్చుచెలి నాకు జనని స్వాహా, యుండ న న్నేకవీరుఁ డ
టంచు మన్ననంబు పరతంత్రి మయ్యె ననంగజన ్మైనమీాచెలివృ
త్తాంత మానుకతన. ౬౦౮

చ॥ మొదల సమస్తలోకముల మోహము గొల్పెడిదానియందు విం
పొదవ వచించి తంత మదనోదయ మయ్యె గుణమ్ములన్ వచిం
ప దొరఁకొనన్, మనంబు వశమైఖరి నొప్పె «నినున్ వరించె నా
సుదతి” యటంచుఁ జెప్పి నను సుందరి! దాసునిఁ జేసి తింతికిన్.

ఉ॥ ఏమి యొనర్చువాఁడఁ గమలేక్షణ? మీ కుపకార; మెట్లు నా
కామహిళాజనాభరణ, మాయనవద్యవిలాస, యాకన
త్కోమలగాత్రి యున్న యెడకుం జన నౌ నెటు వానిఁ జంపి యా
సామజయానఁ దేర నగు జన్మము సార్థకమై చెలంగఁగన్. ౯౧౦

క॥ ఆపురిమార్గము సెప్పద, యాపరులెవ్వారు? నీవయనుకంపన్ సం
తాపపరీతుని నను సా, ఖ్యోపేతు నొనర్పు మింతయొప్పదె నీకున్.

చ॥ నుడివితివేని వైళమ మనోగమనమ్మున నేగి రక్కసుం
బొడిచి నృపాలపుత్రిక సముజ్జ్వలతేజ మెసంగఁ దెచ్చి పెం
పడరఁగ నిన్నుఁ గూర్చి రయ మారఁగఁ దత్పురిఁ జేర్చి పేర్మిమీ
యొడయనికిం బ్రమోద మిడ నోపుదు నిక్కతుత్రిటిన్ దలోదరీ.

వ॥ ఇట్లు నల్పుట నీకును నాకును మనఃప్రియం బగుఁ బిమ్మటఁ దజ్జనకుండు వివాహం బొనర్చి నన్నాదరించుఁ బరదారాపహర్త యగు నవ్వాని వధించునుపాయంబు నీయధీనంబై యున్నయది తత్పురంబు చూపి మత్పరాక్రమంబు గనుఁగొందుగాక నావుడు యశోవతి ప్రియకారి యగ్నునన రేంద్రువచనంబులకు సంతసించి గమనోపాయం బిట్లు వచించె. ౯౧౩

క॥ జననాథ? మంత్ర మిచ్చెదఁ, గొను మాపై సేనతో నకుంఠితవృత్తిన్
జనియారక్కసునని లోఁ, దునిమెదు తేనేర్తువాహి ధువదన నెలమిన్.

వ॥ అని యత్తలోదరి దత్తాత్రేయునికతనఁ దనకు లభించినత్రిలోకీతిలకం బనుమంత్రం బుపదేశించినఁ దత్ప్రభావమ్మున సర్వజ్ఞతయు సర్వాంతశ్చారితయుఁ గలిగిన నన్నరవరుండు సైన్యసమేతుండై య య్యంగనతోఁ బన్నగావిష్టం బగుపాతాళంబుపగిది రక్షోగణరక్షితం బగుతత్పురమ్మున కరుగుటయు. ౯౧౪

గీ॥ వచ్చుసైన్యమ్ము నీక్షించి పెచ్చుపెరుఁగు, దుడుకుమైఁ గాలకేతుని దూత లెల్ల, నరిగి యేకావళీకన్యకాంతికమున,వినయము లొనర్చు తమపతిఁ గని భయమున. ౯౧౫

వ॥ ఇట్లనిరి.

ఉ॥ సైన్యము చుట్టురా నెగడుచక్కనిరాచకొమారుఁడ ని
క్కన్యకుఁ దోడునీడ యగుకామిని వచ్చుచునున్న దన్యరా
జన్యభయంకరుం డతఁడు శక్రతనూజుఁడొ ? కార్తికేయుఁడో ?
యన్యుఁడొ? చెప్పఁ జొప్పడ దహంకృతి కాకృతి నాఁగఁదోఁచెడిన్

వ॥ యోజనత్రయమ్ములోఁ దత్సైన్యం బున్నయది యిటకు వ
చ్చునంతలో సన్నద్ధుండ వగుము కాదేని యియ్యబ్జాక్షి విడిచి శరణ
మ్మనిఁ గొనుము నావుడుఁ గాలకేతుండు క్రోధమూర్ఛితుండై సబలం
బుగా రక్షోవీరులం బనిచి మరల నేకావళీనికటమ్మునకు వచ్చి ప్రణయ
మ్మున నమ్ముదిత కిట్లను. ౬౧౮

ఉ॥ వచ్చెడివానిఁ దెల్పు మనవద్యచరిత్రుఁడు నీదుతండ్రి దాఁ
బొచ్చెములేనికూర్మిఁ గనుపొంటె వెసన్ జనుదెంచెనేని నే
హెచ్చుగుపేర్మి నిద్ధ మొదు రేగి రణం బొనరింప కింటికిం
దెచ్చి బహూకరించెద ననిం దెగటార్చెద నన్యుఁ డైనచోన్.

వ॥ నావుడు నేకావళి యిట్లను నీబంధనమ్మున నున్ననా కతం
డెవ్వఁడో యెఱుంగ రాదు మజ్జనకుండొండె మత్సహోదరుండొండెఁ
గామి నిక్కంబు మఱియెవ్వఁడో మహాబలశాలియై యుండ నోవు నిం
దుల కతం డేమిటికతమ్మున వచ్చెనో యని శంకింతు నావుడు దైత్యుం
డిట్లను. ౬౨౦

క॥ దూతలు యశోవతియయిట, కే తెంచెన్ సేనగొలువ నెవ్వఁడొ తన
తోఁ, బ్రీతిమెయి రాఁగ ననిరి య, దాతులు నాకితరు లెవరు ?
రాకేందుముఖీ. ౬౨౧

వ॥ ఆతండు నీజనకుండ కా యని తోఁచెడి యశోవతి యిటనుం
డి యెట్లరిగె? నీ వెఱుంగు దే? యని పలుకునాలో మరల దూత లేతెం
చి యిట్లనిరి. ౬౨౨

క॥ డగ్గఱకు వచ్చె సైన్యము, నుగ్గగు నీకంబురము వే గనుంగొని చ
నుమీ, ప్రెగ్గడలతో రణమ్మున, నెగ్గగుఁ దడ వాచరించితే నీక
మనకున్. ౬౨౩

వ॥ నాపుడుఁ గాలకేతుండు తూర్ణంబుగ రథ మెక్కి సేనాయు
తుండై చనునంత నేకవీరుండును హయారూఢుండై కామినీవిరహసంజ
నితక్రోధుండై తలపడియె నిట్లిరువురును దలపడి వృత్రవాసవుల విధ
మ్మున ఘోరంబగుసంగ్రామం బొనర్చునెడ. ౬౨౪

గీ॥ అస్త్రశస్త్రములెల్ల దిగంతరముల, నాక్రమించెఁ దమంబు భూచ
క్రమెల్లఁ, బొదివెఁ గాతరులకు భయం బొదవె నంత, నేకవీరుండు
గదఁ గొని యేసె నతని. ౬౨౫

క॥ వ్రేటువడి రక్కసుఁడు శత, కోటి హతిం దెగినమేటికుధరం బన ను
త్పాటితజీవనుఁడై పడె,నాటోపతఁ దక్కి సైన్య మటునిటుచెదరెన్.

వ॥ పదంపడి యశోవతి సత్వరమ్మున నరిగి యేకావళి కిట్లను.

చ॥ పనిగొని యేకవీరనరపాలకుఁ డుక్కడఁగించి రక్కసుం
దునిమె లతాంగి! నెవ్వగలఁ దొల్గుము నే చనుదెమ్ము నిన్నుఁ దా
వినినకతమ్మునన్ గనఁగ వేడుక చెందునృపాలునిం గృపా
ళుని సదయాంతరంగమున లోఁ గొని యాతనియప్పు దీర్పుమా.

క॥ మున్ను నిను విన్నదాదిగఁ, దన్నెఱుఁగక విరహవార్ధిఁ దవిలిన
నృపునిన్, మన్ననఁ జేయుటకన్నను, బున్నెముఁ బురుషార్థ మొ
కఁడు పుడమిం గలదే. ౬౨౭

వ॥ నాపుడు లజ్జితయై యే నస్వతంత్రనై యాతని నెట్లు వీక్షిం
తుఁ గామార్తుం డగుకతన న న్నతం డెట్లు గ్రహింపకుండు నని చిం
తించుచు యశోవతీసహితమ్ముగ నరయానమ్మున నేకవీరునికటమ్మున కరు
గుటయు. ౬౨౮

క॥ మలినాంబరధారిణి న, న్నళినాక్షిం గాంచి పలుకు నరపతి ‹‹నేత్రం
బులతృష్ణదీర నొకపరి,తళిరుంబోఁడిరో!యొసంగుదర్శన" మనుడున్

వ॥ సిగ్గున్ మ్రగ్గు నగ్గజగమనవైఖరియుఁ గామార్తుం డగు న
న్నరనాథపుత్త్రు నమ్మును గాంచి నీతికోవిద యగు యశోవతి యిట్లనియె.

ఉ॥ ఈనళినాక్షిఁ దండ్రి తగ నీఁదలఁచెన్ మది నీకుఁ; ద్వద్వశం
బై నెగడున్ లతాంగిహృదయం; బొకయుంచుక సైఁచితేని శా
స్త్రానుగతిన్ వివాహ మగు నందఱకున్ హృదయంగమంబుగా
నా, నతఁ డిర్వురం గొని ఘనమ్ముగఁ దత్పుర మేగె నేగినన్. ౬౩౨

వ॥ నృపాలుం డెదురే తెంచి కుమారిక నాలోకించి సంతసించి
యశోవతీనివేదితవృత్తాంతుండై యేకవీరుం గలసికొని గారవించి గృహ
మ్మున కరిగి విధివిధానమ్ముగ దైవజ్ఞనిర్ణీతం బగు నొక్కసుముహూర్త
మ్మున నతనికిఁ గన్యాదానమ్ము చేసి వివాహం బొనర్చి పారిబర్హం బొ
సంగి యశోవతీసమన్వితమ్ముగ నత్తింటి కనిచె. ౬౩౩

గీ॥ అట్లు భార్యాసమేతుఁడై యరిగి పురికి, నేకవీరుండు భోగమ్ము లెన
యుచుండె, నతనితనుజుండు కృతవీర్యుఁ డతనికొడుకు, కార్తవీ
ర్యుండు వంశ మిక్కరణి నెగడె. ౬౩౪

వ॥ నావుడు జనమేజయుం డిట్లనియె.

చ॥ అనఘ! భవన్ముఖాంబుజమునం దుదయించెడి సత్కథామృతం
బును దగఁ గ్రోలు నాకుఁ దుద ముట్టదు తృష్ణ; విచిత్రమై మనం
బెనసెను హైహయాధిపులయెల్ల చరిత్రము, దేవదేవుఁ డ
బ్జనయనుఁ డన్నియున్ సలుపువాఁడు స్వతంత్రత లేక యశ్వమై.

వ॥ కొమరుం గన్నవార్త యత్యాశ్చర్యం బయ్యెడి ననిన వ్యా
సుం డిట్లనియె. ౬౩౬

వ్యాసుని పశ్చాత్తాపము.

సీ॥ విను జనమేజయ! మును నారదుఁడు బ్రహ్మపుత్త్రుఁడు దా నెల్లపుడ
మిఁ జూచు, వాంఛమై సామమ్ముల్ వాయించికొంచు వీణానినాద
మ్ము మోదానుభవము, నొసఁగంగ నొకనాఁడు వెస సరస్వతి యా
శ్రమంబును మునిసవాసంబు శక్య, దంబు పావనమునై తనరు శ

మ్యాపాశ్రమునకు నే తెంచిన మొనసి యేను॥ గీ॥ నర్ఘ్యపాద్యాది సత్కృతు లాచరించి,యాసనస్థితుఁ డై నయయ్యనఘునొద్ద। భక్తి మై నుండి యిట్లంటి ‹‹భవ్య తేజ!, కలదె! సంసారమున నించుక యు సుఖంబు. ౬౩౭

ఉ॥ ద్వీపమునన్ జనించితిని దెంపరియై యట వీడెఁ దల్లి య య్యాపద కోర్చి కర్మమున నయ్యటవిన్ బెనుపొంది యాత్మజా శాపరిపూర్తికిన్ దపము సల్పితి నెక్కుడుకాల మంత న త్తాపసగమ్యుఁ డిచ్చె సుతుఁ దత్త్వవిదున్ గిరిశుండు నా కొగిన్.

గీ॥ వాఁడు వేదంబు పఠియించి పండితప్ర, వరుఁడయి యశంబు గొని నీదువచనము విని, సంసృతిఁ ద్యజించి నాదువిచారమెన్న, కరిగె లోకాంతరంబు నేమనఁగ వచ్చు. ౬౩౮

చ॥ పదపడి హా! శుకా! యనుచుఁ బావనుఁ డౌతనయుంగుఱించి దుః ఖదశ నడంగి మేరుగిరిఁ గాతరతన్ ద్యజియించి మాత నె మ్మదిఁ దలఁపోసి యేగి యట మజ్జననిన్ దగ శంతనుండు మే లొదవ గ్రహించె నంచు విని యుంటి నిటం దప మాచరించుచున్.

వ॥ అంతఁ గొండొకకాలమ్మునకు శంతనుండు దివం బరుగుట యుఁ బుత్రద్వితయసంయుత యగుమజ్జనని విదురయై భీష్మునిచే రక్షిం పఁబడుచుంటయుఁ జిత్రాంగదుండు రాజగుటయుఁ బదంపడి యతండు మృతుండగుటయు విని పుత్రదుఃఖమ్మునఁ గుందుతల్లి నూఱార్పనేగి భీ ష్మసహితుండనై యోదార్చితి మీఁద భీష్ముండు విచిత్రవీర్యునకు రా జ్యం బొసంగి కాశీరాజతనూజుల నిరువురం దెచ్చి సత్యవతికి సమర్పించి న శుభకాలమ్మున వారి నిరువురఁ దనచిన్న కొమరునకుఁ బెండ్లి చేసె నియ్యది విని యేను సంతుష్టుండ నై యుండ నంతట నతండును మత్కా ర్యవశమ్మున ననపత్యుండై రాజయక్ష్మవ్యాధికతన మృతుం డయ్యె దాన సత్యవతి దుఃఖాతురయై యున్నెడఁ గోడండ్రు రైనయంబాంబాలిక లాపెం జూచి సహగమనంబున కాజ్ఞ యిమ్మని ప్రార్థించిన నాపె యొ సంగక నన్ను స్మరియించిన నాకె మనోభావంబు గుర్తెఱింగి యే నట

కరిగి యూపిన్నతమ్ముని కౌర్ధ్వదైహికమ్ము లొనర్చి తల్లి సోదార్చి హస్తి
నగరమ్మునన యుండి యొక్కనాఁడు కృతాంజలినై తల్లీ! న న్నేల
రప్పించితి వచింపు నావుడు సత్యవతి పుత్రా! నీసహోదరు లిర్వురును
ననపత్యులై పరలోకమ్మున కరిగిరి వంశచ్ఛేదమ్మునకుఁ గొంకి నిన్నుఁ
దలంచితి మదాజ్ఞంజేసి గాంగేయుననుమతమ్మునఁ గురుకులాభివృద్ధికై
కడంగి కాశిరాజసుతలయందు సంతతిం బడయు మిద్దాన దోషంబు
వాటిల్ల దన నేను జింతాలజ్జామగ్నుండనై యమ్మహాభాగ కతివినయ
మ్మున నిట్లంటి. ౬౮౧

ఉ॥ ధర్మ మెఱింగి యేను బరదారసమాగమ మెట్లొనర్తు ? దు
ష్కర్మ మొనర్చి వంశమును గాచిన దానఁ దరించి యెంతయుఁ
శర్మగతిం బితృప్రతతి సంతస మందునె ? న్యాయశాస్త్ర స
త్కర్మములుఁ బురాణములు మత్కృతముల్ జననీ? యెఱుంగవే.

ఉ॥ నావుడు నన్నుఁ జూచి వదనమ్మున విన్నఁదనమ్ము దోఁపఁ బు
త్రా ? విను పుత్రశోకముకతమ్మున దైన్యము నందియున్న నా
భావ మెఱింగి యిట్లొనరుపంగదవయ్య ! తమంతఁ బెద్ద లే
యేవిధులాచరింతు రవియే మన కుత్తమధర్మశాస్త్రముల్. ౬౮౩

క॥ ఈవిధి దోషం బయ్యెను, నావచనంబునను నీకు న్యాయ్యం బగు దో
షావహ మయ్యెను బెద్దల, చేవిహితం బైనదానిఁ జేయుదు రనఘుల్

క॥ అని పలుకునంత గంగా, తనయుఁడును దదనుసరణము దగ నిట్లను నో
యనఘా! జననీవాక్యముఁ, గొని విహరింప కిటు లేల [illegible]ంకెను చెప్పుమా

క॥ అని యాతండును జననియు, ననుఁ బురికొల్పిన విచారణం బుడిగి జగ
జ్జననింద్య మైనయాకృతి, కను మోదించి రతిఁ గొంటి ననుజాంగనతో

వ॥ అంత నయ్యంబిక నా మొడల విముఖత్వమ్మునం బొదలి కను
మూయుటకుఁ గనలి «నీ కంధుం డుద్భవించు" నని శపియించి మఱు
నాఁడు రహస్యమ్మున శాపకారణంబు తెల్పి కెఱింగించిన నాపె కోపించి
నన్ను శిక్షించి మరల నిట్లానతిచ్చె. ౬౮౭

ఆ॥ వె॥ కాశిరాజతనయ కడుజన్మనమ్మునఁ, బొలుచుమగువ యంబ చె
యలనఘ, దానిఁ గొని మఱొక్కతనయునిఁ గను మంధుఁ,
డగునె రాజ్యమునకు నర్హుఁ డనుడు. ౬౮౭

వ॥ జననియానతింజేసి విచిత్రవీర్యుద్వితీయభార్య ఋతుమతి యగుదనుక నట వసించి యుక్తకాలమ్మున లజ్జితాననయై శయనాగారమ్మున నున్ననాకడ కగుదెంచినయత్తన్విం గలయ నుంకించితి. ౬౮౮

క॥ రసహీనుని జటిలునిఁ దా, పసుఁ గేళీలోలు నన్నుఁ బరికించి రసం
బెసఁగమిన్స్వేదవదనయై,యసమంజసబుద్ధిఁ బొందు తానుగ యగుడున్

వ॥ పార్శ్వమ్మున వేపమాన యగునామఱఁదలిం జూచి కోపించి «గర్వమ్మున నన్నుఁ గాంచిపాండుర వైతి గాన నీకొమరుండు పాండుం” డగు నని శపించి యాకేయినెట్లో యాపెతోఁ గడపితిఁ బిమ్మట యుక్త కాలమ్మున నిరువురకును నంధుండును బొండుండును గ్రమమ్మున నుద్భవించి ధృతరాష్ట్రపాండునామమ్ములఁ బ్రసిద్ధులైరి, వారలం జూచి సత్యవతి వైమనస్యమ్మున ముదమెడలి సంవత్సరాంతమ్మున నన్నుం జూచి యిట్లనియె. ౬౯౧

క॥ పాయక నాయానతిచే, దాయాదులఁ గంటి వంధతాపాండుత్వా
పాయసము పేతులేగతిఁ, జేయఁగ నగు రాజ్యమేమి సేయుదుఁబుత్రా

వ॥ కావున రాజ్యార్హుం డగుతనయు నొక్కరుఁ గని సన్మానందింపఁజేయు మని యంబాలికం గని మరల నాపొందున కియ్యకొల్పుటయు నాపె యత్త కుత్తరంబీక శయనాగారసంగతుండ నగునాయొద్ద సురూపయౌవనసంపన్నయు విచిత్రాంబరాభరణయుఁ జందనదిగ్ధగాత్రియుఁ బుష్పమాలాలంకృతియు సుకేశియు హంసగామినియుహావభావసంయుక్తయు నగు తనదాసిం బనిచె. ౬౯౩

ఉ॥ నారద? యేమి సెప్పుదు మనంబున కాచెలి నచ్చె దానిబల్
నేరుపుఁ జెయ్వులున్ సురతలీలలునా కనుకూలరీతిఁ జె

న్నారేఁ దదీయసంగతు లసంగకలానుమతమ్ము లయ్యె సా
ధారణరీతి నిస్వరకుఁ దారసమై తగెఁ గూర్మి యొప్పగన్. ౬౫౪

వ॥ దానికిఁ బ్రీతిం జెంది పరవశం బైనచిత్తమ్మున.

గీ॥ సత్యవాది కలాశాలి సర్వలక్షణములఁ బొల్చెడివాఁడు విజ్ఞాన
మైన, రూపెసఁగువాఁడు నీ కొక్కరుఁడు సుతుండు, కలుగు నని
వర మిచ్చితిఁ గాంత కంత. ౬౫౫

వ॥ విదురుం డుద్భవించె నిట్లు మాయావశమ్మునఁ బరక్షేత్ర
మ్మున మూఁగురఁ గొమరులం గని శుకవిరహజనిత మ్మగుశోకమ్ము వాసి
సంతుష్టాంతరంగుండ నైతి నరూపయు నిరాలంబయు జ్ఞానులకు సయి
తము మోహకారిణియు నగుమాయ యకృతాత్ముల కేరికిం ద్యజిం
ప రాదు. ౬౫౬

గీ॥ తల్లి మొదఁ గల్గుబంధంబు దవులఁ జేసె, నాత్మజాతులయందుఁ దదా
ది నాకు, మనము డోలాయమానమై కనదు శాంతి, యనఘ ?
యొక్కెడ నిశ్చయం బంద కుండు. ౬౫౭

చ॥ కరినగరాధివాస మొకకాలమునందు; సరస్వతీతటా
స్థిరత యొకప్డు; వేఱొకగతిన్ జరియించుట యొక్కవేళఁ; గా
ని రహి నొకప్డు నిశ్చలత నెక్కొనువై ఖరి గాన రాదు జ్ఞా
నరతి నొకప్డు డెప్పుడొ మనమ్మున నీగతిఁ దోఁచు నారదా. ౬౫౮

చ॥ కొమరులఁ గంటి మూఁగురను గొంకక; యొక్కనిఁ గాని నాకు శ్రా
ద్ధము నొనరింప నర్హునిఁగ ధర్మము లొప్పవు పారదారసం
గమమునఁ బుట్టుపుత్రికులు గర్మ మొనర్పఁగ యోగ్యులే? వృథా
క్రమమున మాయలోఁ బడితిఁ గర్మవిదుల్ బహి వెట్టు కుందు రే.

వ॥ అని మంతనమ్మునఁ బశ్చాత్తాపమ్మునఁ గుందుచుండఁ బదం
పడి మత్పుత్రుం డగుపాండుండు బలవంతుం డగు భీష్మననుమతమ్మున
రాజ్యమ్ము వడసె దానం జేసి యానందించితి. ౬౬౦

గీ॥ శూరసేనునియాత్మజ సుగుణ కుంతి, మద్రరాజకుమారిక మాద్రి
వీర, లిరువురును నాత్మపత్నులై యెసక మెసఁగఁ, బాండు భూపా
లకుఁడు రాజ్యభార మూని. ౬౬౧

వ॥ ఒక్కెడ ద్విజశాపమ్ము నంది నిర్విణ్ణుండై రాజ్యమ్ము విడిచి యరణ్యమ్మున కరిగె నవ్వార్త వినుకతన నాకు మరల దుఃఖం బను సరించె. ౬౬౨

క॥ సతు లిరువురు గొలువఁగ నా,సుతుఁడున్నెడ కరిగి కొన్ని సూక్తుల
మోదా, న్వితుఁ జేసి కరినగరసం, స్థితు ధృతరాష్ట్రుఁ గని యరుగు
దెంచితి నిటకున్. ౬౬౩

వ॥ పిమ్మట నతండు సతీయుగ్మమునందు ధర్మానిలేంద్రాశ్వినుల కతన ధర్మసమ్మతమ్ముగ క్షేత్రజులఁ బంచపాండవుల యుధిష్ఠిరభీమసేనార్జుననకులసహదేవు లనువారిం గనియెఁ బదంపడి యాతం డొక్కనాఁడు రహస్యమ్మున మాద్రిం గౌఁగిలించినకతన శాపదగ్ధుండై మృతుండై పరలోకమ్మున కరిగెఁ బదంపడి మాద్రియుఁ బతిపరాయణయై యగ్నిముఖమ్మునఁ దదనుగత యయ్యెఁ బిదప శోకమగ్న యగుకుంతి నూరార్చి యచ్చటిమునులు సుతసహితమ్ముగ గజపురమ్మునకుఁ దోడ్కొని వచ్చి భీష్మునకును ధృతరాష్ట్రునకును నొప్పఁ జెప్పి రీవృత్తాంతమ్ము విని యేను హర్షశోకముల కాధారంబ నైతి నంత నప్పాండవులు భీష్మవిదురధృతరాష్ట్రులచేఁ బ్రీతిపూర్వకమ్ముగఁ బోషింపఁ బడుచుండఁ గూరిమానసు లగుధృతరాష్ట్రకొమరులు దుర్యోధనాదులు వీరలతోఁ బరస్పర వైరమ్ములఁ బొదలుచుండిరి పిదప ద్రోణాచార్యుం డేగుదెంచి భీష్మునిచే సన్మానితుండై యక్కుమారులకు విద్యలఁ గఱపుచుండె. ౬౬౪

గీ॥ మున్ను గనినట్ట కుంతిచే ముక్తుఁడైన, కర్ణుఁడును సూతునింటఁ
జక్కఁగను వృద్ధి, నంది దుర్యోధనప్రియుఁడై యొసంగె, దానదు
ర్యోధనుండు తద్దయుఁ గడంగి. ౬౬౫

వ॥ భీమాదులయెడ నధికవైరమ్ము గనుటకుఁ జింతించి ధృతరాష్ట్రుండు విరోధశమనమ్మునకై పాండవులకు వారణావతమ్మున నివాసం బేర్పఱిచె నంత నప్పట్టణమ్మున. ౬౬౬

గీ॥ కుటిలుఁడు సుయోధనునియాజ్ఞఁ గొని పురోచ, నుండు నిర్మించె జతుగృహమండలంబు,
నచటఁ జిచ్చునఁ బాండవు లడఁగి రనుచు,
విని మనుమలై నకతన దుఃఖనిధి నైతి. ౬౬౭

వ॥ అట్లు దుఃఖించుచు వనమ్మునఁ గుంతీసహితమ్ముగఁ బాండుపుత్రులు గన్పట్టిన నఖండానందభరితుండ నైతి. ౬౬౮

క॥ పిమ్మట మత్ప్రీతులై, సమ్మతి ద్రుపదునిపురంబు చని రేవురు పొం
కమ్మగుభూదైవతవే, షమ్ముల నప్పార్థు లతిక్రుశత్వము దొడరన్.

చ॥ నరుఁడు పరాక్రమక్రమమునన్ ద్రుపదాత్మజ గెల్చి తెచ్చె నే
వురకును సాధ్వి యయ్యె నలపుష్పసుగంధియు; గొంతియాజ్ఞఁ ద
త్పరిణయముం గనుంగొని ముదంబు నెదం గనినాఁడ మీఁద న
త్తరుణియుఁ బార్థులుం గలసి దంతిపురమ్మున కేగి రిమ్ముగన్. ౬౭౦

వ॥ ధృతరాష్ట్రుండును వారలకు ఖాండవప్రస్థమ్ము నివాసమ్ముగాఁ గల్పించె నటఁ గృష్ణసహాయుండై యర్జునుండు పావకు సంతృప్తుఁ జేసె.

క॥ వారలు లోకోన్నతులగు, శూరులుపాండవులు రాజసూయ మొ
నర్పం, గా రహి తద్వైభవమును, నారసి యెంతేని మోద మంది
తి నాత్మన్. ౬౭౧

వ॥ మయనిర్మితం బగుతత్సభావిశేషంబు వర్ణింప నలవిగాదు తద్వైభవమ్మునకు సైఁపక దుర్యోధనుం డసూయాగ్రస్తుండై వారలతో దురోదరం బొనర్చి దుర్ద్యూతకుశలుం డగుశకునికతన ధర్మజు నోడించి రాజ్యమ్ము గైకొని యంతఁ బోక ద్రోపది నవమానించె.

క॥ వనమునఁ బండ్రెండేడులు, మనుమలు పాండవులు ద్రుపదమహీపా
త్మజతో, నెనసిరి కష్టమ్ముల నా, మన మది హేతువుగ దుఃఖమగ్న
తఁ గాంచెన్. ౬౭౨

క॥ ఈక్రియ సుఖదుఃఖమ్ముల, కాకర మగుభవమునందు నడుగంటితి ధ ర్మాకలన మెఱిఁగి భ్రాంతిం, జేకొనునా కొక్క తెఱువు సెప్పు మహాత్మా. ౬౭౫

నారద వివాహము.

క॥ ఎక్కడిసతు లెక్కడిసుతు, లెక్కడితలిదండ్రు లకట! యే నిక్క రణిం, జిక్కితి సంసారమ్మున, మక్కువమెయి భ్రాంతి మిగుల మఱపించుటచేఁ. ౬౭౬

క॥ డోలారూఢంబై మది, వాలాయము మఁదము ద క్కి వంతం బడు నా, కేలీల సౌఖ్యసుబ్బు జ, టాలాగ్రణి? దెల్పవే? కటాక్షము పేర్మిఁ. ౬౭౭

వ॥ ఇట్లు మాటికిం బ్రార్థించునాకు నారదుం డిట్లనియె.

క॥ పారాశర్య? పురాణా,ధార? యిటుల్ సారెసారె దర్శింపకు సం,సారమున మోహరహితుం, డారయ లేఁడొక్కరుండు నని యెఱుఁగవొకో. ౬౭౮

గీ॥ హరిహరవిరించులును గపిలాదిమునులు, మాయలోఁ బడి సంసార మార్గమందుఁ, బొరలువారల; నన్ మునుల్ పొగడుచుండ్రు, జ్ఞాని యని; నేను నట్టిఁడఁ గను మొకింత. ౬౭౯

గీ॥ మోహసంగతిఁజేసి యోమునివరేణ్య, భార్యకై మును నాపడ్డపాటులెల్ల, విస్తరించి వచించెద వినుము దాన, నడఁగు నీసంశయము లెల్ల ననఘచరిత. ౬౮౦

వ॥ ఒక్కనాఁడు నేనును బర్వతుండును గలసి భరతఖండంబు చూడం జని యందంద తిరుగుచుఁ బుణ్యక్షేత్రమ్ము లాలోకించుచు మున్యాశ్రమమ్ములు దిలకించుచు నొక్కసమయమ్మున నొకసమయం బొనర్చికొంటిమి. ౬౮౧

క॥ మంచియుఁ జెడ్డ యనుచు లో, నెంచక మనయాత్మఁ బొడమునిచ్ఛల మనలో, నించుకయు దాఁపఁగాఁ జన, దంచితగతి నొక్క రొకరి కది చెప్పఁ దగున్. ౬౮౨

వ॥ ఇట్లు పరస్పరమును సమయం బొనర్చికొని మైత్రి యొసంగ స్వర్గలోకమ్ము విడిచి భూలోకమ్మునఁ గ్రుమ్మరుచుంత గ్రీష్మాంతం బరుగు దెంచె. ౭౮౩

క॥ చాతుర్మాస్యవ్రతమును, బ్రీతిం సంజయుఁ డనునొకపృథివీశుపురం
బేతెంచి సలుపుకొంటిమి, యాతనిసదనమ్మునన్ గృతావాసులమై.

ఉ॥ నాలుగుమాసముల్ దగు ఘనం బగువర్షము లానెలల్ సుఖ
శ్రీ లలిఁ గోరుమానవులు సేయఁగ రాదు ప్రవాస; మాపయిన్
బోలు నొనర్ప నంచుఁ దలపోసి సుఖమ్ముగ సంజయుండు స
చ్ఛీలుఁడు గొల్వఁ దత్పురి వసించితి మెంతయు సంతసమ్మునన్.

వ॥ అన్నరనాయకుండు మాకుఁ బరిచర్య యొనర్పఁ దనకూఁతు దమయంతి యనుదాని నియోగించె. ౭౮౬

గీ॥ స్నాన మొనరింప జలము భోజన మొనర్ప, నిష్ట మగువస్తువులు
శయ్య యెద్దియేని, గోర నయ్యవి మా కిడుఁ గొసరి కొసరి, హెచ్చు
తగ్గులు లేకుండ నిగురుఁబోఁడి. ౭౮౭

వ॥ ఇట్లక్కన్నియ మమ్మిరువుర సేవింప వేదాధ్యయనమ్ములను గాన వినోదమ్ములను గాలమ్ము పుచ్చుచుంటిమి. ౭౮౮

మ॥ అనుకూలమ్ముగ వీణ సుస్వరయుతం బౌనట్లు సారించి నె
మ్మన మానందరసాప్లుతార్ద్రమునన్ మగ్నమ్ముగా సామవే
దనినాదం బొనరింప దాని విని యత్తన్వీశిరోరత్న మె
క్కిన మోహంబునఁ జేర్చి నాయెడలఁ దాఁ గీలించెఁ గామార్తయై.

క॥ ఆతరుణీరత్నం బిటు, చేతోభవుబారిఁ దవిలి చేసెఁ జెయ్యుల్,
ప్రీతి గలిగించె నాకుఁ బు, రాతనకర్మములు దాఁట రా వెవ్వరికిన్.

వ॥ ఇట్లు నాయందు లబ్ధానురాగ యగుకతన నక్కలికిమిన్న స్నానపానాద్యుపచారములయందు మాయిరువుర కొక్కింత భేదంబు సల్పుచుండు. ౭౯౧

సీ॥ స్నాన మొనర్పనుష్ణజలంబునాకిచ్చు శీతలోదకమిడుఁ జెలియయతని
కింపైనపెరుఁగు నా కింతి వడ్డనసేయుఁ దక్రంబువోయునత్తపసికతివ
శయ్య గల్పించుఁ బ్రశస్తమ్ముగానాకు నాతసు శోకభంగి నలవరించు
సొగసుమేల్ చూపులఁజూచునర్ బేర్మిమైఁజూడదారీతిగానుదలియతని

గీ॥ నెల్లయుపచారముల నిట్టు లేకరీతి, మాని తనుఁ గొంచెపఱుచుట
మానిగాంచి, సందియము నెమ్మనమ్మునఁ బొందుపడఁగ, నన్నుఁ గ
ని యిట్టు లను మంతనమ్మునందు. ౬౨

ఉ॥ భోజనమజ్జనాదుల నపూర్వపుఁగృత్యములన్ మనోభవ
శ్రీ జనియింపఁ జేసెడివిశిష్టవిలాసముల న్నినుం గనున్
రాజతనూజ యక్కరణి నన్ గనకుండెడి నిన్ వరింపఁగా
నాజలజేక్షణామణికి నాస్థ జనింపఁగఁ బోలు నద్ది రే. ౬౩

వ॥ నీమనమ్మును నత్తలోదరియందు లగ్నంబకాఁ గనుపట్టెడి.

క॥ మనమనములఁ గలసంగతు, లనయము చెప్పికొనవలయు నం చప్పా
డొన, ర్చినసమయము మఱువంగాఁ, జనునే! సత్యము వచింపు
సందియమేలా? ౬౪

ఉ॥ నావుడు లజ్జ పెంపు వదనమ్మును వంపఁగ నెట్టకేలకున్
భావము డాఁపరామి నిటు పర్వతుతో వచియించితిన్ మునీం
ద్రా! విను మాలతాంగి నను నాథునిఁగా మదిఁ గోరె నట్లనా
కీనళినాక్షియందు రమియించె మనం బిఁక డాఁప నేటికిన్. ౬౫

వ॥ అనుమాటలకుఁ బర్వతుండు కోపాకులుండై నన్నుం గాంచి
సమయోల్లంఘనం బొనర్చి నన్ను వంచించితివి గాన వానరవక్త్రిం
డవు కమ్మని శపించె ననుపదంబ యేనును నోర్పలేమిఁ దాదృశుండనై
యిట్లు ప్రతిశాపం బిచ్చితి. ౬౬

గీ॥ స్వల్ప మగునపరాధంబు సైఁప కిట్లు, శాప మిచ్చిననీ కిఁక స్వర్గ
వాస, మెడలి మర్త్యమ్మునన వసియించుటబ్బు, ననుడు శాపోపహతి
నేగె నతఁడు దరలి. ౬౭

క॥ వానరవక్త్రుఁడనై వీణానినదం బొప్పఁ జేయునన్నుంగని యా,
మీనేక్షణ గానాదర, మూనుటఁ దా వైమనస్య మూనదు వింటే.

గీ॥ అనిననిట్లంటి నేనునో మునివరేణ్య, సుందరాస్యుండవైతి సుదతి నిన్ను
నేగతి వరించెఁ బర్వతుఁ డేడ కేగె, సంగమం బెట్లు చెల్లెఁ జెప్పంగఁ
దగదె. ౧౯౯

క॥ నావుడు నారదుఁ డను వ్యాసా! విను మాయాచరిత్ర మతిగహనము
కా, దే వారింపఁ దరంబే, యేవారికినైన నెందు నేనియుఁ దలఁపన్.

వ॥ ఇట్లు మద్భాగినేయుండగు పర్వతుండు శప్తుండై యరిగిన నే
నత్యంతదుఃఖితుండనై యటనుంటి నక్కన్నెమిన్న యథాపూర్వమ్ముగ
మత్సేవాపరాయణయై యుండెఁ బిదప నత్తలోదరికి వివాహంబొ
నర్ప నెంచి సంజయుండు మంత్రి కిట్లనియె ౨౦౧

ఆ॥వె॥ వరుని రూపవంతు వరగుణసంపన్ను, సుకులజాతు ననఘు శూరు
నొకనిఁ, జూడు మీలతాంగి సొగసునకనుగుణుఁడైనవానిఁ బెండ్లి
యాచరింతు. ౨౦౨

వ॥ నావుడు మంత్రి రాజా! తాదృశులగు రాకొమరుల నేకులు గల
రందు నీ కెవ్వండు నచ్చు నక్కుమారుం దెచ్చి కన్యాదానంబు విధిచో
దితంబుగ నొనర్చి కృతార్థుండ వగు మనుడు సంజయుండు తదన్వేష
ణాయత్తచిత్తుండై యున్నంత దమయంతి యంతయు ధాత్రీముఖమ్ము
న విని తనమనోరథం బద్దానికిఁ దెలిపిన నయ్యది నృపాలుపాలికిం జని
తద్వచనమ్ములు గా నిట్లనియె. ౨౦౩

మ॥ జనకా! నారదునిన్ వరించి యితరేచ్ఛాశూన్యనై యున్న న
న్యుని కీ నెంచకు నక్రోశూన్యమయి సంతోషప్రదంబై రసం
బున నత్కారతి నొప్పి మీనముల కిమ్ముం గాక నిర్దుష్టతం
దనరుం దన్మహతీనినాద మనుసంద్రంబందు నే మున్గితిన్. ౨౦౪

వ॥ అని దమయంతి విన్నవింపు మనియె ననుడు నృపాలుండు
సమీపమ్మున నున్న తనభార్య యగు కైకేయిం జూచి. ౨౦౫

గీ॥ ధాత్రిచెప్పినమాటలు తరుణి వింటె, వరునిఁగా నెట్లుగోరె నవ్వాన
రాస్యఁ, గోరెఁ గాకెట్టు లీఁ దగుఁ గుటిలయూపుఁ, డాతఁ డెటు ద
గు మనదమయంతి కకట. ౨౦౬

వ॥ బుద్ధిహీనతం జేసి కన్నియలకుఁ గార్యాకార్యమ్ములు తెలి
యకుండిన వారించుట మనకుఁ గర్జం బగుట నీవు భిక్షుకుం డతఁ డని
చెప్పి బోధింపు మనవుడుఁ గైకేయి మంతనమ్మునఁ బుత్రి కిట్లనియె ౨౦౭

చ॥ లత కెనవచ్చి యెక్కుడు తళత్తళఁబొల్చెడి నీదుమేను; రూ
క్షతనుఁ డతండు భస్మమును సారెకు మెత్తుటఁజేసి; సుందరం
బతివ! భవన్ముఖం; బకట! యాతఁడు గోఁతిమొగమ్మువాఁడు స
మ్మతుఁ డెటు లాయె నారదుఁడు? మాటలపొందిక గోఁతికొప్పునే

క॥ నరులకు వానరులకు, నెక్కరణిన్ మాటలు పొసంగుఁ గాకతఁడు
సదా, తిరుగున్ భిక్షుకుఁడై యా,దర మెటు నీ కబ్బె నిట్టితాపసు
మీఁదన్. ౨౦౯

ఉ॥ అందముఁగోరుఁ గన్నె; నృపులం దది వొల్చు లతాంగి! యిట్టిసీ
మందత కేమి యందు మతిమాలిననీ కయి కుందె రాజు, సొం
పుం దగుమోలతీలత బుబూలనగోపరి లగ్నమైన దా
నిం దిలకించి ఖేదమును నెక్కొనకుండెడివార లుందురే ౨౧౦

క॥ మృదుతాంబూలీదళముల, నెద నప్పళిమ్మున కొసంగ నెవఁ డొప్పె
డి? నా, రదుచేతఁ బడ్డ నినుఁగని, ముదితలు నవ్వరె వివాహమున
నాతలీ. ౨౧౧

వ॥ అని పలుతెఱంగులఁబోధించుతల్లికి గానరసకోవిద యగుసద్ద
మయంతి నామెడఁ గృతనిశ్చయయై యిట్లనియె ౨౧౨

క॥ మొగమును సామ్రాజ్యమ్మును, సొగసును ధనమేల శుద్ధశుంఠకుఁ
దల్లీ!, మొగమును సామ్రాజ్యమ్మును సొగసును ధనమేల రసవశుం
డీతనికిన్. ౨౧౩

క॥ గానరసమ్మున హరిణులు, మే నెఱుఁగక ప్రాణ మిచ్చి మేల్ వడయ
నిసీ! మానవులు గొండఱేరస, మానంగాలేరుజన్మమది యెందులకో

గీ॥ అరయ సప్తస్వరాత్మిక యైనవిద్య, నెఱుఁగు నారదమునిచంద్రుఁ
డెఱుఁగు హరుఁడు, వ్రేలు మడిచి వచింపఁగ వేఱొకండు, గానఁ
గా రాఁడు మూఁడులోకముల నెందు, ౨౧౫

చ॥ ధనమును రూపముం మిగుల దర్పము గల్గి రసజ్ఞభిన్నుఁడౌ
జనవరు గర్వధూర్వహు వెసన్ వరియించి తదీయమైత్రి నె
క్కొను చెలికిం బ్రతిక్షణ మగున్ మరణంబు రసజ్ఞుఁడైన ని
ర్ధనుని వరించి తాఁ బ్రతిపదమ్ము ముదమ్మున నుండ నయ్యెడిన్.౨౧౬

గీ॥ మూర్ఛనాజ్ఞానభేదమ్ము మొట్టమొదటి, కరసి స్వరవేదియై గ్రామ
పరిచితిఁ గని, యష్టరసవేత్త యగునరుం డంగవికలుఁ, డయ్యునా
నంద మొనఁ గూర్చు నంగనలకు. ౨౧౭

క॥ స్వరవేత్త యైనగాయక, వరుఁ డిడుఁ గైలాసనుఖము వమ్ముగ మూ
ర్ఖుల్, సురనదికి సరస్వతికిం, దిరుగుదు రీరస మొకింత దెలియనికతనన్

క॥ స్వరభేద మెఱుఁగనేనియు, నరుఁ డయ్యును నతఁడు దేవనాథుఁడ
దానిం, బరిశీలింపఁడయేనిన్, సురనాథుం డయ్యుఁ బశువుసుమ్మ
తఁ డంబా. ౨౧౮

గీ॥ మూర్ఛనాతానసమ్మోహమున మనమ్ము, గరఁగుహరిణులు పశువు
లు గావు సూవె, దాని విని సంతసంబు నందనినరుండు, తల్లి! ప్ర
త్యక్షపశువు తథ్యముగ వినుము. ౨౨౦

క॥ వినఁ జెవులు గలిగి మోదం, బెనయనియరసికులకన్న నెంతే మో
దం, బును గానరసముకతనన్, గనుఁ శ్రోత్రములు మేలు కాకోద
రముల్. ౨౨౧

క॥ గానంబువినికి పశువుల, నానందరసాబ్ధి నోల లాడించెడి న, ద్దాని
వినఁ బెద్ద లాదర, మూనని వో వారిజన్మ మొకజన్మంబే. ౨౨౨

చ॥ తెలియఁడు గాక నారదునుదీర్ణ గుణమ్ములు రాజు; ముజ్జ గం
బులఁ గలఁడే యొకం డతనిఁ బోల్పఁగ గానమునందుఁ; బూర్వమే
వలచినదాన నమ్మునిని; వానరవక్త్రిము శాపకారణం
బలవడి నేఁడు వచ్చె నెటులైన నతండు ప్రియుండు నా కగుణ్. ౭౨౩

క॥ తురగాస్యులుగా రేకి, న్నరులెల్లరువారిఁగాంచినరుఁడెవ్వడు గా
నరసజ్జుఁడాదరింపఁడు, మురువందియువిద్దెలేని మొగమేమిటికిణ్. ౭౨౪

వ॥ అమ్ముని యెట్టిఁడైన నాకుం బ్రియుం డతనిఁదక్క వేఱొ
క్కని మదనుండైన నే నొల్ల ననియు నాగ్రిహమ్ము ద్యజియించి న
న్నమ్మునికిచ్చి వివాహం బొనర్పు మనియు నీ వరిగి మజ్జనకునకు బో
ధింపు మనుడుఁ గై కేయి భర్త కడ కరిగి కడచినవృత్తాంతమ్ము విన్నవిం
చిన నతండును నా కోరిఁగ నంగీకరించి వివాహసంభారమ్ము లొనర్చి వి
ధివిధానంబుగఁ బెండిలి యొనర్చెఁ బిమ్మట వానరవక్త్రిండ నగుకతన
దందహ్యమానం బగుమనమ్ముతో నచ్చటన యుంటి నక్కన్నియ న
న్ను సేవింప నేతెంచినప్పుడెల్ల మన్మనంబు శోకమగ్నం బగు నావై
రూప్యమ్మునకు దమయంతి యించుకేనియు శంకింపక సంతసమ్మునం బొ
దలు నట్లు కొంతకాలం బరుగుమీఁదఁ బర్వతుండు నానాతీర్థమ్ములు
సేవించుచు ధరణినెల్లెడఁ గుమ్మరి మగుడ నన్నుఁ జూడ నేతెంచి నా
చే సన్మానితుండై యాసీనుండై నన్నుం గృతదారు వానరాస్యుఁ జిం
తావిష్టుఁ గాంచి యత్యంతదుఃఖితుండై మేనమామ నగునాయెడ ద
య గలిగి యిట్లనియె. ౭౨౫

గీ॥ కోపమున మున్ను శాపమ్ము గొంక కిడితి, నిపుడు నిష్కృతి నొన
రింతు నీనృపాల పుత్రికై, కరుణించితిఁ బూర్వరీతి, సుందరాస్యుం
డ వగుము మత్సుకృతపటిమ. ౭౨౬

వ॥ అంత నేనును నతని కిట్లంటి నీశాపమ్మునఁ గలుషితచిత్తుండ
నై శపించితి నిపుడు ప్రసన్నుఁడనై నీకు శాపమోక్షం బొనర్చెద
నెప్పటియట్ల నీకు స్వర్గగమనం బలవడుఁగాక నాపుమఁ బర్వతుండు

సంతుష్టుండై తనంత నరిగెఁ, బదపడిరాజపుత్రి పట్టరానిసంతోషమ్ము నఁ దల్లికడ కరిగి యిట్లువిన్నవించె. ౭౨౭

గీ॥ మాత? నీదుజామాతకు మగుడ నుంద, రాన్యత ఘటిల్లెఁ బర్వతుం డాగ్రహంబు, విడిచి శాపమ్మునకు ముక్తి నుడువుకతన, ననుడుభర్త కుఁ జెప్పె నయ్యతివ యరిగి. ౭౨౮

వ॥ పిమ్మట సంజయుండు తద్వచనశ్రవణంబున సంతుష్టుండై స మంత్రిపురోహితమ్ముగా నాకడ కరుదెంచి పారిబర్హం బొసఁగి మద్భా గినేయునకుఁ దగుధనం బిడి గారవించె. ౭౨౯

క॥ ఏరికినైనఁ గలదె సం, సారమ్మున సౌఖ్య మెట్టిజ్ఞానులకున్ మా, యారచన దాఁట శక్యమె, యారయ మిది యెల్ల నాకు ననుభవ మయ్యెన్. ౭౩౦

గీ॥ కామమును గ్రోధమును నహంకారము మద, మత్సరంబులు లోభంబు మమత యివి య, హీనబలములు వీని జయించు నెవఁడు, త్రిగుణహేతుకమై యొప్పు దేహ మొంది. ౭౩౧

వ॥ వినుము మున్నొక్కనాఁడు విష్ణువుతో వనమ్మున నేగుచు హాస్యవినోదమ్మున నమ్మహాత్ముకతన నేను స్త్రీరూపమ్ము గని మాయాబ లమోహితుండ నగుటంజేసి యొకరాజునకుఁ బత్నినై యనేకులఁ గొ మరులఁ గంటి నావుడు నే నిట్లంటి. ౭౩౨

ఉ॥ నారద? సందియం బొకఁడు నామదిఁ దోఁచెడి జ్ఞాని వైననీ వేరహి నారి వైతి? సుతు లేన్నృపుసంగతి నుద్భవించి? రీ పూరుషభావ మెక్కరణిఁ బొందితి పిమ్మట? మాయ యెంతకు న్నేరదె తన్మహత్త్వము గణింపఁ దరంబె వచింపు నావుడున్. ౭౩౩

నారదుఁడుస్త్రీయయిసంతతింగనుట

వ॥ నారదుం డిట్లను దేనికతన బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంత మీజగం బు పరిభ్రమించుచుండు నమ్మాయ దుర్విభావ్యయు నజయు యోగిను ల్జ్ఞేయయు నని యెఱుంగుము. ౭౩౪

గీ॥ సత్యలోకమ్మునుండి సుస్వరము సామ, గానము నొనర్చికొంచు నేఁ
గదలి విష్ణు, దర్శనాకాంక్ష నెమ్మదిఁ దవిలి యరిగి, సకలలోకమ్ము
లును బేర్మి సంచరించి. ౨౩౫

శా॥ శ్వేతద్వీపమునందుఁ గౌస్తుభమణిశ్రీరాజితోరస్స్థలున్
బీతద్యోతిపటున్ మహాత్ము గరుణాబ్ధిన్ శంఖచక్రాదికో
పేతున్ బాహుచతుష్కభాసురు జలస్ఫీతాంబుదశ్యాము ల
క్ష్మీతన్వీసహచారిఁ గంటి నతులక్రీడాపరున్ శ్రీహరిన్. ౨౩౬

ఉ॥ ఆతనిభార్య రూపవరయౌవనగర్వితసింధుజాత భూ
షాతతిభాసమాన ననుఁ జక్కటిఁ గాంచి గృహమ్ములోనికిన్
వే తరలెన్ బదంపడి శివప్రవరేద్యు రమేశు మ్రొక్కి శం
కాతిగమైనచేతమున నమ్మధువైరికి నిట్లు వల్కితిన్. ౨౩౭

క॥ విటుఁడనొ ధూర్తుండనొ నే, జటిలుఁడ జితమాయుఁడన్ బ్రశ
స్తహృదయుఁడన్, దటుకున ననుఁ గని చనె నీ, కుటిలాలక యి
ట్లొనర్పఁ గూడునె యెందున్. ౨౩౮

వ॥ నావుడు గర్వధూర్వహమ్ము లగుమద్వచనమ్ములకుఁ గనలక
వీణాలాపమధురమ్ము లగువచనమ్ముల నద్దేవుం డిట్లనియె. ౨౩౯

క॥ పతిఁ దక్క నన్యసన్నిధి, సతి నిలువం దగదు నీతిచందం బిది యే,
మతిమంతు లైనమాయా, గతికిన్ లోఁబడక యుండఁగాఁ గలరె
మునీ. ౨౪౦

క॥ జితమారుతులున్ సాంఖ్య, స్థితివేత్తలు నైనమునులు దేవతలును
ద, ద్గతు లగుచు నుండ, మాయా, గతి గీశజ్ఞునకు నీకుఁ గడవఁ ద
రంబే. ౨౪౧

గీ॥ ఏను బ్రహ్మయు శివుఁడును నిద్ధతేజు, లైనసనకాదులును దదధీను
లకట!, దేవతిర్యఙ్మనుష్యాది దేహధారు, లం దెవఁడు దాఁటు నమ్మా
య నజ నమేయ. ౨౪౨

వ॥ వేదవిదులొండె యోగవిదులుండెఁ ద్రిగుణమయ దేహధారుల కాని యన్యులుకారు తాదృశుల కేరికిని నయ్యాది జయింప వశముకా దని యెఱుఁగుము, మఱియు రూపహీనమ్మును స్వరూపకారియు నగుకాలమ్ముగూడఁ దతాత్మకమ్ముకా నెఱుంగునది. ౭౮౩

ఉ॥ కాలవశమ్మునన్ వఱలు జ్ఞానియు మూర్ఖుఁడు మధ్యముండు న
క్కాలము సేయు ధర్మరతుఁగా వికలాత్మునిఁగాఁ దదన్యుఁగా
శీలమొ కర్మమో యిటులు చేయుటకున్ మఱి యన్య మెద్దియో
మూల మెఱుంగ రా దఖిలమోహనమై తగుఁ గాల మెయ్యెడన్.

వ॥ అని చెప్పి యమ్మహామహుండు విరమించుటయు నేను విస్మయావిష్టుండనై మహాత్మా? మాయ యనఁగ నెట్టిది? దానిబలం బెంత? రూపం బెట్లుండు? నది యెట వసించు? దేని కాధారం బగు? నానతిచ్చి నాకు నద్దాని నగుపడఁ జేసి యనుగ్రహింపు మనవుడు రమేశుం డిట్లను నయ్యాది త్రిగుణయు నఖిలాధారయు సర్వజ్ఞయు సర్వసమ్మతయు నజేయయు ననేకరూపయునై జగం బఖిలంబును వ్యాపించి యుండు. ౭౮౫

ఆ॥ వె॥ దానిఁ జూడ నభిమతం బేని గరుడు నా, తోడ నెక్కి మిపుడ తొలఁగి చనుద, మజతనూజ మాయ నరయుంగఁ జేసెద, దానిఁ గాంచి ఖేద మూన నలదు. ౭౮౬

వ॥ అని వినతాసుతుని సంస్మరించిన నతండు సన్నద్ధుండై యరుగుదెంచెఁ బదంపడి యిరువురమును నతనినధిష్ఠించిన నాగరుత్మంతుండు వాయువేగమ్మునఁ గదలి హరిప్రేరితుండై వైకుంఠమ్ము విడిచి.

క॥ పురములు వనములు నదులున్, ధరములు మునిపల్లెలున్ హ్రదమ్ములు మాకుం, గర మానంద మొసంగఁగఁ,దిరిగితిరిగి యాతఁ డొక్క దేశము చేర్చెన్. ౭౮౭

మ॥ అటఁ గన్గొంటిమి కాన్యకుబ్జ మనుపేర్ డాపొలికిన్ జేరువన్
దటరాజద్ద్విధాగమంబు కమలాధారంబు నానావిధో

త్కటవర్ణస్వరభాస్వరాండజసముద్యన్మధ్యభాగంబు సం
ఘటితానందము స్వచ్ఛనీరము తటాకం బొందు గానం బడెన్.

వ॥ అయ్యెడ శ్రీహరి నా కిట్లనియె.

క॥ నారద? కనుగొంటివె కల్హారచ్ఛన్నంబు సారసారావరసో
దారంబు స్వచ్ఛనీరం, బై రంజిలునీతటాక మపరిమితహితమై. ౭౯౦

వ॥ అని పల్కుచు మందస్మితకందళితముఖారవిందుండై నాచి
చిటికెనవ్రేలు పట్టికొని స్నిగ్ధచ్ఛాయం బగుతత్తటమ్మునకు డిగి సరోవ
రంబుపొంత దృష్టి నిగుడ్చి మరల నిట్లనియె. ౭౯౧

క॥ అరసితె సాధులచిత్తము, కరణిన్ స్వచ్ఛమ్ము లగుచుం గ్రాలెడిం
గంజా, త రజస్సౌరభపరిచితి, సురుచిరములు జలము లిందుఁ జూ
పఱు వొగడన్. ౭౯౨

వ॥ ఈసరోవరమ్మున స్నానం బొనర్చి పిదపం గాన్యకుబ్జపురమ్ము
వీక్షించి యరుగుదము మొదల నీవు స్నాతుండవు గ మ్మనుపదంబ
యేనును నొనర్చెద నావుడు వీణయు మృగాజినమ్మును నొక్కెడ నుం
చి తీరమ్మునకుం జని పాదప్రక్షాళనం బొనర్చికొని కరంబులు గడిగి శి
ఖాబంధం బొనర్చి కుశలు ధరించి కృతాచమనుండనై లోనికిం డిగి
స్నానంబు సలుపునంత. ౭౯౩

క॥ హరి చూచుచుండ నాకుం, బురుషాకారంబు వోయి భూషణకాం
త్యుద్ధురమై స్త్రీరూపము కర, మరుదుగ సంప్రాప్త మయ్యె న
ది యే నెఱుఁగన్. ౭౯౪

వ॥ అంత హరి నాకృష్ణాజినమ్మును వీణయుం బుచ్చికొని గరు
డు నెక్కి యొక్కక్షణమ్మునన తనభవనమ్మున కరిగె. ౭౯౫

క॥ వ్యాసా? యేమని చెప్పుదు, నాసంగతి వీణయున్ మృగాజినమున్
శ్రీ, వాసుఁడును స్మృతికిఁ దగులరు, కాసారము వెడలి తటము గ
నుఁగొనునాకున్. ౭౯౬

శా॥ ఆలీలన్ జెలినై సరోవరతటంబందుండి సల్లిక్కు_లున్
బోలం జూచెడివేళ భృత్యులు గజమ్ముల్ ఘుటముల్ తోడ రా
నాలస్యం బొకయింత లేక యరదం బాదిక్కు_ రా నిచ్చి నన్
దా లౌల్యం బడరన్ గనుంగొనియనున్ దాలధ్వజుం డొప్పగన్

క॥ నరసుందరివో? సురపం, కరుహాక్షివొ? నాగకన్యకామణివో? కి
న్నరమత్తకాశినివో? యెం, టరివై యిట్లుంటి వక్కటా? గజగమనా

క॥ బాలవు యౌవనరూపవి, శాలవుఁ నినుఁజూచి మనము చంచలమై రా
గాలోల మయ్యెఁ బొడిలి, కాలేదే నీకు నిజముగాఁ దరళాక్షీ

ఉ॥ ఏమిటి కీసరోవరము నెల్లెడఁ గన్గొనె దోలతాంగి? నీ
కై మరు లూనినాఁడ నను నారసి చేకొని పేర్మి మీఱ ని
స్సీమసుఖమ్ములం బడయఁ జెల్లదె యింత యనాదరంబె నా
గా మహీపాలసూను నటఁగాంచి వచించితి లజ్జపెంపునన్.   ౭౬౧

క॥ నీయిచ్చవచ్చినట్టుల, న్యాయగతి న్నన్నుఁ జూడు నావుడు నృపుఁడ
త్యాయత మగు ప్రేమమ్మున, నాయనురాగంబెఱింగినరయానమ్మున్.

వ॥ తెమ్మని భృత్యుల నియోగించిన వారలు చతుర్వాహ్యమ్ము నమృద్వాస్తరణసంయుతిమ్మును గౌశేయాంబరవేష్టితమ్మును ముక్తాజాలవిభూషితమ్మును జతురశ్రిమ్మును సువర్ణఖచితమ్మును విశాలంబును మనోహరంబును నగుశిబికం దెచ్చిన నద్దాని నధిరోహించి యారాజసుత్తముపెను వెంటఁ దత్పురమ్మున కరిగి శుభలగ్నమ్మున నగ్నిసాక్షికంబుగ నతనిచే వివాహితనై సౌభాగ్యసుందరి యనునామమ్మున నొప్పి యతనికిఁ బ్రాణమ్ముల కెక్కు_డై సంభోగ సుఖమ్ము లొనఁగూర్చుచుంటి. ౭౬౩

ఉ॥ ఆనృపుఁ డెల్ల కార్యములయం దపరక్తి వహించి మించి యు
ద్యానములందు దీర్ఘికలయందు గృహమ్ములయందు వారుణీ
దానమస్కు_డై రతులతోఁ దులఁదూఁగుచు రాత్రియుం బవల్
తా నెఱుఁగంగ లేక పరతంత్రత వర్తిలు నా కధీనుఁడై.   ౭౬౪

శా॥ వ్యాసా! యేమనిచెప్ప వచ్చు విను మాయాచాకచక్యంబు క్రీ
డాసక్తిన్ దగు లోనునా కడఁగె బ్రహ్మజ్ఞానపుంభావవి
శ్వాసంబుల్ మఱి ‘‘యేన పట్టమహిషిన్ సర్వంబు నాసొమ్ము నా
కేసాధ్వీమణు లీ’’డటంచు మది నెంతేఁ దాల్తు గర్వాంధతన్. ౭౬౫

గీ॥ ఇటు లహర్నిశ మాభూపు నెనసి ద్వాద, శాబ్దముల్ కామకేళీవి
హారములను, గొనఁగ నంతట వేకఁటి యనుఘటించె, బార్థివోత్త
ముఁ డానంద వార్ధి మునుఁగ. ౭౬౬

క॥ చూలాలినైన నను భూ, పాలుఁడు దగ బుజ్జగించి బాలరో! నీ కెం
దే లోలత నాఁ జెప్పం, జాలన్ లజ్జాభరం బశక్య మ్మగుటన్.౭౬౭

క॥ పదినెలలు నిండఁ గంటి శు, భదినమ్మున నొకతనూజుఁ బార్థి
వుఁ డానం, దదశఁ దగి యుత్సవం బ, భ్యుదయంబునఁ జేసె నింగి
భూమియు ముట్టన్. ౭౬౮

వ॥ బ్రాహ్మణానుమతమ్మున నక్కొమరునకు వీరవర్మ యనునామ
మ్ము వెట్టియానందసాగరమ్మున నోలాడుచుండఁ బిదప రెండువత్సరమ్ము
ల కింకొక్కరుఁ గంటి భూపాలుండు వానికి సుధన్వుం డనునామం బిడి
యె నట్లు క్రమక్రమమ్ముగ ద్వాదశపుత్రులం గని మోహావశమ్మున
వారల లాలించుచున్నంత మరల నెనమండ్రు కొమరు లుద్భవించిరి.

క॥ నృపతికి నాకును గార్హ, స్థ్యపదవి సఫలం బటంచు దానం దోఁ
చెన్, రిపుశాసకు లీకొమరుల, కుపయమ మొనరించె భూపుఁ డొ
క్కొక్కరికిన్. ౭౬౯

క॥ కొడుకులు కోడండ్రిరు న, క్కొడుకులకొడులును వారికులకాంత
లు నే, ర్పడ నధికమై కుటుంబపు,గొడవ విశేషించె మదికిఁ గుతు
కం బొదవన్. ౭౭౦

గీ॥ అంత నొకయెడ నైశ్వర్య మమరు దుఃఖ, మొక్కయెడఁ గల్గు
సౌఖ్యంబు నొక్కయెడల, నెసఁగు నొకఁడు గృశించుఁ బెంపెన
యు నొకఁడు, పెద్దగేస్తుల కియ్యది విహితమకద. ౭౭౧

ఆ॥ వె॥ కొడుకులందు నట్లు కోడండ్రందు మ, నుమలయందు వారి
ప్రియుదలందుఁ, గలుగు నొక్కతతిని గలహంబు లయ్యావి, తీర్పు
లేక నాకు దిగులు దగులు. ౨౨౨

క॥ బలవంతులు నాపుత్రులు, కులసంభవలెల్ల నాదుకోడండ్రు
నా, కలిమికి వేఱొకకలుకుల, కలుములు సరియే యటంచు గర్వ
ము ప్రబలెన్. ౨౨౩

గీ॥ ఇట్లహంకారమున మున్గి "యేను నార, దుండ న న్నిట్లు చేసె
నప్పుండరీక, లోచనుం" డని యొక్కింత లోనఁ దలఁప, కెలమి
సంసారసాగర మీఁదుచుంటి. ౨౨౪

వ॥ అంతఁ గొంతకాలమ్మున దూరదేశంబునుండి యొక్కనృపా
లుండు సైన్యసమేతమ్ముగ నక్కాన్యకుబ్జపురం బరికట్టిన నాకొమరులు
ను మనుమలును రథవారణతురంగమపదాతిసమేతమ్ముగ రాజుతోడ
నతని నెదుర్కొనినఁ దుములం బగుసంగరంబు ప్రవర్తిల్లె. ౨౨౫

క॥ ఆసంగరమున శత్రుల, చే సమసిరి కొమరులెల్లఁ జేయునదియులే,
కాస యెడలి నరపాలుఁడు,తా సదనమ్మునకు వచ్చెఁ దద్దయు నార్తిన్

వ॥ నన్నుం గాంచి పుత్రపౌత్రులెల్ల శత్రునిహతు లగుటఁ
దెల్పిన నేనును శోకంబు పట్టఁజాలక రణభూమి కరిగి. ౨౨౬

ఆ॥ వె॥ కొడుకులార? నాదుకడుపునఁ జిచ్చిడి, యడవి నిల్లుగట్టియాత్మ
జాతు, లెల్లఁ దోడఁ రాఁగ నేగంగఁ దగునె దు, ర్వారమైన దై
వవశముకతన. ౨౨౭

వ॥ ఇట్లొడలెఱుఁగక నానావిధమ్ముల విలపించునాకడకు మధు
సూదనుండు వృద్ధవిప్రవేషమ్మున వచ్చి నన్నుం గాంచి యిట్లను. ౨౨౮

ఉ॥ ఏల విచారమంద వినుమీ? భ్రమ గాక మఱెవ్వ రీసుతుల్
పోలఁగఁ జూడు నీవెవ తెవో? యొకరొడ్డకు నేమి గావలెన్?

గాలవశమ్మునన్ మృతిని గాంచినవారల కింత యేల? యీ
జాలము మాని స్నానమును సల్పి నివాపకృతిం బొనర్పుమా. ౨౮౦

క॥ పరలోకగతులకొఱకై, వ్వారునింటం దాన మాడవలవను తీర్థం, బరి
గియుటఁగుఱింకులిడుటయు, మరియాదసమస్తధర్మమార్గములంటన్.

వ॥ అని పలికి బంధుసహితమ్ముగా నన్ను వెంటఁ బెట్టికొని య
మ్మహామహుండు పుంతీర్థంబనునొక్కసరోవరమ్మునకుఁ జేర్చి యోదార్చి
యిట్లనియె. ౨౮౧

ఉ॥ స్నాన మొనర్పు మిచ్చట; మనమ్మున నెవ్వరి కేడ్చుదాన వో
మానిని! యెన్నిజన్మములు మాటికి నెత్తితో? భర్త లెందఱో?
సూనులుఁ దండ్రులున్ మఱియు సోదరులన్యులు నెందఱైరో స్వ
ప్నానుగతిం జెలంగు భవమందిటు భ్రాంతి వహించు టొప్పునే.

వ॥ అనునాతని ప్రేరణమ్మున నప్పురుషతీర్థమ్మున మునిఁగి తల
యెత్తునంతకుఁ బురుషాకారుండనై తటంబున మహతియుఁ గృష్ణాజి
నంబును బూనియున్న కమలలోచనుం గాంచి. ౨౮౪

క॥ "ఏనారదుండ నన్నున్, శ్రీనాథుం డిట్లొనర్చె స్త్రీగా" నని నా
లో ననుకొనియెడియాలోఁ, దా నిట్లను రమ్ము నారదా! తడవేలా

క॥ అనునాతనిపలుకుల నొ, డ్డనకుం దగ వచ్చి చూచుడున్ వెనుకటి
య, వ్వని తాత్వం బప్పటి పుం, స్త్వనిరూఢియు మఱపువచ్చె సక
లము ననఘా. ౨౮౬

వ॥ అట్లు స్వస్వరూపంబు ప్రాపించి బ్రాహ్మణుండనై యున్న
నన్నుం జూచి యానృపాలుండు విస్మయావిష్టుం డై నాభార్య యిట్లు
ముని యగుట కేమికతం బని యోజించుచు. ౨౮౭

ఉ॥ హా యను నన్ను వీడఁ దగవా పగవాఁడనె యోమృణాలబా
హా? యను నెట్టు లాఁగఁ దగుఁ బ్రాణము లిమ్మెయిఁ గాంచనాభ దే
హా? యను రాజ్యమేల నిను నందక వాక్యజితాంగజాత వా
హా? యను మాట కుత్తరమునైన నొసంగవు నిస్పృహా? యనున్.

చ॥ వెనుకటిప్రీతి నాయెడల వెక్కసమాయెనె యిప్డు? లేక యి
వ్వనమున మన్కి మత్స్యములపాలయితో? వరుణుండు నాయదృ
ష్టనియతి నిన్ గ్రహించెనో? విశాలవిలోచన? కృత్రిమంబు గా
దనఁ దగు నీదుపేర్మి సుతులం; దటుగామి నిటుల్ ఘటించునే.

క॥ దీనుఁ డగుపతిని విడిచియు, సూనులయెడఁ బేర్మిమిగులఁ జొప్పడు
కతనన్, దో నేగితి భార్య వు,తాత్రినుగతికిఁ జెడితి నేమియనుకొం
దు నిఁకన్.   ౭౯౦

క॥ ఇటులైనను మృతి నాకున్, ఘటియింపద దుఃఖ మెవరికడఁ జెప్పా
దున,క్కట రాముఁడైన లేఁ డు,ద్భటభార్యావిరహదుఃఖభరమతఁ
డెఱుఁగున్.   ౭౯౧

క॥ సనుచిత్తులు దంపతులొ,క్కమొగిన్ మృతిఁబొందునట్లుగా సల్పఁడ
దైవ, మమ; మునులొనర్చి రుపకా,రము శాస్త్రములందు సహామర
ణము సతులకున్.   ౭౯౨

వ॥ అని బహు ప్రకారంబుల విలపించుతాలధ్వజునకు మధు
సూదనుండు సయుక్తికమ్ములగువచనమ్ముల నిట్లనియె   ౭౯౩

గీ॥ ఏల దుఃఖించెదవు నరపాల? నీదు, భార్యయేమాయెధర్మంపుఁబద్ధతు
లను, వినవె? బుధసేవ లేదె? యీవెలఁది యెవ్వ?రీ వెవరు? యో
గము వియోగ మెట్లు మీకు.   ౭౯౪

గీ॥ అధిప? సంసార మనుప్రవాహంబునందు, నెవరి కెవ్వరు? రోదన
మింత యేల, యింటి కరుగుము నౌకపై నెక్కి దాఁటు, వారిచందం
బకాదె సంసారరీతి.   ౭౯౫

క॥ నీ కాలతాంగితోఁ దగె, నేకతమున యోగ? మెఱుఁగుదే నీవు స్మపా
యాక లికితల్లి దండ్రుల, శోకింపకుమైవచర్య చోద్యముకాదే. ౭౯౬

గీ॥ కాకతాళీపసంగమక్కలికిపొందు, గాన శోకంబువిడిచి వేగ గృ
హ మేగి, కాలచోదిత మైనభోగంబు గొనుము, వచ్చినట్టులయేగె
నవ్వనరుహాక్షి.   ౭౯౭

క॥ రోదన మొనర్చి నీ వీ, మోఁదం దేఁగలవె దాని;మేకొను యోగం
బేదియు దైవాధీనతఁ, గాఁదగునద్దాని నాఁగఁగా శక్యంబే ౯౭

గీ॥ కాలవశమునఁ గల్గుభోగంబు దాని, కతనన యడంగు నద్ది యొకా
నొకప్డు, నిష్ఫలం బగు సంసారనీరనిధి ము,నింగి శోకింతు రే? యిది
నీక తగనె. ౯౮

క॥ ఘటికాయంత్రమువడువు న, నటు నిటు సుఖదుఃఖములకు నగు
భ్రమణ మ్మొ,క్కటనునికి చొప్పడదు సం, కటపడకుము పురికినేఁగఁ
గాఁ దగు నింకన్. ౯౯

వ॥ కాదేని రాజ్యమ్ము దాయాదాధీనం బొనర్చి వనమ్మునకరుగు
ము ప్రాణులకు మానవదేహంబు దుర్లభంబు క్షణభంగురంబగునద్దా
ని నొందినవానికి నెల్లైన నాత్మసాధనం బావశ్యకం బగు. ౧౦౦

క॥ పరికింపఁగ జిహ్వోపస్థరసంబు సమస్తజంతుసాధారణ మా
నరులకుఁ దక్కిన జ్ఞానం బరయంగా కాదు దానియందు నృపాలా.

క॥ కాంతావిరహోద్భవ మగు, చింతన్ విడనాడి గృహము చేరు
ము జగ మ్మ, త్యంతముమాయామోహిత,మింతయు నద్దానికతననే
నీ కబ్బెన్. ౧౦౨

వ॥ అనుశ్రీహరివచనంబుల నతండు గృహం బరిగి జ్ఞానసంప
న్నుండై సుఖం బుండె నట్లునృపాలుం డేగిన పిదప నన్నుం గాంచి మా
టిమాటికి మందస్మితం బినుమడించుమధుసూదనున కే నిట్లంటి. ౧౦౩

క॥ దేవా? వంచన చేసితి, వీ వమ్మాయాబలంబు నెఱిఁగితి నిపుడున్
భావమునఁ దోఁచు వనితా, భావమ్మున నే నొనర్చుపను లవి
యెల్లన్. ౧౦౪

చ॥ మునిఁగితి నత్తటాకమున మున్గినయంతన యెట్లు నాకుఁ గ
ల్గెనో వచియింపు విస్మృతి; మృగీనయనాకృతి చెందినప్డుడున్
మనమును దేహలింగములు మాఱెనె యయ్యవి కాక జ్ఞాననా
శన మగు నెట్లు నాకుఁ గలసందియ మియ్యది వాపు మచ్యుతా.

చ॥ నృపవరునిన్ వరించి యొకనేమము లేక యనేకభోగముల్
క్షపయు నహంబటం జెలుఁగఁ జాలక పొందుచు నిట్టి యుద్ధ్రహా
నప్పుఁగృతి నల్పుచున్ మెలఁగినాఁడ సతీమణినై [illegible] నేఁ
దపసిని నారసుండ ననుశక్త్యమె కింతయుఁ దోఁచ [illegible] ౯౦౬

క॥ ఇయ్యెడ సర్వము తెలియఁగ, నయ్యెడఁ గత మేమి [illegible] [illegible]
లొటకు నేఁదొయ్యలినై సలిపినకృత్యం, బయ్యారే [illegible] [illegible]
నత్యద్భుతమా. ౯౦౭

వ॥ నావుడు జగదీశ్వరుం డిట్లను మునీంద్రా యిది యంతయు మాయావిలాసంబ కాఁ దెలియుము సర్వజంతువులకును జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి తురీయంబు లనునాలు గవస్థలు కలవు దేహాంతరప్రాప్తి [illegible] గునపుడు పూర్వజ్ఞానంబు నశియించుట కేమిసందియము. ౯౦౮

క॥ నిదురం జెందినమనుజుఁడు, పదపడి యొక్కింత యెఱుక నడచునుఁడు
పలుకం, జెది వచియించినఁ దెలియం, దది యెడలిన నిట్టి [illegible]
గు సఖ[illegible]ం బ[illegible]. ౯౦౯

వ॥ [illegible] సిద్ధ్రిస్థయంను [illegible]భావమ్ము లనేకగతులఁ [illegible]
బుచుండు నట్లఁ [illegible]. ౯౧౦

గీ॥ మృతుఁడయిన [illegible] [illegible], [illegible] భో[illegible]
బాచరించి, [illegible] [illegible] నొకయుద్ధ, స్వప్న[illegible]
న నిది [illegible] [illegible] [illegible]. ౯౧౧

ఆ॥ వె॥ స్వప్నమందుఁ [illegible] [illegible], [illegible]
యనుచు, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
చు [illegible] పలుకుచున్నయ్య. ౯౧౨

క॥ మాయాగుణవిలసన మది, యోయయ్యల [illegible] [illegible]
మా, త్రోయఁజభవుఁ డేనును ద్యుశ్రేయమ్ముగఁ దలఁతు [illegible]
మహాని. ౯౧౩

గీ॥ తలఁప జగమంతయును గుణత్రియకృతంబు, లేదు సంసారమున ల
వలేశమేని, గుణవిహీనపదార్థంబు గుణివరేణ్య? యేను సత్త్వప్ర
ధానుఁడ నెఱుఁగు మింత. ౮౧౪

వ॥ తక్కిన రెండును నాకు నుపసర్జనమ్ములుగాఁ దెలియు మొక
ప్పుడును గుణవిరహితుండనై యుండ నట్ల బ్రహ్మకు రజంబు ముఖ్యం
బు సత్త్వతమములు లప్రధానంబులు హరునకుఁ దమంబు ప్రధానంబు స
త్త్వరజంబు లముఖ్యమ్ము లని చెప్పి వెండియు. ౮౧౫

చ॥ అగుణుఁడు నాకు నెయ్యెడలనారయరాఁడుమునీంద్ర! మోహముం
దగులకుమయ్య నాదుకతనన్ గనుగొంటివికాదె మాయ దా
ని గణన చేయ శక్యమగునే? యది చేసెడివింతచేష్ట లో
క్కగతి నెసంగ నద్భుతముగాఁ గనుపట్టు ననేక భంగులన్. ౮౧౬

గీ॥ అని హరివచించె నని చెప్పె ననఘ నాకు, నారదుండంత నేను నా
నంద మెసఁగ, మరల నాతని నడిగితి మాధవుండు, మగుడ నీకేమి
చెప్పి యరిగెను చెపుము. ౮౧౭

వ॥ అనవుడు నారదుం డిట్లను నట్లు బోధించి గరుఁడు నెక్కి తన
నివాసమ్మున కరుగుచు నన్నుం గాంచి యిట్లనియె. ౮౧౮

క॥ నాతో వైకుంఠమ్మున, కేతెంచెదొ? లేక నీ యథేచ్ఛ నరిగెదో?
వే తెలుపమన్న నరిగితి, నాతనియాజ్ఞ గొని సరసిజాసనుకడకున్

గీ॥ అరిగెఁ దనయంత వైకుంఠ మబ్జనేత్రుఁ, డేనుజరిగినవృత్తాంతమెల్ల
దలఁచి, శోకంబుఁ జింతాతురతఁ దలవంచి యుండఁ, దండ్రి యిట్లనె
ననుఁ గాంచి దయ దలిర్ప. ౮౨౦

క॥ ఎక్కడి కేగితి? చింత, న్నెక్కొనఁ గతమేమి? తెల్పు నీ కస్వాస్థ్యం
బెక్కడిది? యెవరివంచనఁ, దక్కితి? వేయద్భుతంబొ దవె నేమాయెన్.

వ॥ నావుడు నే నిట్లంటి మహాత్మా? విష్ణునిచే వంచింపం బడి
స్త్రీత్వం బంది యుండు ననేకవర్షమ్ములు పుత్రశోకాదిదుఃఖమ్ము లనేక

మ్ము లనుభవించి మరల నతనిచే బోధింపఁ బడి సరోవరస్నానం బొన రించి పురుషుండ నైతి నిమ్మాయాబలం బెట్టిదో యెఱుంగ నలవి కా కున్నయది తజ్జన్మమ్మున నాకుఁ బూర్వజన్మవిజ్ఞానం బింతయుఁ గనుప ట్టకుండె దీని నెట్లు జయింప నగు నని యోజింతు నీ వెట్లిద్దాని జ యించి మించితో నా కాయుపాయంబు తెలుపుము నావుడుఁ జతు రాననుం డిట్లనియె. ౧౨౨

చ॥ హరిహరులున్ సురాసురులు నస్యులు మానులు నేను మాయ్యవై
ఖరి నొకయించు కేనిఁ గనఁగా దగువారము కామ శోకముం
బొరయకుమయ్యె యయ్యది విమోహితులం బొనరించు నందఱన్
గరము సృజించి పెంచును జగం బడఁగించు నొకింతలోపలన్. ౧౨౩

క॥ జనకుండిటు బోధించినఁ, జను దెంచితిఁ దీర్థయాత్ర సలుపుచు నిట కీ, వును గౌరవనాశనసం, జనితము దుఃఖంబు మఱచి స్వస్థతఁ గనుమా. ౧౨౪

క॥ కృతకర్మము లనుభగవతి, న తఱుఁగు నీ కేల మనమునన్ జింతఁ గొనన్, ధృతిఁ గాల మిచటఁ గడపుము, గతమునకుం జింత సేయఁగాఁ దగ దేరున్. ౧౨౫

వ॥ ఇట్లు నాకు బోధించి నారదుండరిగెఁ 'బిమ్మట నేనాసారస్వత కల్పమ్మునఁ దత్సరస్వతీతీరమ్మున నుండి యీ భాగవతమ్ముఁ గాలక్షేపార్థం బొనర్చితి. ౧౨౬

క॥ ఇది నానాఖ్యానయుతం, బిది సంశయ నాశకారి యియ్యది మో క్షా, స్పదమిది వేదప్రామా, ణ్యదమై తన రారు వినుము నరనాథ మణీ ౧౨౭

గీ॥ దారుమయమైన పాంచాలిఁ దనదుకరము,నందుఁ గొని మైందరిజా లికుండద్భుతముగ, నర్తనం బొనరించుచందమున జగము, నెల్ల నాడించు మాయయె నృపవరేణ్య. ౧౨౮

వ॥ సదేవాసురమానుషంబగు నీజగంబు బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంత
మ్మును బంచేంద్రియయుక్తమ్మును మనశ్చింతాను వర్తనంబును నవియె
యుంగునది సకలమ్మునకును మాయాసముద్భవమ్ములగు గుణమ్ములు కార
ణంబు లయ్యెవి భిన్నభిన్నస్వభావమ్ములు కారణగుణమ్ములు కార్యమ్మున
సంక్రమించుట శాస్త్రసమ్మతంబగుటఁ బురుషుండెల్లప్పుడును దద్యు
క్తుండు కానెయుండును తంతురహితంబగు పటమ్మును మృద్విరహితంబ
గు ఘటమ్మునుం బోలె దేవతిర్యఙ్మనుష్యాదుల నొక్కఁడనేనిఁ ద్రిగుణర
హితుండు కల్ల. ౧౨౯

క॥ శ్రీనాథ హరవిరించులు, భూనాయక? త్రిగుణయోగమునఁ బ్రే
త్య ప్రీత్యానందశూన్యతలఁ దా, మానుదురెల్లప్పుడింతయును ని
క్కముగన్. ౧౩౦

వ॥ బ్రహ్మ సత్త్వగుణసంపన్నుండగు నెడ శాంతుండై సమాధిమం
తుండై సర్వభూతములయెడఁ బ్రీతిగలిగి వర్తించు నంతసత్త్వం బెట్లి
రజం బావరించిన నెల్లెడలఁ బ్రీతిమాని ఘోరరూపుండైయుండు నట్ల
తమోగుణావిష్టుండై విషాదయుక్తుండును మూఢుండును నగు హరిహ
రులును నిట్టిరయని యెఱుంగును. ౧౩౧

ఆ॥ వె॥ చంద్రసూర్యవంశసంభవు లగురాజు, వరులు మనువు లెల్లసుర
లు నరులు, గుణము లనుసరించి గొనకొని చరియింత్రు, మాయఁ
బడనివాఁడు మహిని లేఁడు. ౧౩౨

క॥ భూనాథ! దేహిమాయా, ధీనతఁ బరతంత్రుఁడగుచుఁ దిరుగున్ సం
వి, త్తై నెగడెడి పరతత్త్వం, బే నెల వమ్మాయ కనుచు నెఱుఁగుము
పేర్మిన్. ౧౩౩

వ॥ సంవిద్రూపిణి యగుపరమేశ్వరి స్వాయత్తం బగునమ్మా
య నెల్లప్పుడు జీవంబులపైఁ బ్రేరేపుచుండు. ౧౩౪

క॥ కావున మాయాయుత న, ద్దేవిన్ ధ్యానించి మ్రొక్కి తేఁకువ కలి
మిన్, భావించి పూజ చేసిన, శ్రీవిదులకు ముక్తి గల్గుఁ గురుకుల
తిలకా. ౧౩౫

క॥ తనుఁ గొల్చెడివారలపై, నెనరునఁ దనమాయ నడఁచి నిఖిలేశ్వరి ము, క్తి నొసంగఁ జాలుశుభదృ, ష్టిని నిగుడఁగఁజేసి ప్రోచు శీఘ్రముగ నృపా. ౧౩౬

క॥ భువనంబు మాయ దానికి, శివదాయిని శక్తి రాజ్ఞి, చెల్లుఁ దానన్, భువనేశి యనెడినామం, బవితథముగ నప్పురాంబ కాగమహితమై. ౧౩౭

ఆ॥ వె॥ ఆపెయందుఁ జిత్త మమరినవానికి, నవనినాథ? సదసదాత్మకంబు, మాయకతన నేయపాయంబు గల్గున, ద్దాని నడఁప వలయుఁ దపిలి మొదల. ౧౩౮

గీ॥ సచ్చిదానందరూపిణి సకలజననిఁ, దక్క మాయ నడంప నితరులు గారు; సూర్యచంద్రవిద్యుత్ప్రభాశుచులఁ దక్కఁ, దమ మడంగునె తమముచేత నరనాథ. ౧౩౯

క॥ మాయేశ్వరియై సంవి, త్తై యలరుచు స్వప్రకాశ మలవడునంబన్ బాయక కొలువం దగు న, మ్మాయాగుణ మాఁగుఁబొంజె మానవనాథా. ౧౪౦

క॥ ఇది వృత్రాసురహరణము, మొదలుగ నీయడుగుప్రశ్నముల కుత్తరమి, య్యది యీపురాణమునకుం, బొదలుఁ బూర్వార్ధ మగుచు భూపవతంసా. ౧౪౧

క॥ ఇంచెల్ల మొదల నప్పుర, సుందరిమహిమమ్ము వొలయు బాలనక దీనిన్, మందుల కిడఁ దగ దియ్యది, విందగుఁ బరశక్తిభక్తివిదులకెల్లన్. ౧౪౨

వ॥ ఇయ్యది భక్తునకును శాంతునకును శిష్యునకును జ్యేష్ఠపుత్రునకును నొసంగఁ దగురహస్యమ్మును వేదతుల్యమ్మును సకలకథాసారమ్మును సత్ప్రమాణానువిద్ధమ్మును నగుపురాణంబు దీని భక్తియుక్తుండై పఠించునతండు జ్ఞానియు ధనియుం గాఁ గలఁ డని వ్యాసుండు జనమేజయునకుఁ జెప్పె ననుటయు. ౧౪౩

ఆశ్వాసాంతపద్యములు.

చ॥ అనుపమశాస్త్రవిత్త్వవినయాదివిభాసుర భూసురాగ్రగ
ణ్యా నమదనేకశిష్యజననందనచందనవృక్ష ధర్మవ
ర్ధనచరితాలవాల విబుధప్రకరస్తవనీయకీర్తిభా
జన జననాథమౌళివిలసత్పదపద్మ మహామహాన్వితా. ౮౮౮

క॥ అంగజవైరిశిరస్సం, సంగిధునీభంగభంగసంధానచణా
భంగురవాగ్విజితప్రా, సంగికజనసార్వభౌమ సన్నుతనామా. ౮౮౯

మాలిని॥ వితరణగుణశాలీ విద్వదంభోజహేళీ
కృతసుకృతవిశేషా కేవలాద్వైతభూషా
నతదురితవినాశా నవ్యకీర్తిప్రకాశా
ధృతిసతతశరణ్యా ధీరవారాగ్రగణ్యా.

గద్యం.

ఇది శ్రీ......తిరుపతి వేంకటేశ్వర ప్రణీతం
బయిన దేవీభాగవతంబను మహాపురా
ణంబునందు షష్ఠస్కంధము
సంపూర్ణము.

శ్రీమత్పరదేవతార్పణమస్తు.

శుద్ధిపత్రిక

1వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దఁదగినవి.

12వ, పుట 16వ. పంక్తిలో— నారదమున్న నిరువదిరెండు వేలును, అని చేర్చికోఁదగు, మఱియు, 31వ పుట, 1వ పంక్తిలోని, వేయునుడుంగు లేల, అనునది వేయికదుస్తులేల, అని సవరించుకోఁదగు, తక్కుంగల— మూంగురియందు, ఱిక్కైన గవి త్వారంభము, సత్వ, సాత్విక, తద్జ్ఞుల. పుణ్యరాసి, చతుర్థమున్న, పరగు అశ్వత్థామ, పుట్టినఁటంటి, గుణమ్ములనుఁబట్టి, ఒకఁట, తత్తరపాటు, దారకొంతువు, విన్నపనంబు, ఎల్లరికిఁ, పదఁపడి, నిశ్శంకఁగా, గుఱిచి, పాలార్చఁదాడఁగె మథించు, గానఁనొక, పెరిగెనేని, పాఁకిట, రామజ్యమిది. లోనగుచోటులం గల, స్వల్పవ్యత్యాసములను యథోచితముగా సవరించుకోఁదగు.

2వ స్కంధములో.

అర్థ, ఉష్ణగతీసులు, నికేటఁ, అగపర, [illegible] శమము, [illegible] ఎన్నటికి, ఆరగించ నైల. లనుచోటుల యథోచితముగ సవరించుకొనునది.

3వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దఁదగినవి.

4వ పుట 4వ పంక్తిలోని, మీని, ఫలమునెం [illegible] పదుండు,, అనునది, మీద, [illegible] సనుండు, [illegible], [illegible]వ పుట, 4వ పంక్తిలోని —[illegible] [illegible] నియు, 53వ పుట 14వ పంక్తిలోని— [illegible], [illegible] నవరించుకొనఁదగు, తక్కుంగల [illegible], [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] కార్యమును డిడిద. [illegible], [illegible], విచ్చిత్తి [illegible], [illegible], [illegible], కర్తలపెంబలె, [illegible]. [illegible], [illegible], లోనగు చోటులంగల స్వల్పవ్యత్యాసములను యథోచితముగ సవరించుకోఁదగు.

4వ స్కంధములో.

భీష్మద్రోణాదులు, ఇదమిద్ధము, చేకూరెడి, బలరాతి, దీనజనించు, ఆడింగినే లోనగుచోటులంగల స్వల్పవ్యత్యాసములను యథోచితముగ సవరించుకొనదగు.

5వ స్కంధములో ముఖ్యముగా దిద్దదగినవి.

74వ పుట, 12వ పంక్తిలోని,, ఏమిపనికి వచ్చిరో కొంగ్రా,, అనునది, ఏమి పనికి వచ్చుటో కొంగ్రా, అని సవరించికొని, తక్కుంగల—కడున్నెత్తుగా, తెలువాం అనురాగిల్లిన [illegible], ఇట్లన యోజింప, ఎం, దేవమసమార, మాత్రపిత్రు [illegible], [illegible], [illegible], పోడిమి, భూతిమైబంబిన. రంగస్థలమ్ము, నేటితో [illegible], [illegible], [illegible] గు స్వల్పవ్యత్యాసములు యథోచితముగ సవరించు [illegible], 112వ పుటలో, [illegible], పద్యానంతరము, "వ॥ వడవడి నశరీరవాణి [illegible] కట్టసియె" అని చేర్చికొనదగు.

6వ స్కంధములో.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
4	14	గఱంగింప	గరంగింప.
9	1	కాపురము	కాంపురము.
16	22	అంబని నీవ	అంబని నీవ,
25	22	గలుగుట	గలుగట.
29	26	నిల్చి	నిల్పి
40	20	శుద్ధ్యా	శుద్ధ్యా
40	25	పాలనమ్ము లుద్దీర్ఘ	పాలనమ్ములు సుదీర్ఘ
43	26	కన	కత
52	26	తెగం డెంప	తెగండ్రెంప
[illegible]	22	సురాసుర [illegible]	సురా సురగ [illegible]
[illegible]	22	సహింతుండె	సహింతుండ
72	14	[illegible]	[illegible]
76	19	చిన్నతన మ్మున	చిన్నతనమున
77	24	వైఖరి	నైఖరి
78	15	యుగు నన	యుగునన [illegible]
82	17	విహర	విధుగ
82	21	తనూజుల	తనూజల
84	2	[illegible]	[illegible]
86	24	గొనుచు	కొనుచు
98	5	[illegible]	[illegible]
99	7	కాలవృని ను	కాలభ్ను ను
100	5	[illegible]	[illegible]